HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a noua)

10 decembrie 2014*

„Concurență — Înțelegeri — Piața franceză a analizelor de biologie medicală — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 101 TFUE — Asociere de întreprinderi — Ordin profesional — Obiectul inspecției și al investigației — Condiții de aplicare a articolului 101 TFUE — Încălcare prin obiect — Preț minim și obstacole în calea dezvoltării grupurilor de laboratoare — Încălcare unică și continuă — Probă — Erori de apreciere de fapt și erori de drept — Cuantumul amenzii — Punctul 37 din Orientările din 2006 privind calcularea cuantumului amenzilor — Competență de fond”

În cauza T-90/11,

Ordre national des pharmaciens (ONP), cu sediul în Paris (Franța),

Conseil national de l’Ordre des pharmaciens (CNOP), cu sediul în Paris,

Conseil central de la section G de l’Ordre national des pharmaciens (CCG), cu sediul în Paris,

reprezentate de O. Saumon, de L. Defalque, de T. Bontinck și de A. Guillerme, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de F. Castilla Contreras și de C. Giolito, de B. Mongin și de N. von Lingen, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Labco, reprezentată de N. Korogiannakis, de M. Coppet și de B. Dederichs, avocați,

intervenientă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2010) 8952 final a Comisiei din 8 decembrie 2010 privind o procedură de aplicare a articolului 101 [TFUE] (cazul 39510 – Labco/ONP) și, în subsidiar, o cerere de reducere a cuantumului amenzii,

TRIBUNALUL (Camera a noua),

compus din domnii G. Berardis, președinte, O. Czúcz (raportor) și A. Popescu, judecători,

grefier: doamna C. Heeren, administrator,

* Limba de procedură: franceza.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 6 februarie 2014,

pronunță prezenta

Hotărâre

Istoricul cauzei și decizia atacată

1 Prin Decizia C(2010) 8952 final din 8 decembrie 2010 privind o procedură de aplicare a articolului 101 [TFUE] (cazul 39510 – LABCO/ONP) (denumită în continuare „decizia atacată”), Comisia Europeană a constatat că reclamantele, Ordre national des pharmaciens (ONP) și organele sale de decizie, Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP) și Conseil central de la Section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) (denumite în continuare, împreună, „Ordinul”), au încălcat articolul 101 TFUE prin adoptarea, pe de o parte, a unor decizii având drept obiect impunerea unor prețuri minime pe piața franceză a analizelor de biologie medicală și, pe de altă parte, a unor decizii prin care se urmărește să se impună restricții în calea dezvoltării grupurilor de laboratoare pe această piață (articolul 1 din decizia atacată) și le-a obligat în solidar la plata unei amenzi în cuantum de 5 milioane de euro (articolul 3 din decizia atacată).

2 Astfel cum se arată în considerentele (44) și (45) ale deciziei atacate, ONP este un ordin profesional francez căruia statul francez i-a delegat patru misiuni principale care definesc misiunea sa de serviciu public. ONP și consilierilor săi li se aplică dispozițiile Codului sănătății publice francez (denumit în continuare „CSP”), care prevede la articolul L 4231-1:

„[ONP] are ca obiect:

1) [s]ă asigure respectarea obligațiilor profesionale;

2) [s]ă asigure apărarea onoarei și a independenței profesiei;

3) [s]ă asigure competența farmaciștilor;

4) [s]ă contribuie la promovarea sănătății publice și a calității îngrijirilor medicale, în special a securității actelor profesionale.

[ONP] reunește farmaciștii care își exercită profesia în Franța.”

3 Activitățile și misiunile ONP, Codul de deontologie al farmaciștilor și organizarea ONP sunt descrise în considerentele (44)-(62) ale deciziei atacate. Reiese de aici printre altele că ONP stabilește și actualizează tabloul național al farmaciștilor (denumit în continuare „tabloul”), înscrierea în acesta fiind o condiție legală prealabilă exercitării unei activități legate de profesia de farmacist (articolele L 4221-1, L 4232-3 și L 4232-16 din CSP).

4 Piața relevantă este cea a serviciilor de analize de biologie medicală în Franța. Aceasta este descrisă în considerentele (5)-(38) ale deciziei atacate. În ceea ce privește actorii de pe piață, decizia atacată arată că, în Franța, biologia medicală este exercitată în principal de către farmaciști, ceea ce explică rolul preponderent al ONP, în timp ce Ordre des médecins [Ordinul medicilor] exercită un rol simetric cu privire la medicii biologi [considerentul (11)]. Analizele de biologie medicală pot fi efectuate numai în laboratoarele de analize de biologie medicală (denumite în continuare și „laboratoare”) sub supravegherea directorilor și a directorilor adjuncți [considerentul (12)]. Laboratoarele sunt adeseori

de dimensiuni mici (50 % cu o cifră de afaceri care nu depășește 1,5 milioane de euro și 30 % care funcționează sub formă de întreprinderi individuale), chiar dacă mai multe grupuri de laboratoare își desfășoară activitatea în Franța [considerentele (13) și (14)].

5 Principalul grup de laboratoare, și anume intervenienta, Labco, un grup european de laboratoare care își desfășoară activitatea în special în Franța și în Spania, precum și în mai multe alte țări europene, este descris în considerentele (14)-(17) ale deciziei atacate. Alte grupuri de laboratoare importante care își desfășoară activitatea în Franța sunt Unilabs SA, care își desfășoară de asemenea activitatea în mai multe țări din cadrul și din afara Uniunii Europene, și holdingul financiar Générale de santé [considerentele (18) și (19)]. Există de asemenea două grupuri de laboratoare specializate, Pasteur Cerba și Biomnis, care propun o gamă de servicii diferită de cea a celorlalte laboratoare, pe nișe foarte tehnice [considerentele (20)-(22)].

6 Cadrul juridic francez în care evoluează laboratoarele este descris în considerentele (63)-(109) ale deciziei atacate.

7 Procedura a fost deschisă în urma unei plângeri depuse, la 12 octombrie 2007, de către Labco, privind decizii adoptate de Ordin prin care urmărește să blocheze dezvoltarea Labco și să limiteze capacitatea acesteia de a concura alte laboratoare pe piața analizelor de biologie medicală, ai căror proprietari aleg directorii Ordinului [decizia atacată, considerentele (110) și (111)].

8 La 12 și la 13 noiembrie 2008, a avut loc o inspecție în localurile Ordinului și în cele ale laboratorului Champagnat-Desmoulins-Philippakis, în conformitate cu articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269). Cele două decizii care stau la baza acestor inspecții, inclusiv Decizia C(2008) 6494 a Comisiei din 29 octombrie 2008, în cazul COMP/39510, prin care se dispune Ordinului să se supună unei inspecții (denumită în continuare „decizia de inspecție”), au fost contestate la Tribunal (Hotărârea Tribunalului din 26 octombrie 2010, CNOP și CCG/Comisia, T-23/09, Rep., p. II-5291, și Ordonanța Tribunalului din 16 iunie 2010, Biocaps/Comisia, T-24/09, nepublicată în Repertoriu).

9 În cursul anului 2009, Comisia a adresat solicitări de informații ordinului, precum și unui număr de cinci societăți de exercitare a unei profesii liberale (SEL) care exploatează laboratoare, la care acestea au răspuns. Comunicarea privind obiecțiunile a fost adoptată la 19 octombrie 2009. Ordinul a răspuns la aceasta la 11 ianuarie 2010. Audierea a avut loc la 10 februarie 2010. Comisia a transmis Ordinului o solicitare de informații suplimentară la 26 februarie 2010, la care acesta a răspuns.

10 În decizia atacată, Comisia constată în esență că Ordinul a adoptat decizii ale unei asocieri de întreprinderi care reprezintă restricții ale concurenței prin obiect și constituie o încălcare unică și continuă a articolului 101 TFUE care a început cel puțin din luna octombrie 2003 și care, după toate probabilitățile, nu a încetat, nici chiar după notificarea comunicării privind obiecțiunile. Comportamentul în cauză privește toate deciziile Ordinului, adoptate în interesul economic al majorității membrilor săi și nu în interesul general, având ca obiecte complementare și indisociabile, pe de o parte, împiedicarea dezvoltării grupurilor de laboratoare și, pe de altă parte, încercarea impunerii unui preț minim pe piața franceză a analizelor de biologie medicală.

11 În ceea ce privește calcularea cuantumului amenzii, Comisia precizează că, dat fiind că prezenta cauză privește primul caz de la intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 1/2003 în care răspunderea financiară a membrilor unei asocieri de întreprinderi ar putea fi invocată pentru a garanta plata unei părți a amenzii aplicate asocierii, că este posibil ca membrii să nu fi luat cunoștință pe deplin despre conținutul dispozițiilor legale în discuție și că comportamentele care le sunt reproșate nu erau secrete, ea aplică articolul 37 din Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială,

08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „orientările”). Prin urmare, aceasta se abate de la metodologia generală prezentată în respectivele orientări și stabilește cuantumul amenzii aplicate în solidar ONP, CNOP și CCG la 5 milioane de euro, cuantum care nu depășește plafonul de 10 % din suma cifrei de afaceri totale realizate de fiecare membru activ pe piața afectată.

Procedură și concluzii

12 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 21 februarie 2011, Ordinul a introdus prezenta acțiune.

13 Prin înscrisurile depuse la grefa Tribunalului la 22 iulie 2011, Labco și Unilabs au solicitat să intervină în susținerea concluziilor Comisiei. Prin Ordonanța președintelui Camerei a treia a Tribunalului din 8 noiembrie 2011, au fost admise cererile în intervenție formulate de aceste două societăți. Întrucât Unilabs a informat Tribunalul, prin scrisoarea depusă la 19 decembrie 2011, că își retrăgea cererea de intervenție, aceasta a fost radiată prin Ordonanța președintelui Camerei a treia a Tribunalului din 15 februarie 2012.

14 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a noua, căreia, în consecință, i-a fost atribuită prezenta cauză.

15 În temeiul raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a noua) a hotărât deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, a adresat în scris întrebări părților, la care acestea au răspuns în termenul prevăzut.

16 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 6 februarie 2014.

17 Ordinul solicită în esență Tribunalului:

— anularea deciziei atacate;

— în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată, ținând seama de circumstanțele atenuante existente și de particularitatea sa ca asociere de întreprinderi;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

18 Comisia, susținută de Labco, solicită în esență Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea Ordinului la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

19 Ordinul prezintă, pe de o parte, o cerere în anulare, în susținerea căreia invocă nouă motive, și, pe de altă parte, o cerere subsidiară de reducere a cuantumului amenzii, în susținerea căreia invocă un motiv unic, întemeiat pe o eroare de apreciere și de interpretare în aplicarea articolului 23 alineatele (2) și (4) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 37 din orientări.

1. *Cu privire la cererea în anulare*

20 În susținerea cererii sale în anulare, Ordinul invocă în esență nouă motive.

21 Primul motiv este întemeiat pe o eroare de interpretare și de aplicare a articolului 101 TFUE, având în vedere Hotărârea Curții din 19 februarie 2002, Wouters și alții (C-309/99, Rec., p. I-1577, denumită în continuare „Hotărârea Wouters”).

22 Al doilea, al treilea, al patrulea, al cincilea și al șaselea motiv privesc comportamentul referitor la dezvoltarea grupurilor de laboratoare.

23 Mai precis, al doilea și al treilea motiv privesc obligațiile de comunicare ale SEL în cursul existenței lor. Al doilea motiv privește în esență o eroare de apreciere care rezultă dintr-o interpretare greșită a legislației franceze referitoare la rolul jucat de prefect și, respectiv, de CCG în cadrul schimbărilor efectuate în cursul existenței unei SEL. Al treilea motiv este întemeiat, în esență, pe aprecierea greșită a domeniului de aplicare al obligației de comunicare prevăzute de legislația franceză și a rolului avut de CCG în cadrul misiunii sale de verificare *a posteriori* a documentelor societății.

24 Al patrulea și al cincilea motiv privesc regimul referitor la componența și modificarea capitalului SEL. Al patrulea motiv privește în esență aprecierea greșită a rolului avut de CCG în calitate de garant al independenței profesionale a asociatului în ceea ce privește participarea sa minimă la capitalul SEL. Al cincilea motiv este întemeiat în esență pe o eroare de apreciere a intenției legiuitorului în ceea ce privește operațiunile de dezmembrare referitoare la părțile sociale ale SEL care depășesc un plafon de 25 % și pe incorecta interpretare a cadrului juridic aplicabil în cazul operațiunilor de dezmembrare referitoare la părțile sociale ale SEL.

25 Al șaselea motiv este întemeiat în esență pe o eroare de interpretare și de aplicare a articolului 101 TFUE, în măsura în care sancțiunile disciplinare pronunțate ar consolida efectele potențiale sau reale ale deciziilor în cauză.

26 Al șaptelea, al optulea și al nouălea motiv privesc comportamentul constând în intervenția asupra prețurilor pieței.

27 Al șaptelea motiv, invocat cu titlu principal, este întemeiat în esență pe un abuz de putere având în vedere nerespectarea limitelor mandatului de inspecție. Al optulea și al nouălea motiv, invocate în subsidiar, privesc în esență o eroare de apreciere a întinderii cadrului juridic aplicabil și a intenției legiuitorului în ceea ce privește definiția și practica rabaturilor și, respectiv, o eroare de apreciere a faptelor care determină o eroare de drept.

28 În sfârșit, în replică, Ordinul pare să repună în discuție și concluziile Comisiei în ceea ce privește existența unei încălcări unice și continue, motiv a cărui admisibilitate este contestată de Comisie.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de interpretare și de aplicare a articolului 101 TFUE având în vedere Hotărârea Wouters

29 Ordinul susține că are drept misiune să asigure apărarea independenței profesiei, precum și să contribuie la promovarea sănătății publice și a calității îngrijirilor medicale, în special a securității actelor profesionale, astfel cum s-ar fi reafirmat în Hotărârea Curții din 16 decembrie 2010, Comisia/Franța (C-89/09, Rep., p. I-12941). În opinia acestuia, Comisia ar fi trebuit să considere că acțiunea sa era, pe de o parte, cea a unei autorități publice care nu intră sub incidența articolului 101 TFUE și, pe de altă parte, presupunând că a adoptat decizii în calitate de asociere de întreprinderi, justificată de protecția sănătății publice.

30 În ceea ce privește practicile concrete care îi sunt reproșate, Ordinul arată că obligația impusă laboratoarelor de a comunica documentele referitoare la cesiunile de acțiuni, la operațiunea de dezmembrare între nuda proprietate și uzufructul acțiunilor și modificările aduse statutelor avea drept scop verificarea respectării legii franceze.

31 În ceea ce privește modificările statutului SEL și schimbările directorilor în cursul existenței societății, competența CCG ar fi nediscreționară, decizia finală în raport cu astfel de schimbări aparținând prefectului, în timp ce Ordinul acționează, în consecință, ca autoritate publică, astfel cum este avut în vedere în Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus. Același lucru este valabil și în cazul obligației de comunicare în această privință prevăzut de CSP, misiunea CCG de verificare *a posteriori* a convențiilor încheiate de SEL și de laboratoare fiind definită prin lege, iar informațiile obținute fiind transmise prefectului, care adoptă decizia finală. În replică, Ordinul adaugă că, în măsura în care, astfel cum Comisia susține în fața Tribunalului, decizia atacată are în vedere, în ceea ce privește rolurile respective ale prefectului și al CCG în cadrul schimbărilor efectuate în cursul existenței SEL, doar deciziile referitoare la înscrierea în tablou, administrarea tabloului respectiv depinde de aprobări.

32 În ceea ce privește criticile care i se aduc în decizia atacată în materie de acțiuni disciplinare, Ordinul susține că exercitarea unei competențe disciplinare este o prerogativă de putere publică.

33 În sfârșit, Ordinul susține că Comisia nu se pronunță în decizia atacată cu privire la aplicarea Hotărârii Wouters, punctul 21 de mai sus, în cazul acțiunii sale în materie de interzicere a rabaturilor excesive. Ordinul arată că comportamentul respectiv își are justificarea și în protecția sănătății publice.

34 Comisia, susținută de Labco, arată că Ordinul a adoptat decizii ale unei asocieri de întreprinderi care fac obiectul articolului 101 TFUE în toate circumstanțele invocate împotriva sa, întrucât nu a acționat ca autoritate publică în niciunul dintre aceste cazuri.

35 În această privință, trebuie să se arate că, în Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus, Curtea a amintit mai multe principii care permit să se stabilească în ce împrejurări acțiunea unui ordin profesional putea fi calificată drept decizie a unei asocieri de întreprinderi care restrânge concurența cu încălcarea articolului 101 alineatul (1) TFUE.

36 În primul rând, normele de concurență prevăzute de Tratatul FUE nu se aplică unei activități care, prin natură, prin regulile pe care trebuie să le respecte și prin obiect, nu aparține sferei schimburilor economice sau are legătură cu exercitarea unor prerogative de putere publică (Hotărârea Curții Wouters, punctul 21 de mai sus, punctul 57, și Hotărârea din 28 februarie 2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, punctul 40).

37 În al doilea rând, nu orice decizie a unei asocieri de întreprinderi care restrânge libertatea de acțiune a părților sau a uneia dintre ele intră în mod necesar în sfera interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE. Astfel, în scopul aplicării acestei dispoziții într-o speță, este necesar mai întâi să se țină cont de contextul global în care decizia asocierii de întreprinderi în cauză a fost adoptată sau își produce efectele și în special de obiectivele acesteia, care constau în speță în asigurarea garanțiilor necesare consumatorilor finali ai serviciilor în cauză. Trebuie să se examineze în continuare dacă efectele restrictive de concurență care decurg de aici sunt inerente urmăririi obiectivelor menționate (Hotărârea Curții Wouters, punctul 21 de mai sus, punctul 97, și Hotărârea din 18 iulie 2013, Consiglio nazionale dei geologi și Autorità garante della concorrenza e del mercato, C-136/12, punctul 53).

38 Din această jurisprudență reiese că motive de interes general, în special interesul bunei exercitări a unei profesii, pot justifica neaplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE în cazul anumitor restricții privind concurența atunci când sunt necesare.

39 În speță, Comisia examinează aplicabilitatea Hotărârii Wouters, punctul 21 de mai sus, în considerentele (684)-(691) ale deciziei atacate. Comisia respinge printre altele argumentul Ordinului invocat în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, potrivit căruia restricțiile identificate sunt justificate de protecția sănătății publice, motiv de interes general care ar exclude comportamentul său din domeniul de aplicare al articolului 101 TFUE. Potrivit Comisiei, în esență, Ordinul se întemeiază pe principiul independenței biologului ca mijloc de atingere a obiectivului de protecție a sănătății publice, dând acestui principiu o interpretare extensivă și contestabilă, care este, pe de o parte, în mod sistematic defavorabilă aporturilor de capitaluri externe profesiei, chiar și atunci când acestea nu aduc atingere libertății de decizie a biologului și, pe de altă parte, adaugă restricții privind concurența la cele impuse de legiuitorul francez, deși Ordinul însuși nu dispune de competență normativă. Comisia se referă de asemenea la practicile Ordinului în materie de prețuri, care nu ar urmări să apere interesul general și nici independența profesiei, ci să protejeze interesele economice ale farmaciștilor specializați în analize clinice care își desfășoară activitatea pe piața analizelor de biologie medicală, în defavoarea concurenței și a pacienților. Întrucât restricțiile identificate nu sunt necesare pentru urmărirea interesului general, Comisia concluzionează că excepția stabilită prin Hotărârea Wouters, citată anterior, nu se aplică în prezenta cauză.

40 În această privință, nu se contestă că, spre deosebire de ordinul profesional în discuție în Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus, Ordinul nu dispune de competențe normative.

41 Trebuie să se precizeze de asemenea că, contrar situației care se regăsea în cadrul cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea CNOP și CCG/Comisia, punctul 8 de mai sus, nu se mai contestă în prezent că Ordinul constituie un ordin profesional care reunește farmaciștii, dintre care cel puțin o parte desfășoară o activitate economică și pot fi calificați drept întreprinderi (punctele 70-72 din această hotărâre).

42 Ordinul susține în esență că actele care i se reproșează în decizia atacată, rezumate la punctul 10 de mai sus, fie au fost adoptate în cadrul prerogativelor sale de putere publică, astfel încât acestea sunt situate în afara sferei economice și nu pot fi calificate drept decizii ale unei asocieri de întreprinderi în sensul articolului 101 TFUE, fie fac obiectul unor decizii ale unei asocieri de întreprinderi în sensul acestei dispoziții, însă, deși sunt în același timp restrictive și nu îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 101 alineatul (3) TFUE, acestea sunt inerente sau necesare pentru punerea în aplicare a unui obiectiv legitim legat de garanțiile acordate consumatorilor.

43 În pofida unei anumite confuzii create de Ordin în înscrisurile sale și invocate de Comisie, reiese din dosar că Ordinul consideră că, în măsura în care practicile care îi sunt reproșate nu țin de măsurile de stat, ci intră, ca decizii ale asocierii de întreprinderi, în domeniul de aplicare al articolului 101 TFUE, acestea nu trebuie să fie totuși interzise. Astfel, efectele restrictive ale acestora ar fi necesare pentru atingerea unui scop legitim, în speță protecția sănătății publice, dacă este cazul prin respectarea principiului independenței farmacistului specializat în analize clinice. Singura excepție constă în practica privind modificările statutare ale SEL, pentru care Ordinul pretinde că a acționat ca autoritate publică într-un rol subordonat prefectului, care ar adopta decizia finală.

44 Pentru majoritatea practicilor în discuție, problema centrală pentru a aprecia aplicabilitatea principiilor evidențiate în Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus, privește în acest caz aspectul dacă Ordinul a acționat, astfel cum pretinde, în limitele cadrului juridic francez. Într-o astfel de situație, acțiunea sa ține de o aplicare a textelor legale și contribuie la realizarea obiectivului prevăzut de lege. Acest lucru este valabil atât pentru acțiunea sa privind dezvoltarea grupurilor de laboratoare, cât și pentru cea în materie de rabaturi.

45 Cu toate acestea, în ceea ce privește aplicarea concretă a principiilor evidențiate în Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus, în cazul comportamentelor în cauză, chiar dacă Ordinul definește prezentul motiv ca fiind prealabil celorlalte motive, Tribunalul consideră că este oportun să se răspundă la acestea după examinarea criticilor Ordinului invocate în cadrul celorlalte motive referitoare la

interpretarea dispozițiilor legale aplicabile și practicile sale concrete. În consecință, aplicabilitatea principiilor evidențiate în Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus, va fi abordată în speță după examinarea motivelor referitoare la cererea de anulare.

46 Cu toate acestea, este oportun să se examineze în acest stadiu argumentul Ordinului întemeiat pe Hotărârea Comisia/Franța, punctul 29 de mai sus. Astfel cum se arată în considerentele (695) și (696) ale deciziei atacate, hotărârea respectivă privește problema dacă regimul francez al laboratoarelor de analize de biologie medicală, care conține restricții referitoare la deținerea capitalului de către persoane fără specializare în biologie, este compatibil cu articolul 49 TFUE privind libertatea de stabilire.

47 În această hotărâre, Curtea a considerat că norma potrivit căreia participarea asociaților care nu exercită profesia de biolog la capitalul laboratoarelor nu putea depăși 25 %, conținută în prezent la articolul R 6212-82 din CSP, nu depășea ceea ce era necesar pentru atingerea obiectivului sănătății publice invocat (punctele 80-89). La punctul 82 din hotărâre, Curtea amintește marja de apreciere a statului membru, care poate aprecia dacă există riscul ca normele care urmăresc să asigure independența profesională a biologilor să nu fie respectate în practică, dat fiind că interesul unei persoane fără specializare în biologie de a obține profit nu ar fi moderat într-un mod echivalent celui al biologilor independenți, iar subordonarea unor biologi, ca salariați, față de o SEL cu răspundere limitată care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală, deținută în majoritate de persoane fără specializare în biologie, ar putea să facă dificilă opoziția acestora față de instrucțiunile date de aceste persoane fără specializare în biologie. Aceasta adaugă, la același punct, că nu se poate exclude mai ales faptul că respectivele persoane fără specializare în biologie pot fi tentate să renunțe la anumite examinări mai puțin profitabile în termeni economici sau mai dificil de realizat sau să reducă activitatea de consiliere a pacienților în faza preanalitică și în cea postanalitică, a căror existență caracterizează organizarea biologiei medicale în Franța.

48 Cu toate că Ordinul pretinde că, în cadrul comportamentelor sancționate în decizia atacată, asigură aplicarea aceluiași tip de norme, Comisia susține, în considerentul (102) al deciziei atacate, că niciuna dintre criticile reținute împotriva Ordinului nu are legătură cu decizii ale Ordinului prin care se urmărește respectarea articolul R 6212-82 din CSP. Această problemă va fi examinată de asemenea mai pe larg în cadrul motivelor referitoare la comportamentul privind dezvoltarea grupurilor de laboratoare.

49 În orice caz, Comisia consideră în mod întemeiat că această jurisprudență nu este determinantă pentru a soluționa problema dacă comportamentele reproșate Ordinului constituie o încălcare a articolului 101 alineatul (1) TFUE. Astfel, după cum a arătat Comisia în considerentul (696) al deciziei atacate, recunoașterea competenței statelor membre de a crea restricții privind libertatea de stabilire în numele protecției sănătății publice nu permite actorilor privați sau organelor care îi reprezintă să se sustragă de la aplicarea normelor tratatului în materia dreptului concurenței, impunând restricții privind concurența pe care statul însuși nu le prevede.

50 Problema dacă Comisia a aplicat în mod corect Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus, și, prin urmare, soluția finală care urmează să fie dată la primul motiv va fi abordată, așadar, după examinarea motivelor în anularea deciziei atacate.

Cu privire la motivele referitoare la comportamentul privind dezvoltarea grupurilor de laboratoare

51 Înainte de a proceda la examinarea criticilor concrete invocate de Ordin în ceea ce privește comportamentul în discuție, este necesar să se amintească, cu titlu introductiv, principalele aspecte ale conținutului deciziei atacate cu privire la comportamentul respectiv, principiile în materie de standard al probei și întinderea controlului jurisdicțional, precum și să se examineze întinderea criticilor invocate de Ordin.

52 Comportamentul Ordinului privind dezvoltarea grupurilor de laboratoare se compune din patru tipuri de decizii identificate în considerentul (127) al deciziei atacate: în primul rând, cele ce vizau să se interzică operațiunile de dezmembrare referitoare la părțile sociale ale SEL, în al doilea rând, cele ce vizau să impună ca mișcările de acțiuni să fie comunicate de îndată, în al treilea rând, cele ce vizau să se impună obligația ca farmaciștii specialiști în analize clinice să dețină o participare minimă la capital, și, în al patrulea rând, deciziile ce vizau să se impună obligația ca orice modificare a statutului sau orice numire a unui director să fie condiționată de primirea în prealabil a aprobării din partea ONP. Comportamentul amintit este examinat în mod detaliat în capitolul 5.2 din decizia atacată [considerentele (222)-(494)]. Considerentele (667)-(676) prezintă consecințele acestuia după cum urmează:

„[…]

(667) […] probele în speță demonstrează, astfel cum se arată în capitolul 5.2, că deciziile privind laboratoare care au legătură cu grupurile au drept obiectiv reducerea și, dacă este posibil, oprirea dezvoltării acestor grupuri și, prin aceasta, urmăresc să limiteze sau să controleze producția, dezvoltarea tehnică și investițiile.

(668) Acest obiectiv este ilustrat printre altele prin procesul-verbal de ședință al unui organ al ONP din 27 martie 2003 [:] «Pe plan strict legal, pare imposibil să ne opunem operațiunilor de dezmembrare a părților sau acțiunilor în cadrul unei SEL […] Consiliul decide să se procedeze la pregătirea unui aviz detaliat conform căruia dezmembrarea de care a beneficiat Stés Unilabs să fie refuzată pentru motive deontologice». Acesta este ilustrat și de proiectul de manifest electoral din 2005 al echipei care conducerea Section G, care face trimitere la grupurile financiare: «Fără îndoială, ne-am atins obiectivul, trebuie să îl eliminăm».

(669) Deciziile în discuție se aplică încă din martie 2003, atunci când se stabilește un mod de acțiune în cadrul ONP pentru a dezvolta «o nouă doctrină», potrivit căreia «operațiunea de dezmembrare de care a beneficiat Stés Labco este refuzată», și cel târziu din octombrie 2003, ulterior din 2004 sub forma unor scrisori trimise de ONP laboratoarelor care au legătură cu grupurile. Conform informațiilor deținute de Comisie, aceste manifestări ale comportamentului ONP nu au încetat până în prezent.

(670) Mai multe elemente permit să se definească obiectivul economic de restrângere a concurenței pe piață urmărit de ONP prin intermediul acestui al doilea tip de manifestări. Riscul concurențial reprezentat de dezvoltarea grupurilor de laboratoare pentru numeroase laboratoare mici care își desfășoară activitatea pe piață a fost constatat de îndată de ONP, care și-a concentrat acțiunile pe un element, respectiv controlul capitalului. ONP a sancționat astfel neîndeplinirea pretinselor obligații legate de proprietatea capitalului și de comunicarea documentelor legate de existența ca societate a SEL, în scopul împiedicării și/sau încetinirii dezvoltării acestor grupuri de laboratoare.

(671) În acest scop, ONP a pus în aplicare, astfel cum dovedesc numeroase înscrisuri de la dosar menționate în capitolul 5.2, precum notele «Biologia medicală și organismele financiare» sau «Lista plângerilor Labco depuse de SEL», o supraveghere sistematică a laboratoarelor care au legătură cu grupurile. În paralel, ONP a inițiat de asemenea în mod sistematic acțiuni disciplinare împotriva laboratoarelor în discuție și a farmaciștilor care își desfășoară activitatea în acestea (a se vedea capitolul 5). Punctul comun tuturor laboratoarelor și farmaciștilor vizați de documentele și de deciziile menționate în capitolul 5.2 este reprezentat de apartenența acestora la grupuri de laboratoare (în special Labco, Unilabs și Confindex) care, potrivit ONP, reprezintă un risc concurențial pentru majoritatea membrilor săi.

(672) Astfel, participarea grupurilor la capitalul laboratoarelor permite acestora să investească în material foarte performant, pentru a realiza economii de scară, a dezvolta seria de analize propuse, a furniza rezultatele mai rapid, astfel cum se arată în capitolul 2.2.2.2. ONP și în special organele de conducere ale Section G nu pot ignora beneficiile în ceea ce privește calitatea, rapiditatea și productivitatea pe care materialul de laborator cel mai recent le permite să se realizeze, în special întrucât doi biologi din spital fac parte din Conseil central de la Section G.

(673) Pe de altă parte, chiar dacă sancțiunile disciplinare pronunțate de ONP împotriva laboratoarelor unuia dintre grupurile avute în vedere prin deciziile sale ar fi justificate în mod legal, aceste sancțiuni sunt disproporționate în mod obiectiv, în special în raport cu cele pronunțate pentru nerespectarea unui standard de calitate (standard obligatoriu din 1994) de către aproape o treime dintre laboratoarele care își desfășoară activitatea pe piață și cu cele pronunțate în general de ONP împotriva SEL sau a farmaciștilor specializați în analize clinice pentru motive grave de sănătate publică, astfel cum se arată în capitolul 5.4.

(674) În sfârșit, s-a demonstrat în capitolul 5.2 că justificările invocate de ONP în susținerea deciziilor sale privind restrângerea dezvoltării grupurilor de laboratoare pe piață sunt în contradicție cu cele invocate în susținerea pozițiilor sale cu privire la laboratoarele numite de referință, care nu se află în concurență directă cu imensa majoritate a laboratoarelor active pe piață.

(675) Astfel, apărarea «independenței profesioniștilor care își desfășoară activitatea» se poate întemeia, potrivit ONP, pe alte criterii atunci când laboratoarele în care acești profesioniști își desfășoară activitatea nu se află în concurență cu cele ale căror interese economice sunt apărate de ONP. Și, în plus, legalitatea construcțiilor juridice contestate de ONP a fost afirmată în mod clar de statul francez în numeroase rânduri. În plus, ONP nu poate pretinde că ia apărarea profesioniștilor, chiar dacă statul francez nu a considerat necesar să impună restricții cu privire la tranzacțiile realizate exclusiv între profesioniști [biologi persoane fizice sau juridice (SEL)] pentru motive care țin de o atingere adusă independenței profesionale. În acest caz, ONP, care nu are competență normativă, nu se poate substitui puterii legislative pentru a impune aceste restricții.

(676) În consecință, prin împiedicarea activităților economice ale profesioniștilor care își desfășoară activitatea pe piață sau a capitalurilor externe să investească pe piață, ONP urmărește să limiteze sau să controleze producția, dezvoltarea tehnică și investițiile.”

53 În ceea ce privește sistemul probei, potrivit jurisprudenței constante, Comisia trebuie să facă dovada încălcărilor pe care le constată și să stabilească elementele de probă de natură să demonstreze, corespunzător cerințelor legale, existența faptelor care constituie o încălcare (Hotărârea Curții din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 58, și Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Dresdner Bank și alții/Comisia, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP și T-61/02 OP, Rec., p. II-3567, punctul 59).

54 Astfel, este necesar pentru Comisie să menționeze probe precise și concordante pentru a întări convingerea fermă că încălcarea a fost săvârșită (Hotărârea Curții din 28 martie 1984, Compagnie royale asturienne des mines și Rheinzink/Comisia, 29/83 și 30/83, Rec., p. 1679, punctul 20, și Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2008, Lafarge/Comisia, T-54/03, nepublicată în Repertoriu, punctul 55). Probele prezentate de Comisie trebuie să permită, așadar, să se constate dincolo de orice îndoială rezonabilă existența unei încălcări (Hotărârea Dresdner Bank și alții/Comisia, punctul 53 de mai sus, punctele 137 și 144).

55 În ceea ce privește mijloacele de probă care pot fi invocate pentru a dovedi încălcarea articolului 101 TFUE, principiul care prevalează în dreptul Uniunii este cel al liberei administrări a probelor (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Dalmine/Comisia, T-50/00, Rec., p. II-2395, punctul 72, și Hotărârea din 12 iulie 2011, Hitachi și alții/Comisia, T-112/07, Rep., p. II-3871, punctul 64).

56 Indiciile invocate de către Comisie în decizia atacată cu scopul de a dovedi existența unei încălcări a articolului 101 alineatul (1) TFUE de către o întreprindere trebuie apreciate nu în mod izolat, ci în ansamblul lor (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, ICI/Comisia, 48/69, Rec., p. 619, punctul 68, și Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2008, BPB/Comisia, T-53/03, Rep., p. II-1333, punctul 185). Diferite elemente de probă se pot confirma reciproc (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctul 275).

57 În ceea ce privește controlul jurisdicțional exercitat asupra unei decizii de aplicare a articolului 101 TFUE, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când Tribunalul este sesizat cu o acțiune în anularea unei astfel de decizii, acesta trebuie să exercite, în general, un control complet pentru a se stabili dacă condițiile de aplicare a articolului menționat sunt sau nu sunt îndeplinite (Hotărârea Curții din 11 iulie 1985, Remia și alții/Comisia, 42/84, Rec., p. 2545, punctul 34, și Hotărârea Tribunalului din 26 octombrie 2000, Bayer/Comisia, T-41/96, Rec., p. II-3383, punctul 62). Astfel, instanța Uniunii trebuie nu numai să verifice între altele exactitatea materială a elementelor de probă invocate, fiabilitatea și coerența acestora, ci și să controleze dacă aceste elemente constituie ansamblul datelor pertinente care trebuie luate în considerare pentru aprecierea unei situații complexe și dacă sunt de natură să susțină concluziile deduse (a se vedea Hotărârea Curții din 8 decembrie 2011, Chalkor/Comisia, C-386/10 P, Rep., p. I-13085, punctul 54 și jurisprudența citată).

58 În speță, din capitolul 5.2 din decizia atacată și din fragmentul din capitolul 7 din aceasta, citat la punctul 52 de mai sus, reiese că Comisia se bazează pe înscrisuri pentru a-și întemeia concluzia existenței unei încălcări cu privire la decizii prin care se urmărește să se împiedice grupurile de laboratoare să se dezvolte și care trebuie calificate drept obstacole în calea producției, dezvoltării tehnice și investițiilor pe piața relevantă, astfel încât este vorba despre o încălcare vădită a dreptului european în materie de concurență [considerentul (755) privind gravitatea încălcării].

59 Înscrisurile importante în susținerea acestei concluzii sunt cele discutate în capitolul 5.2.1 din decizia atacată [considerentele (222)-(237)]. În această parte a deciziei atacate, Comisia descrie ceea ce este, în opinia sa, o „strategie planificată” a Ordinului ce vizează să împiedice grupurile de laboratoare și pe care o deduce dintr-un ansamblu de documente și din anumite practici.

60 Ordinul nu invocă argumente concrete în raport cu această parte din decizia atacată, ci susține, în esență, în special în al doilea, al treilea, al patrulea și al cincilea motiv examinate mai sus, că Comisia a interpretat în mod eronat legea franceză și intenția legiuitorului, ale cărui acțiuni ar fi doar reflectarea acestora. Pe de altă parte, acesta nu invocă nici argumente în raport cu capitolul 5.3 din decizia atacată, în care Comisia consideră că a rezervat un tratament favorabil grupurilor de laboratoare specializate care acționează ca subcontractanți ai altor laboratoare și care nu sunt, așadar, concurenți direcți. Ordinul nu ar fi avut printre altele probleme cu deținerea unei părți din capital de numai 15 % pentru farmaciștii specializați în analize clinice care operează în aceste structuri, în timp ce pentru grupuri de laboratoare care se află în concurență pe piață ar impune o participare de cel puțin 50 %. În sfârșit, în cadrul prezentei acțiuni, Ordinul nu invocă nici argumente concrete în raport cu capitolul 5.5.2 din decizia atacată [considerentele (537)-(547)], în cadrul căruia Comisia consideră, pe de o parte, că directorii Ordinului au anunțat obiectivele anticoncurențiale ale acestuia din urmă cu ocazia alegerilor organelor Ordinului, în special în cadrul programelor lor electorale sau în comunicări în buletinul său. Cu titlu de exemplu, considerentul (527) al deciziei atacate face trimitere la intenția exprimată de președintele CCG de „a deranja ambițiile privind capitalul ale grupurilor financiare și strategia patrimonială a anumitor biologi”. Comisia descrie în acesta și obiectivele economice anunțate de organele Ordinului.

61 Cu toate acestea, faptul că Comisia a retrasat prin intermediul acestor probe existența unei anumite conduite premeditate, chiar a unei strategii în privința grupurilor de laboratoare din partea organelor de conducere ale Ordinului, este pertinent pentru a aprecia contextul special în care se înscriu actele sale care constau în apărarea și aplicarea cu fermitate a unei interpretări a legii în împrejurări în care, dacă este cazul, ar fi posibile mai multe interpretări, ceea ce, pentru Comisie, dovedește o interpretare a legii în scopuri economice. Astfel, chiar dacă intenția nu constituie un element necesar pentru a stabili caracterul restrictiv al actelor în discuție (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 14 martie 2013, Allianz Hungária Biztosító și alții, C-32/11, punctul 54 și jurisprudența citată), aceasta poate avea un rol deloc neglijabil în speță, ținând seama de misiunile atribuite Ordinului de către legiuitor în cadrul cărora se consideră că se situează acțiunea sa.

62 Ținând seama de aceste considerații, este necesar să se examineze dacă Comisia, astfel cum susține Ordinul, a săvârșit o eroare în ceea ce privește interpretarea cadrului legislativ aplicabil și să se concluzioneze, *in fine* (punctele 343-348 de mai jos), dacă Ordinul poate susține că comportamentul său nu ar trebui sancționat în temeiul articolului 101 TFUE, ținând seama de Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus.

63 Tribunalul consideră că este util să examineze motivele referitoare la componența și modificarea capitalului SEL (al patrulea și al cincilea motiv) înaintea motivelor referitoare la obligațiile de comunicare ale SEL în cursul existenței lor (al doilea și al treilea motiv), al șaselea motiv fiind examinat *in fine*.

Cu privire la motivele referitoare la componența și modificarea capitalului SEL

64 Al patrulea și al cincilea motiv privesc consecințele asupra structurii SEL ale evoluției cadrului legislativ care le reglementează spre o deschidere a capitalului lor către organisme de finanțare externă. Cadrul juridic a cărui interpretare este în discuție este descris în considerentele (91)-(102) și (431) și următoarele din decizia atacată.

65 Articolul 1 din Legea nr. 90-1258 din 31 decembrie 1990 privind exercitarea, în cadrul unor societăți, a profesiilor liberale care fac obiectul unui statut legislativ sau care se exercită în temeiul unui titlu protejat și privind societățile cu participare financiară care exercită profesii liberale (JORF din 5 ianuarie 1991, p. 216) prevede că „[s]e pot constitui, pentru exercitarea unei profesii liberale care face obiectul unui statut legislativ sau care se exercită în temeiul unui titlu protejat, societăți cu răspundere limitată, societăți pe acțiuni sau societăți în comandită pe acțiuni reglementate de [Codul comercial], sub rezerva dispozițiilor din titlul I din prezenta lege”. Rezultă de aici că SEL pot fi constituite pentru exploatarea de laboratoare și că acestea pot lua, astfel cum s-a menționat în considerentul (91) al deciziei atacate, formele juridice obișnuite ale societăților comerciale, în special societăți cu răspundere limitată (SELARL) și societăți pe acțiuni (SELAFA). Este de asemenea posibil să se constituie societăți în comandită pe acțiuni (SELCA). Posibilitatea de a utiliza societăți pe acțiuni simplificate (SELAS) a fost introdusă mai târziu.

66 Articolul 5 primul paragraf din Legea nr. 90-1258 prevede că „[m]ai mult de jumătate din capitalul social și din drepturile de vot trebuie să fie deținută […] de profesioniști care își desfășoară activitatea în cadrul societății”.

67 Pe de altă parte, trebuie amintit conținutul articolului R 6212-82 din CSP, introdus prin Decretul nr. 92-545 din 17 iunie 1992 privind societățile de exercitare a profesiilor liberale de director și de director adjunct de laboratoare de analize de biologie medicală (JORF din 21 iunie 1992, p. 8106), decret de punere în aplicare a Legii nr. 90-1258. Această dispoziție era în discuție în Hotărârea Comisia/Franța, punctul 29 de mai sus. Dispoziția menționată are următorul cuprins:

„Cel mult un sfert din capitalul unei [SEL] de exercitare a profesiilor liberale de director și de director adjunct de laboratoare de analize de biologie medicală poate fi deținut de una sau de mai multe persoane care nu îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 5 primul paragraf […] din Legea nr. 90-1258 […].

Cu toate acestea, în cazul în care [SEL] este constituită sub forma unei societăți în comandită pe acțiuni, cota de capital deținută de alte persoane decât cele menționate la articolul 5 din Legea din 31 decembrie 1990 citată anterior poate depăși limita stabilită la paragraful precedent, dar în niciun caz nu poate ajunge la 50 % din respectivul capital.”

68 Prin intermediul Legii nr. 2001-1168 din 11 decembrie 2001 de adoptare a unor măsuri urgente de reforme cu caracter economic și financiar (JORF din 12 decembrie 2001, p. 19703, denumită în continuare „Legea Murcef”), capitalul SEL a devenit mai deschis pentru asociați externi prin oferirea posibilității unei disocieri între drepturi în capital și drepturi de vot. Astfel, un articol 5-1 a fost introdus în Legea nr. 90-1258, care s-a aplicat de la 12 decembrie 2001. Acest articol 5-1 prevede la primul paragraf că, „[p]rin derogare de la articolul 5 primul paragraf, mai mult de jumătate din capitalul social al [SEL] poate fi deținută și de persoane fizice sau juridice care exercită profesia care constituie obiectul de activitate [al societății]”.

69 Articolul 5-1 a fost completat prin Legea nr. 2005-882 din 2 august 2005, în favoarea întreprinderilor mici și mijlocii (JORF din 3 august 2005, p. 12639). La articolul 5-1 a fost introdus în acest caz un al doilea paragraf, potrivit căruia decretele Conseil d’État [Consiliul de Stat] francez ar putea prevedea, ținând seama de necesitățile corespunzătoare fiecărei profesii, altele decât profesiile juridice și judiciare, că primul paragraf nu se aplică atunci când această derogare ar fi de natură să aducă atingere exercitării profesiei în cauză, respectării independenței membrilor acesteia sau a normelor deontologice proprii.

70 Mai multe circulare emise de ministere sunt de asemenea pertinente pentru interpretarea acestor texte.

71 În primul rând, Circulara DCIS nr. 970019 din 29 ianuarie 1997 (denumită în continuare „Circulara nr. 970019”) prevede că, „[î]n versiunea actuală a textelor, participarea directorului laboratorului la capitalul [SEL] poate fi minimă”.

72 În al doilea rând, Circulara DGS/SQ 3 nr. 98-585 din 22 septembrie 1998 (denumită în continuare „Circulara nr. 98-585”) are următorul cuprins: „[u]n membru al unei alte profesii din domeniul sănătății nu poate deține părți din capitalul unei [SEL] în calitate de uzufructuar. Uzufructul referitor la valori mobiliare cuprinde anumite drepturi de folosință (dreptul la dividende, dreptul de înlocuire a nudului proprietar care nu își îndeplinește obligațiile în cazul distribuirii de rezerve sau al majorării capitalului) și atribuții de administrare (asistența acordată adunărilor generale ordinare, exercitarea anumitor acțiuni în justiție).”

73 În al treilea rând, Circulara DHOS/05 nr. 2005-506 din 14 noiembrie 2005 (denumită în continuare „Circulara nr. 2005-506”) prevede că „[a]rticolul 5-1 din […] Legea [nr. 90-1258] prevede o derogare de la acest principiu”, că „această dispoziție se aplică SELAFA, SELCA și SELAS, întrucât, în aceste societăți, este posibil să se modifice raportul dintre drepturile de vot și capital”, și că „[a]ceastă dispoziție se aplică și SELARL, prin intermediul aporturilor în industrie”.

74 Rezultă de aici că următoarele principii de bază erau aplicabile în perioada în cauză: pe de o parte, cel mult un sfert din capitalul SEL de laboratoare putea fi deținut de persoane din afara profesiei (articolul R 6212-82 din CSP) și, pe de altă parte, profesioniștii care exercită aceeași profesie, dar în afara laboratoarelor, puteau deține mai mult de jumătate din capitalul SEL de laborator (articolul 5-1 primul paragraf din Legea nr. 90-1258), cu condiția ca profesioniștii care își desfășoară activitatea în laborator să dețină mai mult de jumătate din drepturile de vot (articolul 5 primul paragraf din Legea nr. 90-1258).

75 Reiese din decizia atacată că grupurile de laboratoare au recurs la posibilitățile de deschidere oferite de articolul 5-1 primul paragraf din Legea nr. 90-1258, introdus prin Legea Murcef, în esență, prin intermediul a două tehnici.

76 Prima tehnică constă în disocierea dintre drepturile de vot și participarea financiară prin atribuirea, prin intermediul drepturilor de vot duble sau multiple, a unui număr de drepturi de vot care nu corespunde celui de părți din capital deținute de diferiții asociați ai SEL. Aceasta este pusă în discuție în al patrulea motiv.

77 A doua tehnică privește dezmembrarea de acțiuni care constă, în esență, în divizarea proprietății asupra titlurilor SEL între uzufruct, care conferă dreptul de vot cu privire la repartizarea beneficiilor și care dă dreptul la perceperea dividendelor, și nuda proprietate [considerentul (239) al deciziei atacate]. Această tehnică este pusă în discuție în al cincilea motiv.

– Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat în esență pe aprecierea greșită a rolului CCG în calitate de garant al independenței profesionale a asociatului în ceea ce privește participarea sa minimă la capitalul SEL

78 Al patrulea motiv are în vedere capitolul 5.2.2.3 din decizia atacată [considerentele (373)-(449)], intitulat „Participarea minimă a farmaciștilor la capitalul SEL”, în care Comisia consideră că Ordinul a urmărit să impună, în cadrul regrupărilor de SEL legate de grupuri de laboratoare, că farmaciștii care își desfășoară activitatea în cadrul SEL în discuție dețin o parte minimă din capitalul acestora, o decizie care ar urmări să încetinească astfel de regrupări și să blocheze dezvoltarea grupurilor de laboratoare. Două tipuri de acțiuni ale Ordinului sunt avute în vedere în decizia atacată. Pe de o parte, potrivit Comisiei, Ordinul a susținut că nu era posibil să se atribuie asociaților profesioniști din afara SELAS sau SELARL un număr de drepturi de vot mai mic decât numărul de acțiuni pentru motive deontologice, în timp ce toate cazurile prezentate de Comisie ar privi operațiuni între profesioniști, astfel încât nu se punea în discuție independența profesională [considerentele (374) și (375)]. Pe de altă parte, Ordinul a susținut poziția potrivit căreia deținerea unei cote prea reduse din capitalul social de către farmaciști aducea atingere și normelor deontologice și în special independenței profesionale a farmaciștilor, în timp ce, potrivit Comisiei, independența profesională este garantată de dispozițiile legale existente [considerentul (377)]. Comisia citează mai multe exemple de aplicare concretă a acestor luări de poziție [considerentele (378)-(430)].

79 Ordinul susține, în esență, că controlul pe care îl exercită cu privire la deținerea minimă de capital social de către asociații profesioniști ai SEL implică misiunile legale care urmăresc să asigure respectarea independenței profesionale a biologului care își desfășoară activitatea. În opinia lui, în acest cadru, s-a opus unor sisteme precum cele adoptate de Labco, care ar urmări să rezerve profesioniștilor care își desfășoară activitatea în cadrul unui laborator majoritatea drepturilor de vot, însă numai o participare simbolică la capital, privându-i, așadar, de beneficiile realizate și de o participare efectivă la conducerea laboratorului. Lipsit de dividende, directorul de laborator ar fi supus cerințelor acționarului de control și remunerat în condițiile stabilite de acesta, echivalent cu un salariu și, așadar, în funcție de performanțele laboratorului, ceea ce ar aduce atingere în special independenței sale financiare. Analiza Comisiei ar sprijini o abatere a legii de la obiectivul urmărit. În această privință, Ordinul invocă de asemenea dezbaterile parlamentare care au condus la adoptarea Legii nr. 2005-882, care a introdus al

doilea paragraf la articolul 5-1 din Legea nr. 90-1258, care demonstrează existența anumitor derapaje. Ordinul susține în plus că Hotărârea Comisia/Franța, punctul 29 de mai sus, confirmă analiza sa, precum și poziția adoptată de Ordre des médecins în anumite cazuri.

80 Pe de altă parte, potrivit Ordinului, în cadrul unei SELARL nu este posibil să se disocieze participarea la capital și dreptul de vot, excepție făcând aportul în industrie.

81 Comisia, susținută de Labco, contestă argumentele Ordinului. Aceasta arată, în esență, că posibilitatea de a separa proprietatea asupra capitalului de deținerea drepturilor de vot este prevăzută la articolul 5-1 din Legea nr. 90-1258 și confirmată de circulara emisă de minister. Legea ar prevedea și controlul profesioniștilor asupra funcționării SEL. În opinia acesteia, Ordinul nu putea, printr-o decizie a asocierii de întreprinderi, să neutralizeze aplicarea legii, competența sa trebuind să fie exercitată în cadrul legal în vigoare.

82 Labco insistă, pe de altă parte, asupra caracterului perfect legal al structurii sale.

83 Acest motiv privește, în esență, faptul că Ordinul se opune unor construcții juridice, precum cea utilizată de Labco, în cadrul cărora o societate holding primește o participație minoritară de cel mult 25 % la SEL de laboratoare, care primesc la rândul lor participații majoritare la alte SEL, asigurându-se totuși ca SEL intermediare să nu dețină majoritatea drepturilor de vot la acestea din urmă. Biologul care își desfășoară activitatea în cadrul acestora deține, așadar, majoritatea drepturilor de vot, însă beneficiază în mod potențial doar de o participare minimă la capital, situație căreia Ordinul i se opune.

84 Contrar susținerilor Ordinului, articolul 5-1 primul paragraf din Legea nr. 90-1258, introdus la sfârșitul anului 2001 prin Legea Murcef, este lipsit de ambiguități în ceea ce privește legalitatea unei astfel de construcții pe perioada încălcării (și anume între 14 octombrie 2003 și 21 octombrie 2009).

85 Astfel, reiese cu claritate din articolul 5-1 primul paragraf din respectiva lege că persoane fizice sau juridice din afara unei SEL pot deține majoritatea capitalului său, însă nu și drepturi de vot, cu condiția ca aceste persoane să își exercite profesia vizată de obiectul de activitate al SEL în discuție. Disocierea între capital și drepturi de vot este posibilă, așadar, de exemplu, în favoarea farmaciștilor specializați în analize clinice terți sau a SEL care exploatează un laborator, cu condiția ca aceștia să nu dețină o majoritate din drepturile de vot.

86 Pe de altă parte, această evoluție a fost avută în vedere anterior prin Circulara nr. 970019, potrivit căreia participarea directorului de laborator la capitalul SEL poate fi minimă, și este susținută de Circulara nr. 2005-506, atunci când aceasta prevede că este posibil să se modifice raportul dintre drepturile de vot și capital în SELAFA, SELCA și SELAS. Această din urmă circulară a fost emisă, astfel cum reiese din textul său, chiar de Ministerul Sănătății francez pentru a explica prefecților principiile esențiale care guvernează în special aplicarea articolului 5-1 din Legea nr. 90-1258.

87 În această privință, Comisia susține, în mod corect, că argumentul întemeiat pe apărarea independenței profesionale, invocat de Ordin, nu poate fi determinant în această dezbatere.

88 Desigur, independența financiară a farmaciștilor specializați în analize clinice este menționată în mod special la articolul R 4235-18 din CSP, potrivit căruia „farmacistul nu trebuie să se supună vreunei constrângeri financiare, comerciale, tehnice sau morale, indiferent de natură, care ar putea să aducă atingere independenței sale în exercitarea profesiei, în special cu ocazia încheierii de contracte, convenții sau acte adiționale în scopuri profesionale”. Nu se contestă că aplicarea acestei dispoziții se numără printre misiunile Ordinului.

89 Totuși, această dispoziție nu poate permite Ordinului să se opună unor structuri care sunt conforme legii, în special atunci când acestea privesc deținerea capitalului de către farmaciștii specializați în analize clinice sau de societăți care exploatează un laborator, care sunt supuse de asemenea normelor deontologice, și nu de către terți care nu sunt profesioniști, vizați de norma privind limitarea unui maxim de 25 % din capitalul unui laborator de către neprofesioniști la articolul R 6212-82 din CSP. Nici Hotărârea Comisia/Franța, punctul 29 de mai sus, care privește validitatea acestei dispoziții în raport cu libertatea de stabilire, nu este, așadar, determinantă în această privință.

90 Este adevărat că unele fragmente din Concluziile avocatului general Mengozzi prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Franța/Comisia, punctul 29 de mai sus (Rep., p. I-12944), și chiar din hotărâre se referă la posibilitatea invocată de Comisie de a accepta un regim mai flexibil din punctul de vedere al dreptului libertății de stabilire decât cel al deținerii maxime de 25 % din capitalul SEL de laboratoare pentru persoane fără specializare în biologie, care ar consta în disocierea drepturilor de vot de drepturile financiare. Cu toate acestea, este clar că un astfel de regim, care ar permite, dacă este cazul, neprofesioniștilor să dețină participații care să depășească plafonul de 25 % din capital, în măsura în care profesioniștii păstrează majoritatea drepturilor de vot, nu este cel preconizat de legiuitorul francez prin atenuarea Legii Murcef și introducerea articolului 5-1 primul paragraf din Legea nr. 90-1258. Această dispoziție, care are în vedere posibilitatea unei creșteri de capital la un nivel majoritar de către profesioniști externi SEL, nu a fost examinată în cadrul cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea Comisia/Franța, punctul 29 de mai sus. Faptul că hotărârea amintită (punctul 85), la fel ca și Concluziile avocatului general Mengozzi, citate anterior (punctele 212 și 213), se referă la eventuala presiune pe care un terț deținător al majorității capitalului ar putea să o exercite asupra biologilor care își desfășoară activitatea în cadrul laboratoarelor urmărește doar să justifice existența normei care blochează deținerea capitalului de către persoane fără specializare în biologie la 25 % în raport cu regimuri mai flexibile în privința lor.

91 Din analiza de mai sus rezultă că legiuitorul francez a considerat, prin modificarea regimului introdusă prin Legea Murcef, că independența biologului putea fi garantată suficient prin aplicarea coroborată a două blocaje: limitarea participațiilor la capitalul SEL ale persoanelor din afara profesiei la un maxim de 25 % și deținerea majorității drepturilor de vot de către persoane care își exercită profesia în cadrul SEL. Prin urmare, Ordinul trebuia să acționeze în cadrul acestor limite, dat fiind că principiul independenței profesionale, noțiune definită în sens larg la articolul R 4235-18 din CSP, nu poate fi un pretext pentru limitarea accesului la capitalul SEL în structuri conforme legii.

92 Pe de altă parte, astfel cum se arată în considerentul (377) al deciziei atacate, controlul profesioniștilor asupra funcționării SEL și, așadar, independența profesională a acestora sunt garantate nu numai prin deținerea majorității drepturilor de vot care rezultă din aplicarea coroborată a articolelor 5 și 5-1 din Legea nr. 90-1258, dar și de alte dispoziții din legea menționată, care prevăd printre altele prezența minimă a asociaților care își exercită profesia în cadrul societății în organele de decizie și care le rezervă acestora deliberările cu privire la anumite convenții privind condițiile în care își exercită profesia.

93 De asemenea, Ordinul nu poate să invoce în mod util în această privință lucrările parlamentare referitoare la Legea nr. 2005-882. Comisia examinează acest argument în considerentele (440) și (441) ale deciziei atacate. Este vorba în special despre o luare de poziție a domnului Lang, deputat francez, cu ocazia unui proiect de lege privind interzicerea operațiunilor de dezmembrare referitoare la părțile sociale, interdicție care nu a fost prevăzută însă de legea adoptată în cele din urmă. Luarea de poziție a unui deputat potrivit căreia sistemul adoptat de Labco permite acesteia din urmă să recupereze totalitatea beneficiilor și să stabilească remunerația biologilor, în contradicție cu CSP, nu poate fi o justificare pentru intervențiile Ordinului în privința structurilor conforme legii. Situația este aceeași în cazul răspunsului ministrului sănătății la o întrebare parlamentară evocată în considerentul (441) al deciziei atacate. În mod analog, nici faptul că al doilea paragraf al articolului 5-1 din Legea nr. 90-1258 prevede posibilitatea de a legifera prin decret în cazul unui abuz nu este determinant, din moment ce niciun decret care vizează astfel de cazuri nu a fost adoptat în realitate.

94 În ceea ce privește discuția dintre părți cu privire la problema specifică dacă posibilitatea de disociere între drepturile în capital și drepturile de vot nu exista, la data la care au avut loc faptele, pentru SELARL, Ordinul invocă în această privință domeniul de aplicare general al articolului L 223-28 din Codul comercial francez (denumit în continuare „CDC”) cu privire la SARL. Acest articol prevede că fiecare asociat are dreptul să participe la luarea deciziilor și dispune de un număr de voturi egal cu cel al părților sociale pe care le deține.

95 Potrivit Ordinului, această dispoziție se aplică SELARL și exclude, așadar, posibilitatea de disociere în cazul acestora.

96 În această privință, în răspunsul la întrebările scrise ale Tribunalului și în ședință, Comisia nu mai contestă că, prin intermediul Circularei nr. 2005-506, administrația franceză a arătat că SELARL erau excluse de la beneficiul articolului 5-1 din Legea nr. 90-1258, cu excepția cazurilor de aport în industrie. Situația aportului în industrie, care privește punerea la dispoziție de către un asociat a cunoștințelor sale tehnice, a muncii și a serviciilor sale în favoarea societății, nu trebuie examinată însă în mod detaliat în cadrul prezentei cauze.

97 Cu toate acestea, independent de argumentul pe care Ordinul l-a menționat în ședință, potrivit căruia Circulara nr. 2005-506 nu face decât să reflecte stadiul legii sau al problemei dacă, dimpotrivă, circulara în discuție conține o interpretare a acesteia *contra legem* cu privire la aspectul menționat, nu se poate repune în discuție faptul că, până la adoptarea acestei circulare în 2005, societățile puteau considera în mod incontestabil că articolul 5-1 din Legea nr. 90-1258 prevala, ca *lex specialis*, asupra dispozițiilor generale din Codul comercial.

98 Astfel, după cum se arată în considerentul (388) al deciziei atacate, articolul 1 din Legea nr. 90-1258 prevede că SEL sunt reglementate de dispozițiile din cartea II din Codul comercial, „sub rezerva dispozițiilor din titlul I din prezenta lege”. Or, articolul 5-1 face parte din titlul I amintit.

99 Pe de altă parte, niciun element nu permite să se concluzioneze că legiuitorul, prin introducerea unui nou regim în cadrul Legii Murcef, a intenționat să instituie o discriminare între diferite tipuri de SEL, textul articolului 5-1 vizând capitalul SEL fără nicio precizare și, așadar, toate formele de SEL.

100 În aceste împrejurări, Comisia nu a săvârșit nicio eroare prin faptul că a reținut că, până în 2005, erau posibile diferite interpretări ale cadrului legal care afectează SELARL și că Ordinul a ales în mod sistematic să impună interpretarea cea mai defavorabilă în ceea ce privește deschiderea pieței pentru grupurile de laboratoare. Acest lucru este adevărat chiar dacă considerentul (435) al deciziei atacate nu reflectă în mod corect textul Circularei nr. 2005-506, indicând că rezultă de aici aplicarea articolului 5-1 din Legea nr. 98-1258 în cazul SELARL fără deosebire. Astfel, în orice caz, cazurile concrete de intervenție a Ordinului în privința SELARL, în special privind situația SEL Laboratoire d’Isle [considerentul (378) și următoarele ale deciziei atacate] și Norden [considerentul (391) al deciziei atacate], sunt anterioare anului 2005, astfel încât analiza Comisiei care subliniază caracterul excesiv al intervențiilor Ordinului în privința acestora nu este repusă în discuție.

101 Pe de altă parte, mai multe alte intervenții, care nu privesc SELARL, sunt citate de Comisie.

102 În privința acestora, analiza Comisiei care repune în discuție în special intervențiile Ordinului în ceea ce privește SELAS Laboratoire Central și Groupe biologic Lam, legate de Labco, sau față de SELAS JPBS, Exsel Bio și Labocentre nu este infirmată de argumentul Ordinului potrivit căruia, având în vedere cota scăzută de acțiuni deținute de asociații în exercițiul activității în raport cu totalul acțiunilor, acesta trebuia să asigure independența financiară a farmacistului specializat în analize clinice în exercițiul activității în raport cu asociați externi, care au controlul economic al structurii. Astfel, legea prevăzuse în mod expres posibilitatea ca asociații care își desfășoară activitatea în cadrul laboratorului să păstreze doar o cotă redusă, chiar foarte redusă din capital, cu condiția ca aceștia să dețină majoritatea drepturilor de vot. Nici faptul că asociații care își desfășoară activitatea beneficiau,

după caz, de o remunerație neindexată în funcție de beneficii nu modifică această concluzie. De asemenea, astfel cum susține Comisia în mod întemeiat, faptul că Ordre des médecins s-a opus unor situații în care medicul care își desfășoară activitatea în cadrul unei SELAS deținea majoritatea drepturilor de vot, însă o parte simbolică din capital, nu poate dovedi legalitatea practicilor Ordinului.

103 Cu titlu suplimentar, în ceea ce privește argumentul Ordinului discutat în ședință potrivit căruia trebuia să se verifice că, în SELAS, asociaților externi nu li se acorda un număr de drepturi de vot mai mic decât numărul lor de acțiuni, ceea ce nu ar fi posibil pentru acest tip de societate, se impune constatarea că, pe lângă faptul că este neclar, acesta trebuie respins, în orice caz, pentru motivele evocate la punctele 98 și 99 de mai sus.

104 În sfârșit, trebuie amintit că decizia atacată menționează mai multe documente din care reiese că Ordinul știa că era posibil din punct de vedere juridic ca investitorii care își exercită profesia să dețină majoritatea capitalului, cu condiția ca majoritatea drepturilor de vot să fie deținută de profesioniștii care își desfășoară activitatea în cadrul SEL, ceea ce este demonstrat în special prin faptul că acesta a făcut demersuri pentru o modificare legislativă care prevede deținerea unei cote minime din capital de către asociații care își desfășoară activitatea în cadrul societății [a se vedea elementele de probă citate la nota de subsol 523 și considerentele (442)-(449) ale deciziei atacate]. Aceste elemente de probă, legate de cele evocate în special în capitolul 5.5 din decizia atacată cu privire la obiectivele anunțate de a se opune introducerii grupurilor financiare în profesie, susțin poziția Comisiei potrivit căreia intervențiile Ordinului constituie o aplicare a legii care este proprie acestuia și în mod sistematic în defavoarea structurilor de grup. În această privință, se poate face trimitere de asemenea la circumstanța că mesajele Ordinului către SELARL Laboratoire d'Isle și Norden se referă la poziția de principiu a Ordinului împotriva operațiunilor de dezmembrare referitoare la acțiuni (chiar dacă, din punct de vedere tehnic, nu era vorba despre dezmembrăminte în sens strict în aceste situații), care este examinată în continuare în cadrul celui de al cincilea motiv.

105 Rezultă din considerațiile de mai sus că al patrulea motiv trebuie respins.

– Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat, în esență, pe o eroare de apreciere a intenției legiuitorului în ceea ce privește operațiunile de dezmembrare referitoare la părțile sociale ale SEL peste plafonul de 25 % și pe incorecta interpretare a cadrului juridic aplicabil operațiunilor de dezmembrare referitoare la părțile sociale ale SEL

106 Acest motiv privește capitolul 5.2.2.1 din decizia atacată [considerentele (239)-(295)], intitulat „Operațiunile de dezmembrare referitoare la părțile sociale ale SEL", în cadrul căruia Comisia reproșează Ordinului că a interzis operațiunile de dezmembrare referitoare la acțiuni în cadrul SEL. Deciziile în discuție ale Ordinului ar privi, pe de o parte, punerea în întârziere a SEL sau a asociaților/farmaciștilor care își desfășoară activitatea în cadrul respectivelor SEL având ca obiect eliminarea oricărei mențiuni referitoare la dezmembrare în statute sau efectuarea unei comasări și, pe de altă parte, inițierea procedurilor disciplinare împotriva farmaciștilor specializați în analize clinice în cauză sub pretextul unei încălcări a normelor care guvernează profesia de farmacist [considerentele (242)-(244)], dintre care Comisia descrie exemplele SELAFA Schaffner Jean Bart Mathieu Wallon [considerentele (248)-(253)] și al SELARL Labco Artois [considerentele (256)-(258)].

107 Ordinul susține, în esență, că plafonul de 25 % al deținerii de capital stabilit la articolul R 6212-82 din CSP pentru terții neprofesioniști este valabil atât pentru titlurile deținute în proprietate deplină, cât și pentru titlurile dezmembrate. Acesta susține că s-a opus operațiunilor de dezmembrare doar în ipotezele în care nu se garanta că, pe de o parte, jumătate din drepturile de vot erau deținute de profesioniștii care își desfășoară activitatea în cadrul structurii și că, pe de altă parte, terții neprofesioniști dețineau mai puțin de un sfert din capitalul social. Cazurile Unilabs, al SELAFA

Schaffner Jean Bart Mathieu Wallon și al societății Biolabs Centre Labo ar privi sisteme refuzate pentru acest motiv. Or, CCG ar fi cunoscut și cazuri de societăți în care părțile sociale erau dezmembrate, dar care au fost autorizate în limita de 25 % impusă de lege.

108 În replică, Ordinul arată că Comisia confundă tehnica dezmembrării dreptului de proprietate cu tehnica prevăzută la primul paragraf al articolului 5-1 din Legea nr. 90-1258. Acesta se referă și la o hotărâre a cour administrative d'appel de Paris [Curtea Administrativă de Apel din Paris] (Franța) din 31 martie 2011, de confirmare a unei hotărâri a tribunal administratif de Paris [Tribunalul Administrativ din Paris] din 12 mai 2009, și la nelegalitatea sistemului utilizat de Unilabs.

109 Comisia susține că Ordinul a adoptat în materie de dezmembrare o poziție de principiu care a condus la intervenții în situații în care operațiunile de dezmembrare erau perfect licite și în special conforme cu articolul R 6212-82 din CSP.

110 Astfel cum se arată la punctul 77 de mai sus, tehnica dezmembrării constă în divizarea dreptului de proprietate asupra părților unei SEL între uzufruct, care conferă dreptul de vot cu privire la repartizarea beneficiilor și care dă dreptul la perceperea dividendelor, și nuda proprietate [considerentul (239) al deciziei atacate].

111 Cu titlu introductiv, este necesar să se arate că Ordinul nu susține în mod eronat că din înscrisurile Comisiei reiese un anumit amalgam între tehnica disocierii dintre drepturile de vot și participarea financiară și tehnica dezmembrării atunci când aceasta invocă, în memoriul în apărare și în duplică, disocierea dintre drepturile de vot și drepturile în capital prevăzută la articolul 5-1 din Legea nr. 90-1258 pentru SELARL și cazurile laboratoarelor Isle și Norden pentru care nu rezulta că exista o problemă de dezmembrare în sens strict. De altfel, aceste aspecte au fost examinate în cadrul celui de al patrulea motiv. Totuși, în această privință, nu se poate contesta că Ordinul a putut contribui la această pretinsă confuzie, întrucât el însuși a evocat opoziția sa de principiu la tehnica dezmembrării în unele mesaje adresate acestor laboratoare, chiar dacă modificările de statut pe care acestea le efectuaseră ar privi practica disocierii [considerentele (380) și (392) ale deciziei atacate].

112 Această discuție nu este determinantă însă pentru soluționarea prezentului motiv. Astfel cum a arătat Comisia în ședință, cele două tehnici au putut fi utilizate pentru a pune în aplicare posibilitatea oferită la articolul 5-1 din Legea nr. 90-1258 de a permite intrarea unui capital extern mai mare în SEL.

113 Se impune constatarea că, în fața Tribunalului, Ordinul nu contestă posibilitatea de a utiliza această tehnică pentru SEL, însă susține că ea trebuie să respecte toate dispozițiile aplicabile. Acțiunea sa s-ar fi limitat să asigure respectarea normelor rezultate din aceste dispoziții, inclusiv printre altele cea potrivit căreia, pe de o parte, majoritatea drepturilor de vot trebuie să fie deținută de asociații care își desfășoară activitatea în cadrul SEL și, pe de altă parte, neprofesioniștii nu pot deține mai mult de 25 % din capital (cu excepția cazului special al societăților în comandită pe acțiuni, care nu este în discuție în cauză).

114 Comisia nu contestă că utilizarea tehnicii dezmembrării nu poate determina repunerea în discuție a acestor limite legale a căror interpretare nu este contestată, dar consideră că acțiunile Ordinului au mers mai departe în realitate, recomandând printre altele o interdicție generală a respectivei tehnici.

115 Acest obiectiv al Ordinului de a se opune oricărei dezmembrări este documentat în considerentele (277)-(287) ale deciziei atacate. Cu titlu de exemplu, reiese de aici că, chiar dacă CCG concluzionează la 27 martie 2003 că, „pe plan strict legal, pare imposibil să ne opunem operațiunilor de dezmembrare referitoare la părți sociale sau la acțiuni în cadrul unei SEL", acesta decide „să se procedeze la pregătirea unui aviz detaliat potrivit căruia dezmembrarea de care a beneficiat Stés Unilabs să fie refuzată din rațiuni deontologice" [considerentul (282)]. De asemenea, o notă internă din octombrie 2003 menționează adoptarea unei poziții de principiu de către organele Ordinului prin care să se

opună „oricărei operațiuni de dezmembrare referitoare la părțile sociale la societățile constituite pentru exploatarea unei oficine sau a unui laborator de analize de biologie medicală” [considerentul (284)].

116 Rezultă de aici și că Ordinul acceptă dezmembrarea doar în cazurile speciale și tranzitorii ale pensionarilor SEL sau ale moștenitorilor profesioniștilor care și-au desfășurat activitatea în cadrul acestei societăți. În ședință, Ordinul a explicat că, în astfel de cazuri, situația era temporară și uzufructul se va alipi la nuda proprietate, astfel încât totalitatea părților se va regăsi din nou la dispoziția directorului de laborator.

117 Se impune constatarea că în mod întemeiat Comisia consideră că în cadrul legislativ aplicabil la data la care au avut loc faptele nu se prevăd astfel de limitări. În replică, Ordinul susține de altfel că respectarea regulii privind limita de 25 % deținută de neprofesioniști constituie cauza intervențiilor sale.

118 Desigur, astfel cum se arată în considerentele (275) și (291)-(295) ale deciziei atacate și astfel a susținut Ordinul în fața Tribunalului, dezbaterile parlamentare din anul 2005 cu privire la o propunere de modificare a legii aplicabile menționează că ar trebui să se interzică dezmembrarea ca eludare a legii. Or, propunerea de text susținută de Ordin, prin care se urmărește să se impună ca părțile la SEL să fie deținute în proprietate deplină, cu excepția scenariilor de pensie sau de moștenire, nu a fost adoptată niciodată, astfel încât, după cum s-a arătat deja în cadrul celui de al patrulea motiv (a se vedea punctul 93 de mai sus), argumentul nu poate fi invocat în mod util de către Ordin. Acest lucru nu face decât să confirme că legea nu prevedea astfel de limitări, ceea ce Ordinul a încercat să modifice în cadrul unei acțiuni de lobbying, de altfel total legitimă.

119 Cu toate acestea, Ordinul arată în mod pertinent că reiese din hotărârea tribunal administratif de Paris din 12 mai 2009, astfel cum este confirmată prin hotărârea cour administrative d’appel din 31 martie 2011, invocată de Ordin și discutată în considerentele (269) și (270) ale deciziei atacate, că structura utilizată de Unilabs a fost condamnată în cadrul unei acțiuni împotriva unei decizii a Ordinului care vizează SEL Biolab Centre Labo. Instanța administrativă franceză a considerat printre altele că faptul că societatea Unilabs France deține 25 % din capitalul acestei SEL, iar societatea Unilabs deține 75 % din același capital sub formă de uzufruct, în timp ce cele două societăți erau din afara profesiei, încălca interdicția deținerii unor părți sociale de către asociații neprofesioniști ai SEL dincolo de un plafon de 25 %, plafonul aplicându-se atât părților deținute în proprietate deplină, cât și părților dezmembrate.

120 Or, chiar dacă hotărârile menționate confirmă interpretarea susținută de Ordin în privința structurii Unilabs, acestea nu repun totuși în discuție raționamentul Comisiei dezvoltat în decizia atacată. Astfel, pe de o parte, cazul SEL Biolab Centre Labo nu este reținut ca exemplu concret al intervențiilor Ordinului în considerentul (242) și următoarele din decizia atacată, întrucât Comisia nu contestă că acest caz evidențiază o problemă de încălcare a regulii privind deținerea a cel mult 25 % din capitalul social de către neprofesioniști. Pe de altă parte, în măsura în care, desigur, Comisia invocă înscrisuri privind luările de poziții interne ale Ordinului referitoare la dezmembrarea privind modelul Unilabs, acestea sunt utilizate pentru a demonstra nu preocuparea pentru respectarea regulii celor 25 %, ci o poziție de principiu de interzicere generală a tehnicii de dezmembrare, în afara excepțiilor limitate menționate mai sus. Astfel, Ordinului i se reproșează tocmai apărarea acestei poziții de principiu în ceea ce privește tehnica dezmembrării, chiar și atunci când aplicarea sa nu repunea în discuție limita deținerii de capital SEL de către neprofesioniști de 25 %.

121 Teza Comisiei este susținută de luările de poziție ale Ordinului în privința SELARL Labco Artois [considerentele (256)-(258) ale deciziei atacate], căreia Ordinul i-a solicitat să îi furnizeze statutul care face abstracție de orice noțiune de dezmembrare, după ce SELARL în discuție a fost autorizată de prefect și fără să se facă trimitere la un risc de încălcare a regulii privind plafonul de 25 %. De altfel, Ordinul nu invocă niciun argument în privința analizei Comisiei referitoare la această structură în cadrul motivului amintit.

122 În continuare, este necesar să se examineze și cazul intervenției Ordinului față de SELAFA Schaffner Jean Bart Matthieu Wallon, citat și în decizia atacată.

123 În ceea ce privește SELAFA Schaffner Jean Bart Matthieu Wallon, Ordinul arată că opoziția sa față de dezmembrarea efectuată în statutul SEL era legitimă chiar dacă, astfel cum s-a evidențiat în considerentul (248) al deciziei atacate, privea doar 5 % din capitalul social, dat fiind că SARL în favoarea căreia se efectuase dezmembrarea deținea deja 25 % din titluri în proprietate deplină.

124 În această privință, este necesar să se arate că, la lectura procesului-verbal al adunării generale extraordinare a SEL în discuție prezentat de Ordin, faptul dacă SARL în discuție nu își desfășura activitatea în sectorul laboratoarelor, astfel cum susține Ordinul, nu este clar. Acest lucru pare să se poată deduce din faptul că în procesul-verbal se face referire la aceasta ca la o simplă SARL, și nu ca la o SELARL. Cu toate acestea, Comisia arată că este vorba despre o societate deținută de medici biologi. Labco, în ceea ce o privește, a susținut în ședință că era vorba despre o societate administrată de un biolog, ceea ce reiese și din procesul-verbal menționat mai sus, fără a infirma însă în mod efectiv analiza Ordinului potrivit căreia era vorba despre o societate comercială.

125 Nu este totuși necesar să se adopte o poziție definită cu privire la statutul societății în discuție, din moment ce din scrisorile citate reiese că Ordinul a susținut o poziție de principiu, impunând lipsa unei trimiteri în statut la orice dezmembrare, independent de partea din capital deținută.

126 În consecință, din cele de mai sus reiese că Comisia a putut considera, fără a săvârși o eroare, că Ordinul a adoptat o poziție de principiu în materie de dezmembrare care nu era conformă cu cadrul legal aplicabil la data la care au avut loc faptele și care l-a determinat să se opună unor construcții conforme legii.

127 Prin urmare, al cincilea motiv trebuie respins.

Cu privire la motivele referitoare la obligațiile de comunicare ale SEL în cursul existenței lor

– Cu privire la al doilea motiv, întemeiat, în esență, pe o eroare de apreciere care rezultă dintr-o interpretare greșită a legislației franceze referitoare la rolul jucat de prefect și, respectiv, de CCG în cadrul schimbărilor efectuate în cursul existenței unei SEL

128 Partea pertinentă din decizia atacată pentru examinarea acestui motiv este capitolul 5.2.2.4 [în special considerentul (450) și următoarele], intitulat „Producerea efectelor de modificările de statut și de contractele pentru SEL”.

129 Cadrul legal, a cărui interpretare se pune în discuție, este descris în considerentele (63)-(92) și (460)-(467) ale deciziei atacate. Acesta privește două tipuri de obligații pentru SEL care sunt, pe de o parte, de ordin administrativ și se referă la autorizații care trebuie obținute din partea autorităților franceze și, pe de altă parte, de ordin deontologic, și anume înscrierea în tablou. Aceste obligații intervin în două etape diferite, momentul constituirii unei SEL și cel al modificării statutului în cursul existenței sale.

130 S-a explicat deja mai sus că, începând cu Legea nr. 90-1258, SEL pot fi constituite pentru exploatarea unuia sau mai multor laboratoare.

131 În ceea ce privește latura administrativă a obligațiilor care se impun noilor SEL, părțile convin cu privire la faptul că acestea sunt constituite sub condiția suspensivă a aprobării lor de către administrația publică, mai precis prefectul departamentului în care se situează sediul social, astfel cum reiese din articolul R 6212-75 din CSP, introdus în partea legislativă a CSP cu privire la SEL care

exploatează un laborator. Articolul R 6212-77 din CSP prevede informațiile care trebuie prezentate în acest cadru, inclusiv statutul și o dovadă din partea asociaților cu privire la natura aporturilor și repartizarea capitalului social.

132 Trebuie să se sublinieze de asemenea că reiese din articolul L 210-6 din CDC, aplicabil SEL, că transformarea legală a unei societăți nu determină crearea unei persoane juridice noi.

133 Pe de altă parte, articolul L 6211-2 din CSP, în versiunea în vigoare până la 15 ianuarie 2010, introdus în partea legislativă a CSP cu privire la laboratoare, arată la primul paragraf că niciun laborator nu poate funcționa fără o autorizație administrativă. Articolul R 3112-88 din CSP prevede că cererea de autorizare administrativă trebuie să cuprindă în mod obligatoriu înscrisurile care justifică înscrierea asociaților în tabloul ordinului sau cererea lor în acest sens, precum și observațiile ordinului profesional care verifică conformitatea înscrisurilor în discuție cu normele deontologice.

134 În partea legislativă a CSP cu privire la SEL care exploatează un laborator, se precizează la articolul R 6212-78 că în același timp se dispune cu privire la cererea de aprobare și cu privire la cererea de autorizare a laboratorului.

135 Din punct de vedere deontologic, SEL care exploatează unul sau mai multe laboratoare sunt supuse obligației de înscriere în tabloul ordinului, astfel cum reiese din articolul R 6212-88 din CSP.

136 În ceea ce privește modificările efectuate în cursul existenței societății, articolul L 6211-2 al patrulea paragraf din CSP prevede că „[o]rice modificare efectuată ulterior deciziei de autorizare fie în ceea ce privește persoana unui director sau a unui director adjunct, fie în ceea ce privește condițiile de exploatare trebuie să facă obiectul unei declarații”. Din al cincilea paragraf al acestui articol reiese că autorizația se retrage atunci când condițiile legale sau administrative nu mai sunt îndeplinite.

137 În această privință, în decizia atacată, se reproșează Ordinului că a intenționat să amâne punerea în aplicare a modificărilor statutelor și a contractelor referitoare la SEL, arătând că aceste modificări își vor produce efectele doar de la obținerea decretelor de modificare emise de prefect și a înscrierilor ulterioare ale Ordinului, precum și faptul că a solicitat să se includă clauze explicite în acest sens în acte de transformare a SEL [considerentul (450) și următoarele din decizia atacată]. Potrivit Comisiei, formularea unor asemenea cerințe sporește în mod artificial riscul economic legat de realizarea acestor transformări. Comisia oferă mai multe exemple ale unui astfel de comportament în special în considerentele (453)-(459) ale deciziei atacate. În plus, în considerentele (492)-(494) ale deciziei atacate, Comisia descrie cazul SELAFA Aubert H, pentru care acțiunea Ordinului a condus la suspendarea funcționării laboratorului. Astfel cum explică în considerentul (460) al deciziei atacate, Comisia consideră că numai în cazul constituirii unei SEL aceasta este supusă unei autorizații administrative, constituirea fiind suspendată până la obținerea autorizației prefectului, în timp ce transformări ulterioare (de exemplu schimbarea unei SELARL în SELAFA), care nu privesc constituirea unei noi SEL, sunt supuse numai unei obligații de declarare a modificărilor în discuție, fără suspendarea intrării lor în vigoare.

138 Ordinul susține că Comisia a săvârșit o primă eroare de interpretare a cadrului juridic considerând că obligația de comunicare a modificărilor efectuate în cursul existenței unei SEL avea un caracter declarativ. În opinia acestuia, este vorba despre un regim supus aprobării de către prefect, dat fiind că regimul declarativ privește doar autorizarea laboratorului, și nu aprobarea.

139 O a doua eroare de apreciere ar privi rolul prefectului și, respectiv, al CCG în cadrul modificărilor statutare efectuate în cursul existenței unei SEL, ceea ce ar fi condus la o eroare de drept. În opinia acestuia, în măsura în care o SEL trebuie să solicite mai întâi aprobarea prefectului pentru astfel de modificări efectuate în cursul existenței acesteia, intervenția CCG în materia modificării înscrierii în

tablou a unui director și/sau a unei SEL depinde în mod direct de modificările autorizațiilor și ale aprobărilor care sunt eliberate de prefect, astfel încât competența Ordinului în această privință este nediscreționară.

140 În susținerea argumentelor sale, Ordinul invocă Circulara nr. 98-585, aplicabilă în perioada acoperită de investigație, dar pe care Comisia ar menționa-o doar la nota de subsol 562 din decizia atacată și care nu ar fi fost abrogată prin Circulara nr. 2005-506, invocată în această privință de către Comisie. Pe de altă parte, acesta prezintă un tabel care ar ilustra concordanța dintre datele aprobărilor și datele de înscriere în tabloul SEL, fie pentru înscrierea acestora, fie în urma unei modificări a structurii lor. Ordinul subliniază că, în temeiul Circularei nr. 98-585, prefecții au adoptat aproape în mod sistematic decrete de modificare a aprobării. Intervenția acestuia pe lângă SEL care amintește de procedura de aprobare nu ar spori, așadar, riscul economic, ci, dimpotrivă, ar avea ca obiectiv să atenționeze SEL cu privire la riscul de retragere a aprobării în cazul unor nereguli în schimbările preconizate.

141 În sfârșit, Ordinul amintește că ansamblul procedurii de aprobare și modificarea acesteia au o finalitate strictă de protecție a sănătății publice și că este necesar să se considere că, în acest domeniu, Ordinul acționează ca o autoritate publică în afara domeniului de aplicare al articolului 101 TFUE, misiunea sa fiind definită prin lege, iar puterea de decizie în ultimă instanță revenind statului. În opinia acestuia, în orice caz, chiar și atunci când un ordin profesional acționează ca o asociere de întreprinderi, deciziile sale care restrâng concurența pot fi justificate printr-un motiv de interes superior precum sănătatea publică.

142 Comisia, susținută de Labco, respinge argumentele amintite. Aceasta insistă cu privire la caracterul declarativ al comunicării modificărilor efectuate în cursul existenței unei SEL. Pe de altă parte, Comisia și Labco arată că, în decizia atacată, capitolul 5.2.2.4 nu privește rolul Ordinului în procedura administrativă de aprobare, în cadrul căreia ar avea un rol consultativ, ci deciziile adoptate chiar de Ordin în condiții de autonomie deplină pentru a înscrie modificările statutare ale SEL în tablou. În sfârșit, Comisia contestă că comportamentul în discuție al Ordinului nu intră în domeniul de aplicare al articolului 101 TFUE.

143 Tribunalul precizează că argumentele Ordinului privesc problemele dacă, pe de o parte, comunicarea modificărilor efectuate în cursul existenței unei SEL, astfel cum este prevăzută la articolul L 6211-2 din CSP, ține de un simplu regim declarativ și, pe de altă parte, dacă Ordinul are un rol subordonat celui al prefectului în ceea ce privește astfel de modificări sau poate acționa în mod autonom.

144 În ceea ce privește prima dintre aceste probleme, se impune constatarea că textul articolului L 6211-2 din CSP, citat la punctul 136 de mai sus, face trimitere la caracterul declarativ al oricărei modificări în ceea ce privește persoana unui director sau în ceea ce privește condițiile de exploatare, efectuată ulterior deciziei de autorizare a laboratorului. Rezultă de aici că modificările unei SEL în cursul existenței sale nu au efect suspensiv.

145 Această interpretare este confirmată prin Circulara nr. 2005-506. Această circulară explică în mod special condițiile generale de aplicare a articolului 5-1 din Legea nr. 90-1258. În ceea ce privește compatibilitatea statutului societăților cu actele cu putere de lege și administrative referitoare la SEL, aceasta precizează prefecților care este conduita care trebuie adoptată în cazul unui dosar de incompatibilitate. În ceea ce privește o modificare a statutului efectuată în cursul existenței unei SEL, aceasta arată după cum urmează:

„Trebuie să fiți informați cu privire la astfel de modificări prin declarația prevăzută la articolul L 6211-2 din [CSP].

Conform articolului R 6212-79 al doilea paragraf din același cod, după ce s-a oferit societății posibilitatea de a-și prezenta observațiile […], dacă modificările nelegale nu sunt eliminate, va trebui să retrageți aprobarea societății, precum și autorizația laboratoarelor […]”

146 Ordinul opune acestei analize faptul că caracterul declarativ al comunicării privește doar cererea de autorizare a laboratorului, SEL modificată fiind obligată întotdeauna să obțină o nouă aprobare. În această privință, Ordinul se referă în special la Circulara nr. 98-585.

147 Identificăm în mod efectiv în Circulara nr. 98-585 trimiteri la obligația de a solicita o nouă aprobare în cazul modificărilor SEL în curs de a fi efectuate. Astfel, în ceea ce privește înmatricularea societății la registrul francez al comerțului și societăților, Circulara nr. 98-585 prevede că, „pentru modificările ulterioare ale statutului societății […], [aceasta] trebuie să solicite mai întâi aprobarea ca urmare a modificărilor, să depună ulterior [la registrul francez al comerțului și societăților] noul statut după primirea aprobării”.

148 De altfel, Ordinul face trimitere de asemenea în acest context la articolul R 6212-76 din CSP. Această dispoziție prevede că cererea de aprobare a SEL constituită pentru exploatarea unui laborator trebuie depusă la prefectul departamentului fie în același timp cu cererea de autorizare a funcționării unui laborator, prevăzută la primul paragraf al articolului L 6211-2 din CSP (a se vedea punctul 133 de mai sus), în cazul creării laboratorului, fie în același timp cu declarația de modificare, în sensul celui de al patrulea paragraf al articolului L 6211-2 din CSP (a se vedea punctul 136 de mai sus), atunci când laboratorul sau laboratoarele care trebuie exploatate de SEL există deja.

149 Întrebate de Tribunal cu privire la interpretarea celor două circulare și cu privire la coexistența acestora în timp în scris și în ședință, cele două părți au continuat să aibă opinii divergente cu privire la această problemă.

150 Se pot deduce totuși concluziile reluate în continuare.

151 În primul rând, Circulara nr. 2005/206, adoptată la 14 noiembrie 2005 și de aplicare imediată, confirmă că modificările SEL legate de aplicarea articolului 5-1 din Legea nr. 90-1258 sunt supuse regimului declarativ atât în cazul aprobării SEL, cât și în cazul laturii referitoare la autorizarea laboratorului, circulara referindu-se în mod explicit la cele două aspecte, astfel cum reiese din citatul de la punctul 145 de mai sus. Numai în măsura în care se constată modificări contrare legii, după ce se solicită observații SEL în discuție, administrația poate retrage aprobarea în cazul în care modificările nelegale nu sunt eliminate.

152 În al doilea rând, nicio dispoziție legală nu infirmă această interpretare. Articolul R 6212-76 din CSP se referă la cazurile de SEL nou constituite, iar nu la transformarea acestora. Astfel, trimiterea la o declarație de modificare în această dispoziție (a se vedea punctul 148 de mai sus) privește cazul obținerii unei aprobări inițiale atunci când o SEL este constituită pentru exploatarea unui laborator în ipoteza în care acesta exista deja. În consecință, dispoziția în discuție nu are în vedere modificarea structurii unei SEL și nu este, așadar, posibil să se deducă de aici că, după obținerea aprobării inițiale de către SEL în discuție, ar fi necesară o nouă aprobare pentru modificări structurale ulterioare.

153 În al treilea rând, în ceea ce privește faptul că, chiar și după adoptarea Circularei nr. 2005/206, prefecții au continuat să adopte decrete de modificare a aprobării pe baza unei practici întemeiate pe Circulara nr. 98-585, Comisia susține în mod întemeiat, ca răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului, că o astfel de practică nu repune în discuție existența unui regim declarativ pentru modificările SEL în cursul existenței lor: aceasta nu este prevăzută de lege, însă se poate explica prin interesul de a aduce unele modificări la cunoștința publicului. Pe de altă parte, astfel cum reiese din elementele de probă prezentate de Comisie, unele dintre decretele respective fac trimitere în mod explicit la caracterul declarativ al regimului pentru modificări și nu invocă drept temei juridic sau în orice caz nu în mod special articolul R 6212-75 din CSP, care privește obligația unei noi SEL de a obține o aprobare sub condiție suspensivă.

154 Prin urmare, critica Ordinului potrivit căreia Comisia a săvârșit o eroare prin luarea în considerare a unui regim declarativ în ceea ce privește modificările SEL trebuie să fie respinsă în orice caz pentru perioada ulterioară datei de 14 noiembrie 2005, data adoptării Circularei nr. 2005/206, care era de aplicare imediată, perioadă în care au avut loc majoritatea exemplelor de intervenție din partea organelor Ordinului față de SEL citate în considerentele (450)-(494) ale deciziei atacate.

155 În ceea ce privește perioada anterioară adoptării Circularei nr. 2005/206, așadar cuprinsă între 14 octombrie 2003 și 14 noiembrie 2005, chiar dacă este regretabil că decizia atacată nu menționează aproape deloc impactul Circularei nr. 98-585 în acest context, cu excepția trimiterii de la nota de subsol 562 la faptul că aceasta conține o interpretare diferită a regimului aplicabil atunci când precizează că „societatea trebuie să solicite mai întâi aprobarea ca urmare a modificărilor”, nu rezultă totuși de aici, în ceea ce privește Comisia, o interpretare greșită a legislației franceze în speță.

156 Astfel, întrucât Circulara nr. 98-585 prevede o procedură de aprobare, în timp ce legea instituie un regim declarativ, Comisia invocă în mod întemeiat problema dacă aceasta conține o transpunere corectă a cadrului legal. În această privință, Comisia menționează în considerentele (467) și (468) ale deciziei atacate documente anterioare anului 2005 care pot infirma analiza care reiese din circulara amintită. Este vorba în special despre o scrisoare din iulie 2004 a directeur des affaires sanitaires et sociales du département de l'Essonne [directorul pentru probleme sanitare și sociale ale departamentului Essonne] (Franța) către un cabinet de avocați, care se referă la obligația unei simple declarații în ceea ce privește o „schimbare ulterioară a personalului operator”, și despre documente interne ale Ordinului, din octombrie 2003 și din iunie 2004, citate în considerentul (468) al deciziei atacate, referindu-se la controlul *a posteriori* și la un regim al declarației care reiese din articolul L 6211-2 din CSP. La aceasta se poate adăuga trimiterea făcută de Ordin, într-un mesaj din 27 mai 2004 către Laboratoire d'Isle, citat la nota de subsol 555 din decizia atacată, la faptul că, în ceea ce privește „condițiile suspensive, precizăm părților în cauză că, fără a fi obligatorii în cazul care ne preocupă, acestea constituie pur și simplu o măsură de protecție pentru biologi, în privința modificărilor pe care preconizează să le realizeze”.

157 În consecință, nu se stabilește că Comisia a săvârșit, în ceea ce privește punerea în aplicare a modificărilor statutului și ale contractelor pentru SEL, o eroare de interpretare a cadrului juridic aplicabil.

158 În aceste împrejurări, este necesar să se respingă critica Ordinului privind o interpretare greșită a legislației franceze de către Comisie în capitolul 5.2.2.4 din decizia atacată.

159 În ceea ce privește a doua problemă ridicată de Ordin cu privire la pretinsul rol subordonat în raport cu prefectul, Comisia nu contestă că acesta are un rol consultativ în procedurile de aprobare de către prefect și că comunicările i se fac în acest cadru pentru a-i permite să îndeplinească acest rol.

160 În rest, problema dacă, astfel cum susține Ordinul, acesta exercită un rol subordonat prefectului și are doar o competență nediscreționară atunci când este vorba de înscrieri în tablou, ceea ce ar fi ilustrat de un tabel de corespondență între datele decretelor de modificare și modificări ale înscrierii în tablou pentru o serie de SEL prezentat în cererea introductivă, nu este determinantă în ceea ce privește faptele reproșate Ordinului în capitolul 5.2.2.4 din decizia atacată. Nu este determinant în această privință nici dacă acțiunea Ordinului în cazul înscrierilor în tablou se limitează doar la a lua act de deciziile prefectului și nu întârzie intrarea în vigoare a modificărilor, chiar nu a condus la refuzuri ale înscrierilor, astfel cum încearcă să dovedească Ordinul. Această teză este contestată de altfel de către Comisie, care se referă în special la cazul SELAFA Aubert H în decizia atacată [considerentele (492) și (493)] în fața Tribunalului.

161 Astfel, interpretând decizia atacată, rezultă că, chiar dacă aceasta se referă în mai multe rânduri în mod afirmativ la „decizii” privind impunerea „aprobării prealabile” a Ordinului pentru modificări ale SEL, Comisia reproșează Ordinului în cadrul capitolului 5.2.2.4, pe de o parte, faptul că a menționat

posibilitatea de intrare în vigoare a modificărilor în cadrul SEL doar după obținerea unui decret de modificare emis de prefect și înscrierea ulterioară în tablou și, pe de altă parte, faptul că a amintit necesitatea de a modifica actele de transformare a SEL în acest sens, fie în înscrisurile adresate direct SEL, fie în mod indirect prin intermediul unor observații adresate prefectului, după care părțile în cauză primesc o copie (articolul R 6212-77 din CSP).

162 Or, independent de problema dacă modificările au fost „aprobate” și de către cine, din analiza de mai sus reiese că acest demers al Ordinului nu este conform cu cadrul legislativ astfel cum a fost interpretat prin Circulara nr. 2005/206 și depășește, în orice caz, cadrul rolului pur consultativ pe care îl invocă pentru el însuși. Ordinul nu poate, așadar, nici să invoce în mod util principiile Hotărârii Wouters, punctul 21 de mai sus, în această privință.

163 Prin urmare, al doilea motiv trebuie respins.

– Cu privire la al treilea motiv, întemeiat, în esență, pe o apreciere greșită a domeniului de aplicare al obligației de comunicare prevăzute de legislația franceză și a rolului CCG în cadrul misiunii sale de verificare *a posteriori* a documentelor societății

164 Acest motiv privește capitolul 5.2.2.2 [considerentul (296) și următoarele] din decizia atacată, intitulat „Comunicarea documentelor referitoare la vânzările de acțiuni”.

165 Acesta are în vedere interpretarea articolului L 4221-19 din CSP, introdus în anul 2005 în partea legislativă a CSP cu privire la normele legate de exercitarea profesiei de farmacist. Articolul amintit prevede, la primul paragraf, că „farmaciștii care își desfășoară activitatea în cadrul societății trebuie să comunice consiliului ordinului de care țin, pe lângă statutul acestei societăți și actele adiționale la acesta, convențiile și actele adiționale referitoare la funcționarea sa sau la raporturile dintre asociați”. Al doilea paragraf al acestuia prevede că documentele respective „trebuie comunicate în luna care urmează încheierii convenției sau a actului adițional”.

166 Sunt de asemenea pertinente articolele L 6221-4 și L 6221-5 din CSP, introduse în partea legislativă a CSP, care privesc în special condițiile de exercitare a atribuțiilor lor de către directorii de laboratoare.

167 Articolul L 6221-4 din CSP prevede, la primul paragraf, că directorii de laboratoare trebuie să comunice consiliului ordinului de care țin contractele și actele adiționale având ca obiect exercitarea profesiei lor, precum și, în cazul în care nu sunt proprietari asupra materialului lor și asupra localului în care își exercită sau își vor exercita profesia, contractele sau actele adiționale care le asigură utilizarea acestui material și a acestui local. Al patrulea paragraf al acestei dispoziții prevede că respectivele comunicări trebuie făcute în luna care urmează încheierii contractului sau a actului adițional.

168 Articolul L 6221-5 din CSP prevede, la primul paragraf, că statutele societăților constituite pentru exploatarea unui laborator și modificările aduse acestor statute în cursul existenței societății trebuie comunicate la cererea directorului sau a directorilor în luna care urmează semnării acestora către consiliile ordinelor în a căror rază teritorială se află laboratorul și de care țin directorii și directorii adjuncți.

169 Articolul L 6221-8 din CSP prevede că lipsa comunicării sau comunicarea falsă a contractelor, a actelor adiționale și a statutelor menționate la articolele L 6221-4 și L 6221-5 din CSP constituie o abatere disciplinară care poate atrage sancțiuni.

170 În capitolul 5.2.2.2 din decizia atacată, Comisia consideră, în esență, că Ordinul, în scopul de a împiedica dezvoltarea grupurilor de laboratoare și în special a Labco, a solicitat în numeroase rânduri, cel puțin în perioada cuprinsă între ianuarie 2006 și martie 2009, întemeindu-se pe o rezoluție din

18 ianuarie 2006 (denumită în continuare „rezoluția din 18 ianuarie 2006”) și pe o interpretare a legii care îi aparținea, ca mișcările de acțiuni cu privire la capitalul SEL ale grupului să îi fie comunicate [considerentul (296)]. În plus, în cazul unui refuz sau atunci când mișcările de acțiuni în discuție avuseseră loc cu mai multe luni înainte de comunicare, Ordinul a depus o plângere și a inițiat în mod sistematic proceduri disciplinare în privința SEL în cauză [considerentul (297)]. Comisia reproșează de asemenea Ordinului utilizarea unui formular de înscriere în tablou prin care se solicită informații cu privire la participarea SEL la alte SEL de laboratoare, care nu se întemeiază pe niciun text legal [considerentele (355)-(358)].

171 În această privință, Ordinul susține în esență că Comisia a interpretat în mod eronat domeniul de aplicare al obligației de comunicare a SEL în materie de mișcări de acțiuni, precum și rolul său în această privință. Ordinul împarte criticile sale în două aspecte.

172 În cadrul primului aspect, Ordinul arată că cerința sa față de SEL de a-i comunica toate convențiile referitoare la modul de finanțare și la deținerea capitalului lor social, formulată în rezoluția din 18 ianuarie 2006, ține de o aplicare strictă a articolului L 4221-19 din CSP, confirmată prin Circulara nr. 98-558. Acesta se referă și la articolele L 6221-4 și L 6221-5 din CSP. În opinia sa, legiuitorul nu a intenționat să distingă diferite tipuri de SEL, astfel încât obligația de comunicare astfel definită ar trebui să se aplice de asemenea formelor de SEL (SELAFA și SELAS) care nu definesc repartizarea capitalului în statutele lor. Prin urmare, Comisia nu ar putea concluziona în sensul existenței unei strategii de hărțuire din partea sa pe acest temei.

173 În cadrul celui de al doilea aspect, Ordinul susține că Comisia nu a ținut seama de rolul CCG în cadrul misiunii sale de verificare *a posteriori* a documentelor referitoare la SEL și la laboratoare, precum și de obligația sa de a transmite observații prefectului în cadrul procedurii de aprobare. Pe de altă parte, acesta contestă că a creat noi obligații prin intermediul unui formular de înscriere. În sfârșit, Ordinul amintește că acțiunea sa în materie de comunicare a documentelor face parte din prerogativele sale de putere publică.

174 Comisia, susținută de Labco, consideră în ceea ce privește primul aspect că, prin rezoluția din 18 ianuarie 2006, Ordinul a depășit limitele competențelor care îi erau conferite sau, cel puțin, a reținut o interpretare exagerat de strictă a cadrului juridic. Pe de altă parte, nicio problemă privind independența profesională nu s-ar pune în discuție, iar rezoluția menționată ar fi dat naștere la măsuri de intimidare. În ceea ce privește al doilea aspect, rezoluția din 18 ianuarie 2006, crearea unui certificat de conformitate și utilizarea unui formular de înscriere ar face parte dintr-o strategie de hărțuire prin care se urmărește să se identifice apartenența SEL la grupuri și să se blocheze dezvoltarea lor. În sfârșit, Comisia contestă că cerințele formulate de Ordin țin de prerogativele acestuia de putere publică.

175 Tribunalul consideră că aceste două aspecte trebuie examinate împreună.

176 În primul rând, trebuie să se arate de la bun început că Comisia nu contestă că revine Ordinului și în special CCG, în cadrul misiunii de administrare a tabloului, sarcina de a verifica anumite informații referitoare la funcționarea farmaciștilor și a SEL înscrise în tablou. Nu se contestă nici că printre misiunile Ordinului se numără asigurarea aplicării, pe de o parte, a articolului R 6212-82 din CSP, care privește regula potrivit căreia cel mult 25 % din capitalul unei SEL de laboratoare poate fi deținut de neprofesioniști, și, pe de altă parte, a regulii potrivit căreia biologul în exercițiul activității trebuie să dețină majoritatea drepturilor de vot, astfel cum reiese din articolele 5 și 5-1 din Legea nr. 90-1258.

177 Acest control este un control *a posteriori*, astfel cum reiese din dispozițiile aplicabile, care se referă de fiecare dată la un termen, în general de o lună, pentru a comunica anumite informații Ordinului. Importanța obligațiilor de comunicare este subliniată însă de faptul că nerespectarea poate da naștere la sancțiuni disciplinare, astfel cum reiese în special din articolul L 6221-8 din CSP.

178 În al doilea rând, în ceea ce privește comunicările care urmează să fie făcute de SEL de laboratoare, articolul L 4221-19 din CSP constituie trimiterea cea mai pertinentă, articolele L 6221-4 și L 6221-5 din CSP fiind redactate, astfel cum explică Ordinul, la o dată la care nu existau SEL de laboratoare. Aceasta este de altfel dispoziția principală invocată de Ordin în intervențiile față de SEL enumerate de Comisie în acest cadru. Trebuie să se examineze în acest caz rezoluția din 18 ianuarie 2006, adoptată de Ordin după introducerea dispoziției legale menționate. După amintirea conținutului articolului L 4221-19 primul paragraf din CSP (a se vedea punctul 165 de mai sus), rezoluția în discuție are următorul cuprins:

„De asemenea, începând cu 1 martie 2006, toate actele referitoare la societate care au legătură cu statutul, cu funcționarea societății și cu raporturile dintre asociați trebuie comunicate [CCG]. Sunt vizate, așadar, în special convențiile referitoare la modurile de finanțare a societății și deținerea capitalului social, precum și acordurile dintre asociați.

La fiecare modificare efectuată în cadrul unei societăți care exercită o profesie liberală și care exploatează [laboratoare], farmaciștii specializați în analize clinice care își desfășoară activitatea în acestea trebuie să dovedească în scris că au respectat dispozițiile articolului L 4221-19 din [CSP]."

179 În ceea ce privește problema dacă această rezoluție conține o interpretare extensivă a termenilor „convenții și acte adiționale referitoare la funcționarea sa și la raporturile dintre asociați", care figurează la articolul L 4221-19 din CSP, se precizează în considerentul (368) al deciziei atacate că convențiile referitoare la raporturile dintre asociați privesc acordurile dintre acționari sau asociați care completează statutul și au drept obiectiv să garanteze drepturi semnatarilor și să definească angajamentele acestora în ceea ce privește administrarea societății și protecția acționarilor minoritari, dar nu contracte de vânzare de acțiuni.

180 Această interpretare invocată de Comisie este logică. Modurile de finanțare a SEL și deținerea capitalului său, la care se face trimitere în rezoluția din 18 ianuarie 2006, sunt informații de altă natură și care depășesc condițiile de funcționare a SEL sau raporturile dintre asociații acesteia.

181 Pe de altă parte, documentele referitoare la circulația capitalurilor în raport cu SEL nu sunt acoperite în mod necesar nici de termenii „contracte și acte adiționate având ca obiect exercitarea profesiei lor", care figurează la articolul L 6221-4 din CSP, cu excepția situației în care acestor termeni li se dă o interpretare atât de largă, încât să acopere orice act legal privind directorii de laboratoare.

182 În plus, nici articolul L 6221 5 din CSP nu susține în mod evident interpretarea susținută de Ordin care extinde obligațiile de comunicare la mișcările de acțiuni. Această dispoziție privește obligația de comunicare de către directori către consiliul Ordinului a statutelor SEL și a modificărilor aduse în cursul existenței societății în luna care urmează semnării acestora. Or, în această privință, Comisia arată în special, fără a fi contestată cu privire la acest aspect de către Ordin, că distribuirea titlurilor nu este documentată în statutele SELAFA și SELAS, vizate de cererile de prezentare de informații avute în vedere de Comisie.

183 Cu toate acestea, Ordinul subliniază că nu este posibil ca legiuitorul să fi avut intenția să facă diferența între diferite tipuri de SEL. Se impune totuși constatarea că acesta nu poate fi în mod necesar un motiv suficient pentru ca Ordinul să impună obligații SEL în cazul în care legea nu le prevede.

184 O obligație de comunicare a mișcărilor de acțiuni în SEL nu decurge, așadar, din dispozițiile invocate în această privință de către Ordin.

185 În al treilea rând, nu se poate contesta că obligația largă de certificare impusă SEL, definită la al doilea paragraf al extrasului din rezoluția din 18 ianuarie 2006, citată la punctul 178 de mai sus, este o adăugare la cadrul legislativ și administrativ în materie care face mai dificilă obligația de comunicare pentru SEL. Situația este aceeași în ceea ce privește formularul de înscriere pe care Ordinul l-a

transmis, începând cu 2008, tuturor SEL înscrise în tabloul Ordinului medicilor [Ordre des médecins] în care își desfășurau activitatea farmaciștii specializați în analize clinice, în raport cu noua obligație de înscriere pe două tablouri pentru astfel de SEL care trebuie respectată începând cu februarie 2008. Astfel cum arată Comisia în considerentul (356) al deciziei atacate, prin formularul respectiv se solicită informații cu privire la participarea SEL la alte SEL de laboratoare. În această privință, în pofida eventualei existențe a altor formulare anterioare, invocată de Ordin, Comisia subliniază în mod întemeiat că această din urmă solicitare de informații din formularul la care se face referire în decizia atacată, care nu se întemeiază pe vreun text legal, are o întindere foarte largă și a putut fi utilizată pentru a identifica laboratoare care au legătură cu grupurile, grație participărilor încrucișate.

186 În al patrulea rând, este important de amintit că reproșurile Comisiei în ceea ce privește comportamentul Ordinului în discuție trebuie interpretate în lumina intențiilor pe care aceasta i le atribuie. Astfel, Comisia nu contestă faptul că cadrul legal poate da naștere la interpretări. Cu toate acestea, este necesar să se țină seama de documentele evocate în capitolul 5.5 din decizia atacată din care reiese o strategie care constă în încercarea de a împiedica pătrunderea grupurilor de laboratoare pe piață, precum și identificarea clară a Labco și a SEL afiliate grupului respectiv în acest cadru. De exemplu, scrisoarea președintelui Ordinului către președintele Ordre des médecins din decembrie 2004, citată în considerentul (556) al deciziei atacate, este ilustrativă în această privință. Ordre des médecins i se atrage atenția în special asupra faptului că a acceptat să înscrie structuri ale grupului Labco fără să exprime rezerve cu privire la documentele prezentate și că „această situație nu poate continua”. Pe de altă parte, Comisia dispune de multiple exemple, descrise în considerentele (305)-(351) și următoarele ale deciziei atacate, care fac dovada, pe de o parte, a cererilor repetate de informații cu privire la mișcări în deținerea capitalului SEL, mai multe dintre acestea aparținând grupului Labco, cu trimitere în special la articolul L 4221-19 din CSP, care pot fi interpretate ca o amenințare a utilizării de sancțiuni disciplinare și, pe de altă parte, a utilizării unor astfel de sancțiuni în practică în mai multe rânduri (a se vedea, pentru a cita doar un exemplu, cazul SELAS Laboratoire du Littoral în considerentele (310)-(316) ale deciziei atacate].

187 În al cincilea rând, în ceea ce privește faptul că articolul L 4221-19 din CSP trebuie interpretat, potrivit Ordinului, în lumina Circularei nr. 98-558, care se referă la faptul că cererea de aprobare trebuie să precizeze în mod clar repartizarea capitalului între asociați profesioniști, profesioniști externi, foști asociați, avânzi cauză și asociați externi și care nu face distincție între documentele care trebuie transmise ordinului profesional, care trebuie să își dea avizul, și prefectului, Comisia susține în mod întemeiat că acest argument nu poate justifica anumite intervenții ale Ordinului față de SEL din grupul Labco. Astfel, pe de o parte, acestea privesc modificări ale structurii SEL existente ulterioare Circularei nr. 2005-506 care confirmă, astfel cum se explică în cadrul celui de al doilea motiv, doar o obligație de declarare a unor astfel de modificări. Pe de altă parte, în orice caz, Ordinul a intervenit în numeroase rânduri cu solicitări de informații și, după caz, acțiuni disciplinare în privința SEL în afara contextului procedurilor de aprobare și chiar după ce fusese acordată o aprobare.

188 În al șaselea rând, este necesar să se ridice problema dacă unele solicitări de informații nu se justifică totuși în cadrul misiunii Ordinului de verificare *a posteriori*, amintită la punctele 176 și 177 de mai sus.

189 De exemplu, în privința SEL Littoral/Charrière Levy [considerentul (362) al deciziei atacate], care aparține grupului Labco și al cărei nou asociat era o persoană juridică, Ordinul a solicitat lista nominală a asociaților acestei persoane juridice și statutele lor.

190 În această privință, în ceea ce privește faptul că trebuie să se verifice respectarea limitei de 25 % prevăzute pentru acționariatul neprofesionist, Comisia arată în mod întemeiat că Ordinul a insistat de asemenea asupra comunicării de informații cu privire la deținerea capitalului SEL atunci când era clar că se puneau în discuție relațiile între profesioniști. În plus, interpretarea cadrului legislativ și administrativ susținut de Ordin potrivit căreia trebuie să se garanteze independența biologilor care își desfășoară activitatea în cadrul SEL față de terți profesioniști pare să fi putut fi la baza solicitărilor de

informații privind cunoașterea acționariatului SEL de laboratoare care erau acționari ai SEL care fac obiectul modificărilor. Or, s-a arătat deja în cadrul celui de al patrulea motiv că această interpretare este contrară deschiderii urmărite de modificările introduse prin Legea Murcef (a se vedea punctul 91 de mai sus).

191 De asemenea, nici misiunea de a verifica dacă farmacistul specializat în analize clinice în exercițiul activității deține majoritatea drepturilor de vot în cadrul SEL nu poate justifica orice solicitare de informații cu privire la deținerea capitalului și acționariatul SEL acționare, respectarea acestei norme putându-se verifica prin intermediul informațiilor cu privire la rapoartele de vot între acționari și identitatea acestora, mai limitate decât cele vizate de o obligație de comunicare extinsă în ceea ce privește mișcările de acțiuni sub amenințarea sancțiunilor disciplinare.

192 Din cele de mai sus rezultă că analiza Comisiei, potrivit căreia, în fața unui cadru legal despre care nu se contestă că poate da naștere la interpretare, Ordinul nu a respectat limitele competențelor sale legale, arogându-și o anumită competență normativă și îngreunând obligațiile SEL care urmăresc să recurgă la posibilitățile legale de deschidere a capitalului lor, nu este eronată, mai ales atunci când interpretăm anumite demersuri în lumina strategiei documentate în decizia atacată, în special față de Labco.

193 Prin urmare, al treilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat, în esență, pe o eroare de interpretare și de aplicare a articolului 101 TFUE în măsura în care sancțiunile disciplinare pronunțate ar consolida efectele potențiale sau reale ale deciziilor vizate

194 Ordinul susține că, chiar dacă Comisia declară că nu a reținut sancțiunile disciplinare printre criticile reproșate, aceasta consideră totuși că inițierea acțiunilor disciplinare și sancțiunile pronunțate sunt de natură să sporească efectele potențiale sau reale ale deciziilor incriminate astfel încât măsurile criticate ar privi și inițierea acțiunilor disciplinare și sancțiunile pronunțate. În această privință, Ordinul amintește că exercitarea unei competențe disciplinare este una dintre prerogativele sale de putere publică care nu intră în domeniul de aplicare al dreptului concurenței, ceea ce Comisia nu ar contesta de altfel. Or, considerând că inițierea procedurilor și importanța sancțiunilor pronunțate confirmă caracterul anticoncurențial al comportamentului său, Comisia s-ar contrazice și ar săvârși o eroare de interpretare a articolului 101 TFUE, cu încălcarea Hotărârii Wouters, punctul 21 de mai sus.

195 Comisia arată că motivul este inoperant, dat fiind că pronunțarea de sancțiuni disciplinare nu a fost reținută ca o critică împotriva Ordinului. Aceasta precizează totuși că pronunțarea de sancțiuni nu trebuie confundată cu amenințarea cu sancțiuni (sau amintirea competențelor Ordinului în materie) și depunerea de plângeri, care făceau parte integrantă din planul de ansamblu și reprezentau garanția eficacității planului Ordinului. Comisia consideră că, fără a judeca deciziile disciplinare, avea dreptul să identifice în decizia atacată toate aspectele planului pus în aplicare.

196 Labco susține de asemenea că Ordinul a utilizat posibilitatea aplicării de sancțiuni disciplinare ca mijloc de presiune și ca o garanție a eficacității planului de ansamblu.

197 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum se menționează la punctul 57 din Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus, normele de concurență ale tratatului nu se aplică unei activități care, prin natura sa, prin regulile pe care trebuie să le respecte și prin scopul său, nu aparține sferei activităților economice (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 17 februarie 1993, Poucet și Pistre, C-159/91 și C-160/91, Rec., p. I-637, punctele 18 și 19, cu privire la administrarea serviciului public de securitate socială) sau are legătură cu exercitarea prerogativelor de putere publică (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 19 ianuarie 1994, SAT Fluggesellschaft, C-364/92, Rec., p. I-43, punctul 30, cu

privire la controlul și poliția spațiului aerian, și Hotărârea din 18 martie 1997, Diego Calì & Figli, C-343/95, Rec., p. I-1547, punctele 22 și 23, cu privire la supravegherea combaterii poluării mediului maritim).

198 Ordinul consideră că activitățile camerelor sale disciplinare au legătură cu exercitarea prerogativelor de putere publică în sensul acestei jurisprudențe și nu intră în domeniul de aplicare al articolului 101 TFUE, astfel încât Comisia nici nu ar fi putut să considere că exercitarea de către Ordin a competenței sale în materie disciplinară ar consolida efectele potențiale sau reale ale deciziilor în discuție.

199 În considerentul (514) al deciziei atacate, Comisia concluzionează că „comportamentul în discuție în cauză constă în toate deciziile Ordinului care urmăresc să impună actorilor de pe piață să adopte anumite comportamente pe piață, ceea ce include în special depunerea de plângeri care vizează farmacii sau SEL de către directorii Ordinului”. În considerentul (515), Comisia adaugă totuși că, „în schimb, activitățile organelor Ordinului care constau în instrumentarea procedurilor disciplinare care pot conduce la sancțiuni disciplinare nu sunt reținute printre critici”. Cu toate acestea, în considerentul (516), Comisia precizează că puterile disciplinare ale Ordinului, delegate de stat, sunt de natură să consolideze efectele potențiale sau reale ale deciziilor sale, chiar dacă acestea nu modifică elementele care constituie încălcarea. Comisia constată, cu titlu subsidiar [considerentele (517)-(520)], că, în toate cazurile care au privit operațiuni de dezmembrare referitoare la părți, proprietatea asupra capitalului sau modificări ale statutului societății, camera disciplinară a Section G de l’Ordre impune în mod sistematic aplicarea unor sancțiuni de interzicere a exercitării activității de farmacie cu o durată mai mult sau mai puțin lungă.

200 Comisia revine asupra deciziilor disciplinare în capitolul 6 din decizia atacată [considerentele (579)-(584)], repetând că instrumentarea procedurilor disciplinare de către organele Ordinului nu a fost reținută printre comportamentele incriminate, dar că ea a constatat pur și simplu cu titlu subsidiar că sancțiunile disciplinare respective erau de natură să consolideze efectele potențiale sau reale ale comportamentelor anticoncurențiale avute în vedere, citând ulterior anumite exemple.

201 Pe de altă parte, din considerentul (583) al deciziei atacate reiese că Ordinul a subliniat deja în cursul procedurii administrative că deciziilor camerelor sale de disciplină nu li se aplica articolul 101 TFUE. Comisia a răspuns la aceasta în considerentul (584), susținând că problema naturii competențelor în materie disciplinară ale Ordinului putea fi lăsată deschisă, întrucât aceasta nu reținuse deciziile disciplinare printre critici.

202 În sfârșit, Comisia evocă comportamentul organelor Ordinului în considerentul (761) al deciziei atacate, atunci când analizează gravitatea încălcării, observând că inițierea sistematică de proceduri disciplinare prin depunerea unor plângeri împotriva întreprinderilor care au legătură cu grupuri de laboratoare în scopul de a consolida efectele deciziilor sale anticoncurențiale este o circumstanță care confirmă gravitatea comportamentului în discuție.

203 În pofida anumitor considerații destul de detaliate în decizia atacată cu privire la exercitarea de către Ordin a competenței sale în materie disciplinară, al cărei caracter uneori ambiguu este evocat în mod întemeiat de către acesta din urmă, rezultă totuși din capitolul 5 din decizia menționată, referitor la „[c]omportamentul obiect al prezentei proceduri”, că Comisia nu a reținut exercitarea puterii disciplinare a Ordinului ca făcând parte dintre practicile care restrâng concurența reținute în privința sa [a se vedea în special considerentul (515) al deciziei atacate, al cărui conținut este amintit la punctul 199 de mai sus]. Acest lucru este repetat și în capitolul 6, în special în considerentele (579)-(584) ale deciziei atacate (a se vedea punctul 200 de mai sus).

204 Contrar susținerilor Ordinului, acest mod de a proceda al Comisiei nu este în contradicție cu jurisprudența Wouters și nu constituie o aplicare necorespunzătoare a articolului 101 TFUE.

205 Această situație s-ar regăsi în cazul în care Comisia ar fi constatat o încălcare a dreptului concurenței în raport cu un comportament care nu intra în domeniul de aplicare al articolului 101 TFUE. Or, invocarea de către Comisie a anumitor practici ca elemente de probă pentru a califica unele comportamente care intră în domeniul de aplicare al dispoziției menționate nu constituie o aplicare necorespunzătoare a Hotărârii Wouters, punctul 21 de mai sus, sau a articolului 101 TFUE, întrucât nu se consideră că exercitarea de către Ordin a competenței sale în materie disciplinară, mai precis deciziile adoptate în această privință, restrânge concurența în sensul articolului 101 TFUE.

206 Mai precis, din decizia atacată rezultă că Comisia a făcut distincție între exercitarea competenței disciplinare respective și amenințările implicite sau explicite de exercitare a acesteia sau acțiunea de depunere a plângerilor, evocate în special în considerentul (761) al deciziei atacate în legătură cu gravitatea încălcării, în sensul că au putut consolida punerea în aplicare a planului de ansamblu identificat de ea. Or, în ceea ce privește depunerea plângerilor, Comisia susține în mod întemeiat că din articolul R 4234-1 din CSP reiese că poate fi efectuată de mai multe categorii de persoane. Astfel, potrivit alineatului (1) al acestei dispoziții, acțiunea disciplinară împotriva unui farmacist poate fi formulată printre alții de anumiți miniștri și membri ai administrației ale căror competențe au legătură cu sectorul farmaciei, precum și de către prefect, unii membri de conducere ai Ordinului, un alt farmacist sau un particular. Prin urmare, nu se poate reține, astfel cum susține Ordinul, că această acțiune se înscrie în exercitarea competenței în materie disciplinară.

207 În orice caz, chiar dacă, în aceste împrejurări, nu este necesar să se adopte definitiv o poziție cu privire la problema măsurii în care exercitarea de către Ordin a competenței sale în materie disciplinară are legătură cu exercitarea unei prerogative de putere publică, astfel încât aceasta nu intră în domeniul de aplicare al articolului 101 TFUE, trebuie să se mai precizeze că existența unei astfel de prerogative nu poate oferi o protecție absolută împotriva oricărei afirmații privind un comportament restrictiv de concurență, întrucât exercitarea în mod clar necorespunzătoare a unei astfel de puteri ar consta, în orice caz, într-un abuz de această putere.

208 Prin urmare, al șaselea motiv trebuie respins.

Cu privire la motivele referitoare la criticile privind prețurile

Cu privire la al șaptelea motiv, invocat cu titlu principal, întemeiat în esență pe un abuz de putere care reiese din nerespectarea limitelor mandatului de inspecție

209 Ordinul susține că plângerea Labco aflată la originea investigației nu făcea trimitere la problema unei politici de prețuri minime, ci numai la pretinsa sa intenție de a împiedica dezvoltarea Labco și de a limita capacitatea sa de a concura alte laboratoare pe piața analizelor de biologie medicală. De asemenea, decizia de inspecție, scrisoarea Comisiei din 19 noiembrie 2008 și solicitarea de informații din 3 februarie 2009 nu ar face trimitere la practici privind prețurile, aceasta din urmă neevocând nici o eventuală extindere a cadrului investigației în această privință. Solicitarea de informații din 18 iunie 2009 ar fi conținut solicitări de comunicare a unor mesaje care analizează probleme referitoare la rabaturi, însă aceasta fără nicio explicație specială. Ordinul arată că, prin urmare, abia în etapa comunicării privind obiecțiunile a aflat că investigația se extinsese încă de la momentul inspecției la comportamente în materie de prețuri și de rabaturi. Or, în opinia acestuia, deși Comisia nu trebuie să efectueze o calificare riguroasă a încălcărilor prezumate care fac obiectul investigației în decizia de inspecție, jurisprudența cu privire la articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 ar impune să se indice cu claritate ipotezele pe care intenționează să le verifice, ceea ce nu ar fi fost cazul în speță cu privire la prețuri.

210 Ordinul adaugă că i se pare exclus ca trimiterea din decizia de inspecție la un obiect foarte larg precum „căutarea încălcărilor în domeniul biologiei medicale” să poată fi conformă cu jurisprudența. Pe de altă parte, nici utilizarea adverbului „în special” la articolul 1 din decizia de inspecție nu ar fi conformă cu cerințele de precizie necesare.

211 Ordinul acceptă că Comisia poate deschide o procedură de investigație pentru a verifica exactitatea sau a completa informațiile de care ar fi avut cunoștință în mod incident în cursul unei inspecții și recunoaște că niciun element nu se opune ca aceasta să deschidă o nouă investigație pe baza acestor noi informații. Cu toate acestea, Ordinul susține că în speță Comisia a încălcat dreptul său la apărare prin utilizarea informațiilor colectate în cursul unei inspecții în alte scopuri decât cele indicate în decizia de inspecție. În opinia acestuia, toate înscrisurile obținute cu ocazia inspecției privind dovedirea unui acord referitor la prețuri nu ar putea servi drept probe, iar decizia atacată ar trebui anulată cu privire la acest aspect.

212 Ordinul adaugă că Hotărârea CNOP și CCG/Comisia, punctul 8 de mai sus, nu a soluționat această problemă, motivul care fusese invocat în această privință în cadrul procedurii respective fiind respins ca inadmisibil pentru cauză de tardivitate.

213 Comisia contestă că și-a depășit competențele și susține că toate elementele de probă colectate în cursul inspecției, precum și răspunsurile la solicitările de informații trebuie luate în considerare.

214 Acest motiv privește problema dacă Comisia a putut concluziona, în decizia atacată, pe baza înscrisurilor din dosar, în sensul existenței unei încălcări referitoare la impunerea unui preț minim prin intermediul interzicerii unor practici de rabaturi, dat fiind că elementele de probă care se raportează la acestea au fost obținute în urma unei plângeri și a unei decizii de inspecție care a vizat, potrivit Ordinului, doar practicile restrictive privind dezvoltarea grupurilor de laboratoare. Prin urmare, acest motiv vizează condițiile în care Comisia a efectuat faza de examinare preliminară în urma plângerii Labco din 12 octombrie 2007 și a deschiderii investigației din 22 octombrie 2007. Etapele importante ale acestei faze prealabile sunt în special inspecția din 12 și din 13 noiembrie 2008 efectuată pe baza deciziei de inspecție, precum și solicitările de informații transmise Ordinului ulterior.

215 Acesta se compune în esență din două critici. Prima critică privește problema dacă obiectul și scopul inspecției, pe care Comisia este obligată să le precizeze în decizia de inspecție conform articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, au fost definite într-o manieră prea largă având în vedere elementele de probă de care dispunea Comisia în această fază, rezultate din plângerea Labco. A doua critică privește, pe de o parte, problema dacă documentele ridicate cu ocazia inspecțiilor referitoare la comportamentul în materie de rabaturi au fost obținute cu încălcarea dreptului la apărare al Ordinului, dat fiind că acestea nu intrau, după cum se pretinde, în obiectul și nici în scopul acestora, astfel cum sunt definite în decizia de inspecție și, pe de altă parte, condițiile în care Comisia poate extinde domeniul de aplicare al unei investigații deja în curs sau trebuie să deschidă o nouă investigație.

– Cu privire la prima critică

216 În măsura în care aceasta are în vedere pretinsa nelegalitate a obținerii elementelor de probă cu privire la rabaturi ca urmare a lipsei unor indicii în această privință în plângere, critica privește, în realitate, problema dacă, având în vedere obligațiile care decurg din articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 și care impun să se indice obiectul și scopul inspecției în decizia de inspecție, aceasta din urmă nu prezenta un caracter arbitrar, în măsura în care Comisia nu ar fi dispus de indicii suficient de serioase pentru a o adopta în ceea ce privește comportamentul în materie de rabaturi.

217 Or, trebuie amintit că Tribunalul a fost chemat deja să examineze legalitatea deciziei de inspecție în cadrul Hotărârii CNOP și CCG/Comisia, punctul 8 de mai sus. Critica în discuție se întemeiază pe elemente de fapt care se aflau, în etapa deciziei menționate, la dispoziția reclamantelor. Astfel, întrucât

plângerea Labco a fost comunicată Ordinului la 10 martie 2008, iar acesta a răspuns la 15 aprilie 2008, cu alte cuvinte cu mult înainte de inspecția din 12 și din 13 noiembrie 2008, nimic nu îl împiedica să invoce critica întemeiată pe neconcordanța dintre decizia de inspecție și indiciile care reies din plângere în momentul introducerii acțiunii în cauza T-23/09. În orice caz, în condițiile în care nu ar privi o problemă referitoare la legalitatea deciziei de inspecție examinate deja de Tribunal, care are autoritate de lucru judecat în prezent pentru reclamanții respectivi, nu mai poate fi invocată totuși în acest stadiu, în caz contrar încălcându-se termenele de introducere a acțiunii prevăzute la articolul 263 TFUE.

218 Prin urmare, critica este inadmisibilă.

– Cu privire la a doua critică

219 În primul rând, este necesar să se arate că această critică este legată de aplicarea jurisprudenței cu privire la obligația de motivare care decurge din articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, potrivit căruia decizia de inspecție trebuie să indice „obiectul și scopul inspecției” în vederea protejării dreptului la apărare al întreprinderilor în cauză în acest stadiu al investigației.

220 Or, în această privință, trebuie amintit că, în Hotărârea CNOP și CCG/Comisia, punctul 8 de mai sus, Tribunalul a considerat că decizia de inspecție era motivată corespunzător cerințelor legale. La punctul 34 din hotărârea menționată, Tribunalul a considerat că motivarea sa permitea să se identifice în special obiectul și scopul inspecției. În orice caz, astfel cum am menționat deja în privința criticii referitoare la pretinsul caracter arbitrar al deciziei de inspecție la punctul 217 de mai sus, întrucât criticii întemeiate pe un viciu de motivare a deciziei de inspecție nu i s-ar putea opune autoritatea de lucru judecat, aceasta nu mai poate fi invocată însă în acest stadiu decât cu încălcarea termenelor de introducere a acțiunii indicate la articolul 263 TFUE.

221 Prin urmare, este necesar să se considere pentru prezenta speță că, în decizia atacată, Comisia a indicat, conform jurisprudenței și cât mai precis posibil, prezumțiile pe care urmărea să le verifice, ce anume se caută și elementele la care trebuia să se refere inspecția (a se vedea în acest sens, în ceea ce privește Regulamentul nr. 17, Hotărârea Curții din 17 octombrie 1989, Dow Benelux/Comisia, 85/87, Rec., p. 3137, punctul 10, Hotărârea din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, Rec., p. 2859, punctul 41, și Hotărârea din 22 octombrie 2002, Roquette Frères, C-94/00, Rec., p. I-9011, punctul 48).

222 În al doilea rând, trebuie analizat argumentul Ordinului potrivit căruia în esență, întrucât elementele de probă obținute cu privire la practica sa în materie de rabaturi nu au legătură cu obiectul inspecției, acestea au fost colectate în mod nelegal. Prin urmare, acestea nu ar fi putut fi utilizate ca probe. Ordinul adaugă că Comisia nu putea nici să se întemeieze pe acestea pentru a-i adresa solicitarea de informații din 18 iunie 2009, dar că ar fi trebuit să deschidă o nouă investigație cu privire la practicile de rabaturi.

223 În această privință, argumentul Comisiei potrivit căruia Ordinul nu a susținut în răspunsul său la solicitarea de informații din 18 iunie 2009, nici în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile că problema rabaturilor era nouă sau că nu intra în sfera inspecției trebuie respins. Astfel, deși recunoașterea explicită sau implicită de către o întreprindere a elementelor de fapt sau de drept, în cursul procedurii administrative în fața Comisiei, poate constitui un element de probă suplimentar pentru aprecierea temeiniciei unei acțiuni jurisdicționale, aceasta nu poate limita însăși exercitarea dreptului la o cale de atac în fața Tribunalului, de care dispune o persoană fizică sau juridică în temeiul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 1 iulie 2010, Knauf Gips/Comisia, C-407/08 P, Rep., p. I-6375, punctul 90).

224 Referitor la fond, trebuie amintit că Comisia a obținut elemente de probă cu privire la rabaturi în diferite stadii ale procedurii de examinare preliminară. Fără a fi contrazisă cu privire la acest aspect de către Ordin, Comisia subliniază că cinci scrisori privind rabaturile au fost ridicate cu ocazia inspecției. Pe de altă parte, Comisia a solicitat informații cu privire la politica Ordinului în cea de a doua solicitare de informații din 18 iunie 2009, din care unele aspecte abordau problematica rabaturilor, în special prin solicitarea adresată Ordinului de a depune o copie a anumitor scrisori trimise de CCG care conțin solicitări de informații cu privire la reducerile de preț acordate de laboratoare. În plus, partea din decizia atacată referitoare la stabilirea încălcării în măsura în care aceasta privește rabaturile [considerentul (133) și următoarele] se întemeiază și pe procesele-verbale ale reuniunilor administrative ale CCG, ale căror copii au fost obținute tocmai în urma solicitării de informații adresate Ordinului din 3 februarie 2009, precum și în urma solicitărilor de informații adresate laboratoarelor.

225 Problema principală care se ridică totuși în cadrul prezentului motiv este cea dacă obiectul inspecției, astfel cum este definit în decizia de inspecție, putea fi interpretat în mod rezonabil în sensul că înglobează comportamente ale Ordinului în materie de rabaturi.

226 În această privință, primul considerent al deciziei de inspecție prevede că „Comisia dispune de informații potrivit cărora acorduri și/sau practici concertate între farmaciștii din Franța reuniți în cadrul [ONP] și/sau decizii ale [ONP] și/sau ale [CNOP] și/sau ale [CCG] având ca obiect și/sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței comune în special pe piața serviciilor de analize de biologie medicală ar exista cel puțin din 2003” și că „[a]cest comportament s-ar fi manifestat în special sub forma unor decizii privind împiedicarea farmaciștilor și/sau a persoanelor juridice să aibă acces pe piața serviciilor de analize de biologie medicală, restrângerea activității pe piața respectivă sau excluderea lor de pe această piață”.

227 În același mod, articolul 1 din decizia de inspecție prevede la primul paragraf că „[ONP], [CNOP] și [CCG] sunt obligate să se supună unei inspecții privind participarea lor și/sau punerea în aplicare eventuală a acordurilor și/sau a practicilor concertate între farmaciștii din Franța reuniți în cadrul [ONP], precum și a manifestărilor acestor acorduri și/sau practici concertate sub forma unor decizii contrare dispozițiilor articolului 81 [CE] și/sau articolului 82 [CE] în special pe piața serviciilor de analize de biologie medicală” și că „[a]cest comportament s-ar fi manifestat în special sub forma unor decizii privind împiedicarea farmaciștilor și/sau a persoanelor juridice să aibă acces pe piața serviciilor de analize de biologie medicală, restrângerea activității pe piața respectivă sau excluderea lor de pe această piață”.

228 Contrar susținerilor Ordinului, această descriere nu privește numai comportamentele Ordinului referitoare în special la dezvoltarea grupurilor de laboratoare din punctul de vedere al structurii lor. Desigur, se poate deduce de aici că investigația privește în special astfel de practici. Această situație se regăsește în special în cazul în care se ține seama de al patrulea considerent, care prevede că „Comisia dispune de informații potrivit cărora acorduri și/sau practici concertate între farmaciștii din Franța reuniți în cadrul [ONP] s-ar fi manifestat cu privire la farmaciști și/sau persoane juridice care doresc să presteze servicii de analize de biologie medicală sub forma unor decizii de a nu le înscrie în [t]abelul Section G, de a nu actualiza înscrierea lor în [t]abel și/sau de a le interzice să își desfășoare activitatea în scopul și/sau cu efectul de a restrânge concurența pe piața serviciilor de analize de biologie medicală”, practicile Ordinului în ceea ce privește înscrierea în tablou fiind strâns legate de problematica structurii grupurilor de LABM, astfel cum rezultă din examinarea celui de al doilea-al șaselea motiv de mai sus.

229 Cu toate acestea, trimiterea efectuată în cadrul primului considerent și al articolului 1 din dispozitivul deciziei de inspecție la deciziile Ordinului și ale organelor sale privind restrângerea activității farmaciștilor și/sau a persoanelor juridice pe piața serviciilor de analize de biologie medicală poate include în mod logic practici mai diverse care au acest efect decât exclusiv cele referitoare la

înscrierea în tablou. Astfel, după cum subliniază Comisia în mod pertinent, ținând seama de reglementarea bogată din domeniu, prețul constituia în mod indiscutabil un element esențial în funcție de care actorii de pe piață se puteau diferenția.

230 Prin urmare, argumentul Ordinului potrivit căruia acest obiect nu are „niciun fel de legătură cu critica privind rabaturile” trebuie respins.

231 În ceea ce privește argumentul Ordinului potrivit căruia utilizarea adverbului „în special” în primul considerent al deciziei de inspecție și la articolul 1 din dispozitivul acesteia nu poate îndeplini cerințele de precizie formulate de jurisprudență, acesta privește problema caracterului suficient al motivării deciziei de inspecție cu privire la care Tribunalul s-a pronunțat deja în cadrul Hotărârii CNOP și CCG/Comisia, punctul 8 de mai sus, astfel cum s-a amintit la punctele 220 și 221 de mai sus. Se poate reitera totuși cu titlu suplimentar că, astfel cum recunoaște Ordinul, chiar dacă Comisia trebuie să indice cât mai precis posibil prezumțiile pe care intenționează să le verifice, aceasta nu este obligată să efectueze o calificare juridică exactă a încălcărilor vizate. Doar o descriere a caracteristicilor esențiale ale încălcării suspectate este de obligația Comisiei, întrucât aceasta nu dispune încă de informații precise pentru a face o apreciere juridică specifică, ci trebuie mai întâi să verifice temeinicia suspiciunilor sale, precum și întinderea faptelor intervenite (a se vedea în acest sens Hotărârea Roquette Frères, punctul 221 de mai sus, punctul 55 și jurisprudența citată).

232 În această privință, Comisia observă în mod pertinent că, în stadiul adoptării deciziei de inspecție, aceasta nu dispunea de elementele necesare pentru a distinge diferitele aspecte ale comportamentelor anticoncurențiale ale Ordinului pe piața serviciilor de analize de biologie medicală. Astfel, deși este adevărat că Comisia nu a menționat în mod expres opoziția Ordinului în ceea ce privește rabaturile, aceasta nu a pus accentul nici pe opoziția acestuia în ceea ce privește operațiunile de dezmembrare referitoare la acțiuni la SEL sau cu privire la participarea minimă a biologului la capitalul SEL. Desigur, în mod evident, aceste comportamente se apropie mai mult de problematica înscrierii în tablou, evocată în special în decizia de inspecție, decât comportamentul cu privire la rabaturi, însă această circumstanță nu este suficientă pentru a exclude din obiectul inspecției alte comportamente ale Ordinului privind restrângerea activității farmaciștilor și/sau a persoanelor juridice pe aceeași piață.

233 În plus, Comisia arată în mod întemeiat că, chiar dacă actele Ordinului în materie de rabaturi privesc de asemenea laboratoare sau SEL care nu fac parte dintr-un grup de laboratoare, actele respective au privit și astfel de grupuri, acestea fiind în mod indiscutabil cele mai în măsură să facă economii de scară și să ofere, dacă este cazul, rabaturi.

234 Din analiza de mai sus reiese că obiectul deciziei de inspecției putea îngloba în mod rezonabil comportamentul Ordinului în materie de rabaturi, astfel încât elementele de probă obținute în această privință cu ocazia inspecției sunt constituite în mod legal. Situația nu este diferită pentru cele obținute în urma solicitărilor de informații din 3 februarie și din 16 iunie 2009, în măsura în care acestea s-ar întemeia în mod direct sau în mod indirect pe elementele de probă colectate în cursul inspecției.

235 În al treilea rând și în consecință, nu este necesar să se analizeze mai mult condițiile în care Comisia este obligată să deschidă o nouă anchetă pentru a examina un anumit tip de încălcare sau poate extinde domeniul de aplicare al unei investigații deja în curs. Această problemă privește aplicarea jurisprudenței potrivit căreia, deși, din principiu, informațiile colectate în cursul verificărilor nu trebuie să fie utilizate în alte scopuri decât cele indicate în decizia de inspecție, nu se interzice Comisiei să deschidă o procedură de investigație, pentru a verifica exactitatea sau pentru a completa informațiile de care aceasta ar fi avut cunoștință în mod incident în cursul unei verificări anterioare, în cazul în care respectivele informații ar indica existența unor comportamente contrare normelor de concurență din tratat (a se vedea în acest sens Hotărârea Dow Benelux/Comisia, punctul 221 de mai sus, punctele 18 și 19).

236 În măsura în care Tribunalul consideră că informațiile colectate în cursul inspecțiilor care au privit practicile Ordinului în materie de prețuri sunt conforme cu obiectul investigației, astfel cum este definit în decizia de inspecție, Comisia nu era obligată să deschidă o nouă investigație în privința lor, contrar susținerilor Ordinului.

237 În sfârșit, în rest, este necesar să se arate că, astfel cum a susținut Comisia în ședință, din cererea introductivă reiese că Ordinul consideră că a înțeles cu ocazia celei de a doua solicitări de informații din 18 iunie 2009 și, cu siguranță, cu ocazia comunicării privind obiecțiunile includerea în cadrul investigației a criticilor privind practicile sale în materie de rabaturi. Prin urmare, nu se poate reține că nu i s-a oferit posibilitatea să își facă cunoscut în mod util punctul de vedere în cursul procedurii contradictorii administrative cu privire la realitatea și pertinența faptelor și a circumstanțelor pretinse de Comisie în această privință.

238 Prin urmare, a doua critică trebuie respinsă, precum și, în consecință, al șaptelea motiv în ansamblu.

Cu privire la al optulea motiv, invocat în subsidiar, întemeiat în esență pe o eroare de apreciere cu privire la întinderea cadrului juridic aplicabil și intenția legiuitorului

239 Acest motiv privește în special capitolul 5.1 „Intervenția asupra prețurilor pieței” din decizia atacată, în cadrul căruia Comisia descrie comportamentul ilicit al Ordinului ca un ansamblu de decizii având ca obiect impunerea unui preț minim al pieței prin intermediul luărilor sale de poziție și al intervențiilor în contractele de colaborare sau convențiile încheiate de laboratoare și care conțin rabaturi [considerentele (133)-(221)].

240 Acesta privește, mai precis, interpretarea articolului L 6211-6 din CSP și în special cea a noțiunii „rabat”, care figurează în acesta.

241 Articolul L 6211-6 din CSP are următorul cuprins:

„Sub rezerva acordurilor sau a convențiilor care pot fi încheiate cu sisteme sau cu organisme de asigurări de sănătate sau unități din domeniul sănătății publice sau private și [contracte de colaborare între laboratoare] menționate la articolul L 6211-5, persoanele fizice și societățile și organismele care exploatează un laborator de analize de biologie medicală nu pot să acorde terților, indiferent de formă, rabaturi pentru analize sau examene pe care trebuie să le efectueze.

Aceștia nu pot încheia un acord sau o convenție de acordare unui terț a tuturor sau a unei cote-părți din veniturile care provin din activitatea laboratorului de analize de biologie medicală.”

242 Astfel cum se precizează în considerentul (106) al deciziei atacate, Ordonanța nr. 2010-49 din 13 ianuarie 2010, intrată în vigoare la 16 ianuarie 2010, a interzis fără excepție acordarea de rabaturi de către laboratoare. Astfel, primul paragraf al articolului L 6211-6 din CSP a fost înlocuit în acest caz cu o dispoziție care prevede că „un laborator de biologie medicală emite facturi pentru examenele de biologie medicală pe care le realizează la tariful din nomenclatura actelor de biologie medicală”.

243 Ordinul susține că Comisia interpretează în mod eronat articolul L 6211-6 din CSP, considerând că, înainte de intrarea în vigoare a Ordonanței nr. 2010-49, această dispoziție permitea laboratoarelor să acorde în mod liber rabaturi cu privire la prețul pentru servicii de analize de biologie medicală rambursate, în măsura în care acestea erau definite în cadrul convențiilor sau al contractelor de colaborare încheiate între laboratoare sau cu unități spitalicești. În opinia acestuia, dispoziția menționată conține o interdicție de principiu a unor astfel de rabaturi cu privire la preț, ceea ce ar fi confirmat de lucrările parlamentare prealabile votării Legii nr. 75-626 din 11 iulie 1975 referitoare la laboratoarele de analize de biologie medicală și la directorii și directorii adjuncți ai acestora, care a introdus articolul L 6211-6 din CSP, în special prin raportul realizat în numele comisiei pentru

probleme culturale, familiale și sociale cu privire la proiectul de lege (nr. 750) referitor la laboratoarele de analize de biologie medicală de către domnul Bichat, deputat, anexat la procesul-verbal al ședinței din 10 aprilie 1975 a Adunării Naționale franceze (denumit în continuare „Raportul Bichat”).

244 Pe de altă parte, Ordinul reproșează Comisiei că nu a definit în decizia atacată ceea ce înseamnă termenul „rabat”, însă s-a limitat să afirme în mod peremptoriu că este vorba „în mod indiscutabil despre un gest comercial” în considerentul (207) al acesteia. În opinia sa, nu poate fi vorba în niciun caz despre un gest comercial. Excepțiile de la interzicerea rabaturilor s-ar referi fie la împărțirea onorariilor între laboratoare, fie la redevențe pentru servicii prestate de către un cocontractant.

245 Comisia contestă argumentele Ordinului.

246 În această privință, reiese în special din considerentul (136) al deciziei atacate că Comisia consideră că din articolul L 6211-6 din CSP și în special din primul paragraf al acestuia reiese că entitatea cu care laboratorul semnează un contract sau o convenție, fie că este vorba despre o casă de asigurări de sănătate, despre o unitate spitalicească publică sau privată sau despre un alt laborator, poate alege cel mai bun preț între două propuneri de laboratoare cu o calitate a serviciilor echivalentă și, în consecință, poate plăti serviciile respective la un preț inferior prețului maxim legal, respectiv tariful oficial de rambursare, numit de asemenea nomenclatură. Comisia consideră, așadar, că, în circumstanțele limitate prevăzute la articolul L 6211-6 primul paragraf din CSP, al cărui conținut este amintit la punctul 241 de mai sus, și anume în cadrul contractelor de colaborare dintre laboratoare și în cel al convențiilor încheiate între laboratoare și organisme de asigurări de sănătate sau unități din domeniul sănătății publice sau private, poate exista un rabat în sensul unui gest de natură comercială de reducere aplicată prețului de rambursare prevăzut de nomenclatură.

247 Se impune constatarea că lectura dispoziției în cauză nu repune în discuție o astfel de interpretare.

248 Ordinul consideră totuși că, în realitate, numai două scenarii sunt permise în cadrul articolului L 6211-6 din CSP, și anume, pe de o parte, o împărțire a onorariilor între laboratoare care împart sarcinile în cadrul unei prestări de servicii de analize de biologie medicală sau, pe de altă parte, redevențe în contractele dintre laboratoare și unități din domeniul sănătății, corespunzătoare unei compensații pentru serviciile furnizate de unitățile respective. Orice gest de natură comercială ar fi exclus.

249 Prima interpretare invocată de Ordin, potrivit căreia termenul „rabat” prevăzut la articolul L 6211-6 primul paragraf din CSP nu poate însemna decât o împărțire a onorariilor în contextul unor contracte de colaborare între laboratoare, este întemeiată pe lucrările parlamentare care precedă introducerea acestui articol, astfel cum rezultă din Raportul Bichat. Cu toate acestea, se impune constatarea că, astfel cum susține Comisia, pe de o parte, textul articolului L 6211-6 primul paragraf din CSP este clar și, pe de altă parte, Raportul Bichat invocă o interpretare a textului care nu corespunde versiunii adoptate de dispoziția menționată. Dacă raportul respectiv indică în special că „sunt interzise în mod formal rabaturile acordate terților, cu excepția cazului justificat de prelevare realizată de un farmacist de oficină sau un alt laborator”, textul articolului L 6221-6 din CSP, astfel cum a fost adoptat, nu este redactat în acest sens.

250 Contrar susținerilor Ordinului, Raportul Bichat nu permite, așadar, să se deducă faptul că, în contracte de colaborare dintre laboratoare, ipoteză de excepție prevăzută în mod explicit la articolul L 6211-6 primul paragraf din CSP, este exclus un gest de natură comercială între laboratoarele în discuție care depășește o împărțire strictă a remunerației prevăzute de nomenclatură.

251 În orice caz, Comisia nu contestă că articolul L 6211-6 primul paragraf din CSP are în vedere, în ceea ce privește contractele de colaborare dintre laboratoare, aranjamente cu privire la modul în care acestea își repartizează prețul final, astfel cum este facturat clientului, așadar maniera de împărțire a onorariilor. Demersul său constă în a se opune manierei în care Ordinul a intervenit și în acest cadru,

fapt ce face obiectul examinării celui de al nouălea motiv. De asemenea, în ceea ce privește faptul că Comisia ar omite să ia în considerare circumstanța că Ordinul a emis în cele din urmă un aviz favorabil cu privire la contractele în discuție, argumentul nu este pertinent pentru soluția care trebuie dată prezentului motiv, care privește problema dacă Comisia a interpretat legea în mod corect.

252 Nu este stabilit, așadar, că în ceea ce privește contractele de colaborare dintre laboratoare Comisia a interpretat în mod eronat articolul L 6211-6 din CSP.

253 În ceea ce privește cea de a doua interpretare reținută de Ordin potrivit căreia, în contractele încheiate între laboratoare și unități din domeniul sănătății, termenul „rabat” se referă în mod necesar la o reducere acordată de laborator în raport cu prețul din nomenclatură drept compensație pentru o prestație furnizată în schimb de către unitatea din domeniul sănătății în cauză, Comisia a examinat și a respins acest argument în considerentele (199)-(212) ale deciziei atacate.

254 Nici argumentele invocate de Ordin în această privință în fața Tribunalului nu permit să se rețină că Comisia a interpretat în mod greșit cadrul juridic aplicabil.

255 În primul rând, Ordinul invocă o jurisprudență franceză care privește interpretarea textelor legislative cu privire la profesia de medic.

256 Astfel, hotărârile Cour de cassation [Curtea de Casație] franceze evocate în fața Tribunalului privesc aplicarea articolului L 4113-5 din CSP, potrivit căruia „[s]e interzice oricărei persoane care nu îndeplinește condițiile necesare pentru exercitarea profesiei să primească, în temeiul unei convenții, totalitatea sau o cotă-parte din onorarii sau din beneficiile care provin din activitatea profesională a unui membru al uneia dintre profesiile reglementate de prezenta carte”. Astfel cum arată Ordinul, această jurisprudență, inclusiv în special hotărârea Cour de cassation franceze din 21 noiembrie 2006, precizează că plata unei redevențe este supusă dublei condiții, pe de o parte, ca aceasta să constituie contrapartida prestațiilor furnizate de unitatea corespunzătoare prin natura și prin costul lor unui serviciu prestat practicienilor și, pe de altă parte, ca costul tuturor sau unora dintre aceste prestații să nu fie asumat de un organism de securitate socială. Astfel, hotărârile Cour de cassation, precum și celelalte decizii invocate de Ordin interzic, în litigiile cu privire la redevențe în temeiul articolului L 4113-5 din CSP, orice redevență care nu corespunde contrapartidei efective a unui serviciu prestat medicilor, întrucât rezultă din această dispoziție, care protejează remunerarea activității medicale, că o sumă prelevată asupra acesteia trebuie să corespundă exclusiv, prin natura și prin costul său, unui serviciu prestat practicianului.

257 Articolul L 4113-5 din CSP face parte din cartea I din partea a patra, intitulată „Profesii din domeniul sănătății”, din partea legislativă a CSP cu privire la profesiile medicale și reiese în special din articolul L 4113-1 că aceste profesii includ medicii, medicii dentiști și moașele, în timp ce farmaciștii sunt reglementați de cartea II din CSP, intitulată „Profesii din domeniul farmaceutic”.

258 Desigur, astfel cum a arătat Ordinul în cadrul unui răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului, conținutul articolului L 4113-5 din CSP este asemănător celui de al doilea paragraf al articolului L 6211-6 din CSP, de care Comisia nu pare să țină seama în cadrul deciziei atacate pentru a înlătura jurisprudența în discuție. Totuși, acest al doilea paragraf privește în mod clar problematica specială a independenței financiare a persoanelor care exploatează laboratoare, astfel cum articolul L 4113-5 din CSP privește independența financiară a medicului. Or, nu este stabilit că această problematică coincide în mod necesar cu cea a posibilității de a acorda rabaturi în cadrul unor contracte specifice, ținând seama în special de faptul că primul paragraf, referitor la rabaturi, și al doilea paragraf al articolului L 6211-6 din CSP coexistă, dat fiind că rabaturile nu afectează, așadar, în mod necesar, conform legiuitorului, această independență financiară. Trebuie să se arate, pe de altă parte, că Ordinul nu face trimitere în general la problematica independenței financiare a persoanelor care exploatează laboratoare atunci când formulează observații cu privire la nivelul rabaturilor (a se vedea punctul 261 și următoarele de mai jos).

259 În aceste împrejurări, nu se poate reține că condițiile în care articolul L 4113-5 din CSP autorizează redevențele trebuie să se aplice de asemenea atunci când trebuie să se stabilească împrejurările în care articolul L 6211-6 CSP autorizează rabaturi.

260 Pe de altă parte, Comisia subliniază în mod întemeiat unele incoerențe în argumentația Ordinului în această privință. Pe de o parte, dacă sumele prelevate pentru un serviciu prestat ar trebui să fie contrapartida exactă a valorii acestuia, de asemenea Ordinul nu ar trebui să recomande o reținere forfetară de 10 % (a se vedea de asemenea punctul 263 de mai jos). Pe de altă parte, această interpretare nu ține seama de faptul că concurența prin prețuri este autorizată în cadrul medicinei muncii, pentru care nu există o rambursare în temeiul securității sociale, astfel cum se arată în considerentul (155) al deciziei atacate, fapt ce nu este infirmat de Ordin. În sfârșit, cazul prezentat în considerentul (151) al deciziei atacate privește un rabat acordat într-un contract încheiat între un laborator și un spital public pe care Ordinul l-a acceptat chiar dacă nu era vorba în mod clar despre o compensație pentru servicii prestate.

261 În al doilea rând, articolul R 4235-75 din CSP, introdus în partea cu privire la normele deontologice care se aplică farmaciștilor specializați în analize clinice, prevede la primul paragraf că „[f]armacistul specializat în analize clinice nu trebuie să își reducă onorariile cu intenția unei concurențe neloiale sau în detrimentul calității prestațiilor pe care le furnizează” și că, „[î]n cazul contractului de colaborare dintre laboratoare, onorariile cu privire la transmitere trebuie stabilite cu tact și măsură”.

262 Această dispoziție ține, așadar, seama de posibilitatea de a stabili prețul la un alt nivel decât cel din nomenclatură, sub rezerva lipsei concurenței neloiale și a respectării calității îngrijirilor medicale, și, pe de altă parte, în ceea ce privește contractele de colaborare dintre laboratoare, cu „tact și măsură”.

263 Or, astfel cum arată Comisia în special în considerentul (141) al deciziei atacate, Ordinul a adoptat înainte de ianuarie 2010 o poziție de principiu prin care impunea un preț minim prin intermediul politicii sale de rabaturi maxime de 10 %, fără să se facă o mențiune cu privire la căutarea unei dovezi de concurență neloială sau la o posibilă atingere adusă calității îngrijirilor medicale. În această privință, considerentul (141) al deciziei atacate citează în special o decizie adoptată în ședința administrativă a CCG la 14 septembrie 2005 potrivit căreia „Consiliul confirmă observațiile formulate în corespondența anterioară, și anume că orice reducere trebuie stabilită cu tact și măsură și o reducere care depășește 10 % nu onorează profesia noastră” și „[n]u pot exista uzanțe în domeniul reducerilor”.

264 Desigur, regăsim trimiterea la un plafon de 10 % în textele care reglementează profesia medicilor, articolul R 6141-35 din CSP, abrogat la 31 martie 2011, autorizând redevențe care trebuie plătite unei unități spitalicești în schimbul serviciilor prestate în favoarea medicilor generaliști. Totuși, întrebat în mod special de către Tribunal cu privire la acest subiect în cadrul întrebărilor scrise și în ședință, Ordinul nu a putut cita niciun act cu putere de lege sau administrativ care reglementa la data la care au avut loc faptele în mod special farmaciștii, chiar farmaciștii specializați în analize clinice, care să menționeze un astfel de plafon de 10 %.

265 În aceste împrejurări, Comisiei nu i se poate reproșa că a considerat că trimiterea la o reducere sau la un rabat maxim de 10 % pentru farmaciștii specializați în analize clinice ține de o aplicare extensivă a actelor cu putere de lege și administrative aplicabile farmaciștilor specializați în analize clinice.

266 În al treilea rând, avizul autorității franceze din domeniul concurenței nr. 10-A-01 din 5 ianuarie 2010, referitor la un proiect de ordonanță privind organizarea biologiei medicale, care se pronunță cu privire la motivarea legiuitorului francez pentru a interzice posibilitatea de a acorda rabaturi prin intermediul Ordonanței nr. 2010-49, arată la punctele 156-158 următoarele:

„156 [Dispoziția avută în vedere] interzice orice reducere în raport cu tariful din nomenclatura actelor de biologie medicală, în afara cazului special al contractelor de cooperare.

157 Această dispoziție restrânge partea de libertate tarifară care există în prezent. Astfel, articolul L 6211-6 [din CSP] interzice rabaturile, însă «sub rezerva acordurilor sau convențiilor care pot fi încheiate cu sisteme sau organisme de asigurări de sănătate sau cu unități din domeniul sănătății publice sau private».

158 Astfel, relațiile financiare dintre laboratoarele de analize medicale și unitățile din domeniul sănătății, publice sau private, nu sunt predefinite de nomenclaturi și tarife referitoare la rambursarea asiguraților sociali, care constituie un preț maxim, și li se aplică, în limita acestui plafon, regimul de drept comun al libertății prețurilor prevăzut în prezent la articolul L 410-2 primul paragraf din Codul comercial."

267 Aceste observații ale autorității franceze din domeniul concurenței susțin, așadar, și interpretarea potrivit căreia la data la care au avut loc faptele exista o marjă de negociere pentru laboratoare pentru a acorda rabaturi în împrejurările evocate la articolul L 6211 6 din CSP.

268 În al patrulea rând, adoptarea Ordonanței nr. 2010-49 și interzicerea oricărei reduceri de preț în raport cu cel stabilit de nomenclatură pentru examenele de biologie medicală care rezultă de aici permit să se deducă faptul că o astfel de interdicție generală nu exista la articolul L 6211-6 din CSP.

269 În sfârșit, faptul că anumite înscrisuri din dosarul Comisiei se referă la redevențe în schimbul serviciilor prestate nu dovedește că este vorba doar despre una dintre singurele interpretări ale acestui termen în contextul articolului L 6211-6 din CSP, nici că trebuie să se deducă din această dispoziție corespondența necesară între valoarea rabatului oferit și cea a unui serviciu prestat.

270 În consecință, este necesar să se concluzioneze că Ordinul susține o interpretare tendențioasă a articolului L 6211-6 din CSP în vigoare până în 2010, în măsura în care această dispoziție permitea o anumită concurență cu privire la prețuri în ipoteze care nu se limitau la cazuri de împărțire a onorariilor sau de redevențe care corespund în mod necesar valorii unei prestații furnizate în schimb.

271 În sfârșit, în orice caz, este necesar să se precizeze că, chiar dacă ar trebui să se considere că Comisia a săvârșit o eroare de interpretare în ceea ce privește situațiile prevăzute la articolul L 6211-6 din CSP, aceasta nu ar permite în mod necesar să se valideze intervențiile Ordinului în ceea ce privește nivelul procentajelor prevăzute în această privință de către laboratoare în convenții determinate. Celelalte argumente care justifică, potrivit Ordinului, astfel de intervenții sunt examinate în cadrul celui de al nouălea motiv, în special în cadrul celui de al doilea aspect al acestuia, la punctul 279 și următoarele de mai sus.

272 Rezultă din toate cele de mai sus că al optulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al nouălea motiv, invocat în subsidiar, întemeiat în esență pe o eroare de apreciere a faptelor care conduce la o eroare de drept

273 Acest motiv privește, la fel ca și al optulea motiv (a se vedea punctul 239 de mai sus), capitolul 5.1 „Intervenții asupra prețurilor pieței" din decizia atacată, în cadrul căreia comportamentul Ordinului care urmărește să impună un nivel maxim de rabaturi cu privire la prețurile stabilite de stat este examinat în mod detaliat în considerentele (133)-(221). Acesta are totuși în vedere în esență problema dacă Comisia a dovedit corespunzător cerințelor legale această latură a încălcării.

274 Considerentele (662)-(666) ale deciziei atacate reprezintă consecințele constatărilor din capitolul 5. Acestea au următorul cuprins:

„[…]

(662) În ceea ce privește deciziile ONP prin care se urmărește să se impună un preț [minim] al pieței, s-a demonstrat în capitolul 5.1 că prima dintre acestea, care datează din decembrie 2003, avea drept obiect să definească «anumite norme cu privire la condițiile financiare care trebuie să figureze în contractele de colaborare».

(663) Elementele dosarului permit în plus să se rețină că ONP a încercat în perioada cuprinsă între septembrie 2004 și septembrie 2007 să impună cu o insistență crescândă un preț [minim] pe piață, pentru motivul că orice diferență în raport cu acest minim «nu onorează profesia și ar putea dovedi un comportament anticonfrățiе» […]

(664) ONP a trimis mesaje, în scopul de a impune un preț [minim] de piață, către foarte multe laboratoare care au notificat, astfel cum legea le obligă, contracte de colaborare cu alte laboratoare sau cu unități spitalicești, contracte care cuprindeau rabaturi considerate prea importante de către ONP. În toate mesajele, ONP face trimitere în mod explicit la codul deontologic și, așadar, în mod indirect, la atribuțiile sale de sancționare disciplinară. În mai multe cazuri, ONP a transmis în copie mesajele sale către serviciile descentralizate ale statului.

(665) ONP amintește în mod corect în observațiile formulate la comunicarea privind obiecțiunile că nu a inițiat o procedură disciplinară referitoare la rabaturi în temeiul unei încălcări disciplinare a articolului R 4235-75 din CSP. Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante, punerea în aplicare a represaliilor nu este o condiție necesară pentru a constata un comportament privind stabilirea prețurilor pe piață. Articolul 101 alineatul (1) din TFUE menționează în mod expres că restrâng concurența deciziile asocierilor de întreprinderi care «stabilesc, direct sau indirect, prețuri».

(666) În consecință, obiectul anticoncurențial al acestui tip de manifestări ale încălcării nu poate fi repus în discuție, și aceasta cu atât mai mult cu cât acest obiect s-a formalizat la 14 septembrie 2005 printr-o decizie a ONP care prevede că o reducere care depășește 10 % nu onorează profesia noastră. Nu pot exista uzanțe în domeniul reducerilor.”

275 Argumentele Ordinului în privința analizei dezvoltate în decizia atacată se împart în două aspecte.

276 În cadrul primului aspect, Ordinul arată că Comisia a considerat în mod greșit că încercase în mod sistematic, în vederea protejării intereselor laboratoarelor mici, să impună un preț minim pe piața serviciilor de analize de laborator.

277 În cadrul celui de al doilea aspect, Ordinul susține că Comisia nu poate reține că comportamentul său referitor la rabaturi nu intră în domeniul de aplicare al misiunilor sale legale, ci reflectă obiective anticoncurențiale.

278 Trebuie să se înceapă cu examinarea celui de al doilea aspect.

– Cu privire la al doilea aspect

279 Ordinul susține că Comisia nu poate reține că comportamentul său referitor la rabaturi nu intră în domeniul de aplicare al misiunilor sale legale, ci reflectă obiective anticoncurențiale. În opinia sa, în toate cazurile prezentate de Comisie, comportamentul său urmărea să asigure respectarea normelor deontologice și să garanteze respectarea principiului independenței profesionale pentru a păstra calitatea actelor efectuate de farmacistul specializat în analize clinice în cadrul unui control *a posteriori* care ține de misiunea sa legală de vigilență. Nu s-ar fi opus principiului rabaturilor ca atare, ci ar fi formulat observații atunci când acestea puteau aduce atingere fondurilor publice, calității prestării îngrijirilor medicale sau independenței profesionistului din domeniul sănătății. Acesta amintește misiunile sale legale definite la articolul L 4231-1 CSP (să asigure respectarea obligațiilor

profesionale și independența profesiei, să contribuie la promovarea sănătății publice și a calității îngrijirilor medicale) și la articolul R 4235-75 din CSP (să se asigure ca farmacistul specializat în analize clinice să nu își reducă onorariile cu intenția unei concurențe neloiale sau în detrimentul calității prestațiilor sale). Acesta face de asemenea trimitere la Raportul Bichat, precum și la articolul L 162-13-2 din Codul securității sociale francez.

280 Ordinul susține, pe de altă parte, că prețul stabilit în nomenclatură este un preț de echilibru negociat de stat care ia în considerare costul real al analizei, remunerarea actului de îngrijiri medicale și protecția fondurilor publice, și nu un preț al pieței. În opinia acestuia, se admite în general că există o relație certă între calitatea serviciilor primite de bolnavi și natura și modul de remunerare. Ordinul invocă, în această privință, Hotărârea Curții din 5 decembrie 2006, Cipolla și alții (C-94/04 și C-202/04, Rec., p. I-11421, punctul 67). În consecință, fiind însărcinat de legiuitor să asigure respectarea normelor deontologice, inclusiv printre altele articolul R 4235-75 din CSP, specific farmaciștilor specializați în analize clinice, acesta nu putea, în opinia lui, decât să se neliniștească în legătură cu anumite rabaturi importante (în majoritate mai mari de 30 % și până la 50 %) ca fiind un indiciu al practicilor de dumping.

281 Comisia contestă argumentele Ordinului.

282 Se impune constatarea că argumentele Ordinului potrivit cărora acțiunea acestuia era doar o aplicare a legii se compară cu cele invocate în cadrul celui de al optulea motiv, dar în cadrul acestui aspect Ordinul amintește în mod special obligația sa de a asigura respectarea articolelor L 4231-1 și R 4235-75 din CSP.

283 Cu titlu introductiv, trebuie să se înlăture argumentul său întemeiat pe Raportul Bichat pentru motivul menționat la punctele 249 și 250 de mai sus.

284 Conținutul articolului L 4231-1 din CSP este amintit la punctul 2 de mai sus. Rezultă că misiunile Ordinului cuprind printre altele obligația de a asigura respectarea obligațiilor profesionale, apărarea onoarei și a independenței profesiei, de a asigura competența farmaciștilor și de a contribui la promovarea sănătății publice și a calității îngrijirilor medicale, în special a securității actelor profesionale.

285 Conținutul articolului R 4235-75 din CSP a fost evocat deja în cadrul examinării celui de al optulea motiv. Pentru a aminti, această dispoziție prevede la primul paragraf că „[f]armacistul specializat în analize clinice nu trebuie să își reducă onorariile cu intenția unei concurențe neloiale sau în detrimentul calității prestațiilor pe care le furnizează” și că, „[î]n cazul contractelor de colaborare dintre laboratoare, onorariile cu privire la transmiteri trebuie stabilite cu tact și măsură”.

286 Potrivit Ordinului, în esență, în cadrul comportamentului care i se reproșează în materie de rabaturi, el nu face decât să aplice legea, amintind caracterul exorbitant sau anormal al anumitor rabaturi în măsura în care o practică sistematică de rabaturi ridicate ar afecta calitatea îngrijirilor medicale, independența profesionistului din domeniul sănătății și ar implica un risc de deturnare a banilor publici. Acesta amintește că trebuie să se asigure de asemenea că onorariul farmacistului specializat în analize clinice nu este redus cu intenția unei concurențe neloiale. Comportamentul său nu ar intra, așadar, în domeniul de aplicare al articolului 101 TFUE.

287 În această privință, nu se poate contesta că comportamentul Ordinului în materie de prețuri descris în decizia atacată are legătură cu misiunea sa de gardian al obligațiilor deontologice ale farmaciștilor specializați în analize clinice, ceea ce Comisia recunoaște de altfel și atunci când aceasta arată, în considerentul (174) al deciziei atacate, că supravegherea respectării normelor deontologice în materie de prețuri practicate de farmaciști intră în cadrul misiunilor legale ale Ordinului.

288 Pe de altă parte, intervențiile Ordinului menționate în decizia atacată se referă adeseori la acordarea unor rabaturi importante care pot ajunge până la 30, chiar 50 %, din prețul din nomenclatură pentru un examen de biologie medicală. Aceste intervenții privesc contracte care erau înaintate Ordinului în conformitate cu dispozițiile articolului L 6221-5 din CSP, potrivit căruia SEL care exploatează un laborator erau obligate să îi notifice „contractele și actele adiționale încheiate de aceste societăți și având ca obiect să le asigure utilizarea materialului sau a localului care servește pentru activitatea laboratorului”, dispoziții consolidate din august 2005 prin articolul L 4221-19 din CSP, care impune notificarea lor în luna care urmează încheierii acestora.

289 Comisia explică totuși în mod detaliat în considerentele (175)-(221) ale deciziei atacate motivele pentru care, în opinia sa, acțiunea Ordinului în acest domeniu ține mai degrabă de o interpretare a legii în scopuri economice decât de o interpretare strictă a acesteia.

290 Se impune constatarea că niciunul dintre argumentele invocate de Ordin nu repune în discuție concluziile Comisiei potrivit cărora comportamentul care i se reproșează nu ține de o simplă aplicare a legii. Astfel, acesta a depășit în mai multe rânduri limitele misiunii sale legale pentru a-și impune propria interpretare economică a legii.

291 În primul rând, astfel cum susține Comisia în mod întemeiat, din pasajele citate din scrisorile sau din procesele-verbale reluate în considerentele (142)-(164) ale deciziei atacate nu reiese că, în intervențiile sale cu privire la contracte încheiate de laboratoare, Ordinul a făcut trimitere la calitatea îngrijirilor medicale, la independența profesionistului din domeniul sănătății sau la riscul de deturnare a banilor publici. Ordinul nu prezintă de altfel niciun înscris concret în susținerea argumentelor sale în această privință.

292 Cu privire la legătura dintre acordarea rabaturilor și calitatea îngrijirilor medicale, Comisia arată, fără a fi contrazisă cu privire la aspectul amintit de către Ordin, că acesta nu a dovedit niciodată că rabaturile acordate ar afecta calitatea prestației furnizate de laboratorul în cauză. Pe de altă parte, astfel cum se arată în considerentul (218) al deciziei atacate, Ordinul însuși subliniază că controlul calității este de competența exclusivă a Ministerului Sănătății francez.

293 În ceea ce privește Hotărârea Cipolla și alții, punctul 280 de mai sus, Curtea arată în mod efectiv la punctul 67 din hotărârea menționată că nu se poate exclude ca un tarif minim impus avocaților să permită să se evite ca aceștia din urmă să fie incitați, în contextul specific al pieței italiene foarte concurențiale, să facă oferte la preț redus cu riscul unei deteriorări a calității serviciilor furnizate. Or, pe lângă faptul că această hotărâre privește problematica liberei prestări a serviciilor, în hotărârea menționată este vorba despre prestații efectuate în general într-un context de asimetrie de informații între clientul-consumator și prestator, contrar scenariilor avute în vedere în decizia atacată care privesc relațiile dintre profesioniștii din domeniu. Hotărârea nu poate fi, așadar, determinantă pentru a susține teza Ordinului.

294 În ceea ce privește o posibilă atingere adusă fondurilor publice, Ordinul face trimitere în special la articolul L 162-13-2 din Codul securității sociale francez, potrivit căruia directorii de laboratoare sunt obligați să efectueze analizele și examenele de laborator, respectând cea mai strictă economie compatibilă cu executarea exactă a cerințelor. Or, se impune constatarea că nu se face niciodată aluzie la o posibilă atingere adusă fondurilor publice în mesajele Ordinului. Pe de altă parte, Comisia arată în mod întemeiat, pe de o parte, că rabaturile acordate spitalelor publice sau controlate prin asigurarea de sănătate nu puteau decât să avantajeze fondurile publice. Pe de altă parte, aceasta este îndreptățită de asemenea să afirme că, în cazul în care ar exista cazuri de abuz în cadrul convențiilor între laboratoare și spitale private în măsura în care acestora din urmă li s-ar putea acorda rabaturi, asigurându-se în același timp rambursarea la prețul stabilit prin nomenclatură, era vorba despre o anomalie în reglementare care trebuia soluționată în alt mod decât prin intervenția Ordinului în cazuri în care legea autoriza rabaturile. De altfel, este necesar să se arate că, astfel cum a observat în

esență Comisia [considerentul (197) al deciziei atacate], Ordinul, în cazul în care ar fi considerat că rabaturile ridicau în sine o problemă de fraudă, ar fi trebuit să reacționeze și în privința celor de până la 10 %.

295 În ceea ce privește o pretinsă legătură între acordarea de rabaturi prea importante și independența profesională a farmacistului specializat în analize clinice, pentru care Ordinul este de asemenea garant, argumentele acestuia din urmă se limitează la simple afirmații care nu sunt întemeiate pe nicio probă care să explice legătura dintre aceste două aspecte, care nu rezultă în mod evident.

296 În al doilea rând, extrasele din scrisorile citate de Comisie în decizia atacată fac trimitere în mod sistematic la faptul că reducerile trebuie stabilite „cu tact și măsură” și că o reducere de un anumit procentaj, destul de ridicat desigur (care se ridică adeseori de la 30 la 50 %), „nu onorează profesia” sau „ar putea dovedi un comportament anticonfrățiе”.

297 Or, astfel cum arată Comisia în considerentul (179) al deciziei atacate, trimiterea la articolul R 4235-75 din CSP potrivit căreia stabilirea onorariilor trebuie efectuată cu „tact și măsură” privește doar contractele dintre laboratoare, în special „onorariile cu privire la transmiteri”, și nu contracte între un laborator și un alt organism în cadrul cărora Ordinul o invocă totuși în numeroase rânduri.

298 Pe de altă parte, Comisia susține în considerentele (175)-(179) ale deciziei atacate teza potrivit căreia noțiunea „tact și măsură” se referă la riscul unor onorarii prea ridicate prin compararea legislației aplicabile farmaciștilor specializați în analize clinice cu articolele din legea privind alți profesioniști din domeniul sănătății, analiză care nu este infirmată în mod special de către Ordin.

299 În al treilea rând, în ceea ce privește faptul că Ordinul ar avea de asemenea drept misiune prevenirea riscului de concurență neloială, Comisia subliniază în mod întemeiat că nu este suficient ca Ordinul să facă trimitere la acesta în mod abstract. Astfel, un asemenea risc nu poate rezulta numai din valoarea rabaturilor, mai ales într-un context în care rapoartele invocate chiar de Ordin, și anume, pe de o parte, raportul pentru un proiect de reformă a biologiei medicale predat ministre de la Santé, de la Jeunesse, des Sports et de la Vie associative [ministrul sănătății, tineretului, sporturilor și vieții asociative] francez de către domnul Ballereau la 23 septembrie 2008 și, pe de altă parte, raportul nr. 2006 045 din aprilie 2006, prezentat de doamnele Lalande, Yeni și Laconde, membre ale Inspection générale des affaires sociales française [Inspecția Generală Franceză pentru Probleme Sociale] (IGAS), arată că prețurile facturate în Franța sunt mai ridicate decât în celelalte state membre. Această constatare rămâne valabilă chiar dacă Ordinul subliniază în mod întemeiat că concluziile celui de al doilea raport sunt mai nuanțate și admit că nu se poate compara prețul actului de biologie medicală în Franța, care cuprinde mai multe etape și este, așadar, mai complex, cu prețurile practicate în general în celelalte țări ale Uniunii. Astfel, concluzia Comisiei potrivit căreia există o marjă pentru laboratoare care le permite să acorde rabaturi înainte să li se poată reproșa că lucrează în pierdere se întemeiază de asemenea, astfel cum se arată în considerentul (186) al deciziei atacate, pe răspunsurile mai multor farmaciști la chestionarele Comisiei prin care aceștia au indicat că le acopereau în mod generos costurile.

300 Rezultă din cele de mai sus că al doilea aspect al celui de al nouălea motiv trebuie respins.

– Cu privire la primul aspect

301 În primul rând, potrivit Ordinului, intervențiile identificate de Comisie în materie de rabaturi nu ar avea decât un caracter marginal, întrucât pentru perioada investigației cuprinsă între decembrie 2003 și sfârșitul anului 2008, așadar o perioadă care depășește cinci ani, Comisia ar fi identificat doar 8 mesaje care priveau în realitate 14 contracte și 3 solicitări de informații. Dintre cele 4 270 de laboratoare din Franța, acest lucru ar reprezenta 0,3 % din laboratoarele în cauză pe cinci ani.

302 În al doilea rând, Comisia ar reține în mod greșit, în considerentul (185) al deciziei atacate, că obiectivul Ordinului în materie de rabaturi este de a proteja laboratoarele mici, vizând în mod sistematic grupurile, laboratoarele avute în vedere fiind structuri mici în 11 cazuri dintre cele 18 mesaje, în timp ce numai 3 dintre acestea ar fi adresate unor SEL care aparțin unei rețele regionale, unul ar viza un laborator specializat și 3 ar privi grupuri de laboratoare. Obiectivul Ordinului în materie de rabaturi nu ar fi fost, așadar, în mod clar, să atace în mod sistematic grupurile de laboratoare, ci să protejeze sănătatea publică, asigurând respectarea principiului independenței profesionale a farmacistului specializat în analize clinice pentru a păstra calitatea actului de biologie medicală.

303 În al treilea rând, analiza comportamentului său în raport cu contractele în discuție nu ar confirma concluziile Comisiei. În considerentele (161) și (162) ale deciziei atacate, Comisia i-ar opune convenții între două laboratoare care ar privi împărțirea onorariilor cu privire la care CCG ar fi emis un aviz favorabil. În continuare, Comisia i-ar opune în considerentele (159), (163) și (164) ale deciziei atacate trei convenții între laboratoare și unități private din domeniul sănătății care ar fi contracte de exercitare privilegiată sau contracte de practician în cadrul cărora sunt admise redevențele, dar prețul nu ar fi liber, întrucât ar fi supus nomenclaturii actelor de biologie medicală. Repunând în discuție redevențe care se ridică de la 15 la 48 % din prețul stabilit de nomenclatură, CCG ar fi acționat în cadrul misiunilor sale legale pentru a asigura respectarea normelor deontologice, întrucât exista un risc de atingere adusă fondurilor publice. Celelalte convenții invocate de Comisie referitoare la convenții cu unități publice din domeniul sănătății [considerentele (147)-(151) și (153) ale deciziei atacate] și cu organisme de asigurări de sănătate [considerentele (144), (145) și (152) ale deciziei atacate] ar fi conținut rabaturi care nu sunt în favoarea pacientului și care nu sunt de natură să asigure o calitate optimă a îngrijirilor medicale, dar care dovedesc în mod potențial acte de concurență neloială. În cadrul controlului său *a posteriori*, CCG ar fi formulat observații în privința acestora, amintind principiile prevăzute la articolul R 4235-75 din CSP, dar nu ar fi trimis mesaje de „relansare” și nu și-ar fi exercitat niciodată competența sa disciplinară.

304 Comisia contestă argumentele Ordinului, amintind în esență că încălcarea săvârșită de Ordin în materie de rabaturi este o încălcare prin obiect.

305 În această privință, este necesar să se amintească că, potrivit jurisprudenței, noțiunile „acorduri”, „decizii ale asocierilor de întreprinderi” și „practici concertate” prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE cuprind, din punct de vedere subiectiv, forme de coluziune care au aceeași natură și nu se disting decât prin intensitatea lor și prin formele în care se manifestă (a se vedea Hotărârea Curții din 4 iunie 2009, T-Mobile Netherlands și alții, C-8/08, Rep., p. I-4529, punctul 23 și jurisprudența citată).

306 Pe de altă parte, în ceea ce privește aprecierea caracterului lor anticoncurențial, trebuie să se țină cont în special de conținutul dispozițiilor care le instituie, de scopurile obiective pe care urmăresc să le atingă, precum și de contextul economic și juridic în care se încadrează (a se vedea în acest sens Hotărârea T-Mobile Netherlands și alții, punctul 305 de mai sus, punctul 27 și jurisprudența citată).

307 În continuare, jurisprudența precizează că distincția dintre „încălcarea prin obiect” și „încălcarea prin efect” rezultă din împrejurarea că anumite forme de coluziune între întreprinderi pot fi considerate, prin însăși natura lor, ca fiind dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței (Hotărârea T-Mobile Netherlands și alții, punctul 305 din mai sus, punctul 29, și Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, punctul 61 de mai sus, punctul 35).

308 Astfel, este evident că anumite comportamente coluzorii, precum cele care au condus la stabilirea orizontală a prețurilor de către carteluri, pot fi considerate ca fiind atât de susceptibile să aibă efecte negative în special asupra prețului, cantității sau calității produselor și serviciilor, încât se poate considera că este inutil, în vederea aplicării articolului 101 alineatul (1) TFUE, să se demonstreze că au efecte concrete asupra pieței (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 30 ianuarie 1985, Clair, 123/83, Rec., p. 391, punctul 22).

309 În cazul în care analiza unui tip de coordonare între întreprinderi nu ar prezenta un grad suficient de nocivitate pentru concurență, ar trebui să se analizeze, în schimb, efectele acestuia și, pentru a fi interzis, să se constate că sunt reunite elementele care probează că, în fapt, concurența a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod semnificativ (Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, punctul 61 de mai sus, punctul 34 și jurisprudența citată).

310 Pentru a aprecia dacă un acord între întreprinderi sau o decizie a asocierilor de întreprinderi prezintă un grad suficient de nocivitate pentru a fi considerată o restrângere a concurenței „prin obiect” în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE, trebuie analizat cuprinsul dispozițiilor acestuia, obiectivele pe care urmărește să le atingă, precum și contextul economic și juridic în care acesta se înscrie. În cadrul aprecierii respectivului context, trebuie de asemenea să se țină seama de natura produselor sau a serviciilor afectate, precum și de condițiile reale de funcționare și de structura pieței sau a piețelor relevante (a se vedea în acest sens Hotărârea Allianz Hungária Biztosító și alții, punctul 61 de mai sus, punctul 36 și jurisprudența citată).

311 În speță, este necesar să se amintească mai întâi că reiese din examinarea celui de al optulea motiv că Comisia nu a săvârșit nicio eroare atunci când a reținut că comportamentul Ordinului în materie de rabaturi ținea de o interpretare extensivă a cadrului legislativ aplicabil astfel încât Comisia l-a putut evalua în mod legal prin prisma articolului 101 alineatul (1) TFUE.

312 În continuare, rezultă în special din capitolul 5.1 din decizia atacată și din fragmentul din capitolul 7 citat la punctul 274 de mai sus că Comisia se întemeiază pe înscrisuri pentru a-și susține constatarea privind existența unei încălcări prin obiect care constă într-un acord orizontal cu privire la prețuri, chiar dacă, în considerentul (754) privind gravitatea încălcării, aceasta admite că nu este vorba despre un caz tipic.

313 Astfel, această încălcare începe, potrivit Comisiei, cu decizia adoptată în cadrul reuniunii administrative a CCG din 11 decembrie 2003, menționată în special în considerentele (139) și (662) ale deciziei atacate, de „a defini anumite reguli cu privire la condițiile financiare care trebuie să figureze în contractele de colaborare încheiate între laboratoare”. În această privință, Comisia consideră în mod întemeiat că adoptarea deciziilor în acest domeniu nu face parte dintre misiunile de servicii publice atribuite de statul francez Ordinului.

314 Comisia menționează de asemenea un proces-verbal al unei reuniuni administrative a CCG din 15 aprilie 2004 din care reiese că acesta a decis să se informeze pe lângă anumite organisme specializate în rentabilitatea globală medie a laboratoarelor de biologie medicală „înainte de a se pronunța cu privire la aceste diferite contracte și convenții”.

315 Un alt document esențial este procesul-verbal al reuniunii administrative a CCG din 14 septembrie 2005 citat în considerentele (141) și (666) și menționat deja în cadrul celui de al optulea motiv (a se vedea punctul 263 de mai sus). Potrivit Comisiei, cu această ocazie, Ordinul și-a formalizat politica. Astfel cum se subliniază în decizia atacată, acest proces-verbal arată, în raport cu un contract încheiat între un laborator și un spital universitar, că „Consiliul confirmă observațiile formulate în corespondența sa anterioară, și anume că orice reducere trebuie stabilită cu tact și cu măsură și o reducere care depășește 10 % nu onorează profesia noastră” și că „nu pot exista uzanțe în domeniul reducerilor”.

316 Se impune constatarea că, în afara argumentului de aplicabilitate generală potrivit căruia comportamentul său implică o aplicare a legii, Ordinul nu invocă argumente cu privire la procesele-verbale în discuție și faptul că de aici ar reieși decizia sa de a interveni cu privire la termenii contractelor de colaborare sau cu privire la reducerile acordate unor clienți ai laboratoarelor. Este vorba totuși despre înscrisuri importante în lanțul probelor strânse de Comisie, în special întrucât se poate deduce de aici decizia organelor Ordinului de a se opune rabaturilor de un anumit nivel.

317 Pe de altă parte, Comisia se întemeiază pe un ansamblu de mesaje între 2004 și 2008 în susținerea concluziei sale privind existența unei practici de a impune prețuri minime (sau un nivel maxim de rabaturi). În urma unei cereri a Tribunalului, Comisia a prezentat copii ale mai multora dintre aceste scrisori adresate unor laboratoare și ale proceselor-verbale ale reuniunilor interne ale Ordinului în cadrul cărora se amintește de fiecare dată că un rabat, numit în general „reducere”, de un anumit nivel care depășește 10 %, nu onorează profesia și ar putea dovedi un comportament anticonfrățiе.

318 În plus, în considerentul (146) al deciziei atacate, Comisia menționează corespondența Ordinului cu SEL Eimer în cadrul căreia Ordinul s-a arătat neliniștit cu privire la nivelul rabaturilor acordate și cu privire la care direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes française [Direcția Generală privind Concurența, Consumul și Eliminarea Fraudelor franceză] (DGCCRF), sesizată de către Ordin, a comunicat în 2009 că trimiterea mesajelor în discuție putea fi analizată „ca având ca obiect sau ca efect potențial restrângerea libertății comerciale a întreprinderilor, încurajându-le să adopte un comportament tarifar fără a lua în considerare costurile lor efective”.

319 Alte mesaje prezentate în decizia atacată confirmă de asemenea analiza Comisiei în măsura în care este vorba despre situații, precum cele citate în considerentele (150) și (160) ale deciziei atacate, în cadrul cărora Ordinul nu a reacționat în raport cu rabaturi stabilite la un nivel mai mic de 10 %.

320 În plus, Ordinul nu invocă argumente nici cu privire la mesaje schimbate între el și laboratoare discutate în considerentele (155)-(158) ale deciziei atacate cu privire la intervenția sa referitoare la contracte privind analize de biologie medicală realizate în cadrul medicinei muncii. Or, astfel cum amintește Comisia în considerentul (155) al deciziei atacate, fără a fi contestată cu privire la acest aspect de către Ordin, astfel de analize nu sunt rambursate de organismele de asigurări de sănătate, astfel încât prețul acestora este liber stabilit, iar negocierea sa ține de regimul comun al libertății prețurilor prevăzut de CDC.

321 Tribunalul consideră că elementele de probă menționate la punctele 313-320 de mai sus fac dovada unei decizii a unei asocieri de întreprinderi interpretate ca un acord orizontal de stabilire indirectă a prețurilor prin intermediul stabilirii unui nivel maxim al rabaturilor autorizat pentru actorii de pe piață, mai precis de 10 % în raport cu prețul de rambursare convențional într-un context în care, până în 2010, legea autoriza laboratoarele să practice prețuri mai mici.

322 În consecință, având în vedere contextul economic și juridic descris în decizia atacată, și anume în special cel al unei piețe reglementate și protejate a serviciilor de analize de biologie medicală care lasă numai o posibilitate redusă de concurență cu privire la prețuri prin intermediul rabaturilor pentru analizele realizate în cadrul medicinei muncii, între laboratoare și cu unități spitalicești sau organisme de securitate socială, Comisia a concluzionat în mod întemeiat că deciziile și practicile reproșate Ordinului și documentate în decizia atacată aveau în vedere stabilirea prețurilor de piață al căror obiect anticoncurențial nu putea fi repus în discuție. În consecință, conform jurisprudenței citate la punctul 308 de mai sus, Comisia le-a putut califica ca fiind contrare articolului 101 alineatul (1) TFUE, fără a demonstra efectele lor concrete pe piață.

323 Pe de altă parte, trebuie să se mai precizeze că, în considerentele (703)-(706) ale deciziei atacate, Comisia a reținut că excepțiile prevăzute la articolul 101 alineatul (3) TFUE nu se aplicau, dat fiind că Ordinul nu a prezentat, încă din cursul procedurii administrative, nicio probă care să permită să se considere că respectivele excepții s-ar aplica. În plus, Comisia arată, în subsidiar, că restricții numite „grave” nu creează avantaje economice obiective și care nu sunt în favoarea consumatorilor și că, în orice caz, în prezenta cauză, niciun element nu sugerează că condițiile articolului 101 alineatul (3) TFUE sunt îndeplinite. Analiza Comisiei în decizia atacată cu privire la această dispoziție nu este repusă în discuție în cadrul prezentei acțiuni.

324 Având în vedere aceste considerații, argumentul Ordinului întemeiat pe un pretins număr insuficient de mesaje prezentate în decizia atacată nu este determinant pentru a repune în discuție concluzia potrivit căreia exista în ceea ce o privește un comportament deosebit de nociv pentru concurența rămasă, permisă de o legislație de altfel restrictivă.

325 Desigur, numai 18 mesaje au fost prezentate pentru o perioadă de 5 ani. Cu toate acestea, Comisia arată în mod întemeiat în considerentul (221) al deciziei atacate că acest număr redus de mesaje se poate explica și prin faptul că Ordinul a impus disciplina.

326 De asemenea, în acest context, nu este determinant să se stabilească dacă, astfel cum susține Ordinul, mesajele în discuție au vizat de asemenea și chiar în principal (respectiv, în opinia sa, în cazul a 11 mesaje dintre cele 18), laboratoare mici. Chiar dacă răspunsul Comisiei la acest argument, potrivit căruia aceasta constituie doar o dovadă a incoerenței politicii sale, nu ne convinge în mod efectiv, trebuie să se arate că demersurile concrete ale Ordinului față de laboratoare pentru a încerca să instituie o politică de restrângere a concurenței în materie de prețuri nu sunt mai puțin nelegale după cum acestea au în vedere laboratoare mici sau mari.

327 În rest, în ceea ce privește argumentul Ordinului potrivit căruia obiectivul acestuia în materie de rabaturi era mai degrabă de protejare a sănătății publice prin asigurarea respectării principiului independenței profesionale a farmacistului specializat în analize clinice decât protejarea laboratoarelor mici, reiese din examinarea celui de al optulea motiv și a celui de al doilea aspect al celui de al nouălea motiv de mai sus că acțiunea Ordinului în materie de rabaturi se întemeiază pe o interpretare extensivă a cadrului legal. Or, în lipsa unei competențe normative în acest domeniu, Ordinul ar fi trebuit să acționeze în cadrul strict al legii. În orice caz, faptul că Ordinul ar fi putut urmări un obiectiv legitim nu exclude ca acțiunea sa în materie de rabaturi să poată fi considerată ca având un obiect restrictiv de concurență (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers, C-209/07, Rep., p. I-8637, punctele 19-21), cu condiția ca acesta din urmă să fie dovedit, situație care se regăsește fără îndoială în speță.

328 În plus, faptul că Ordinul a emis în cele din urmă un aviz favorabil în anumite cazuri de împărțire a onorariilor nu repune în discuție caracterul ilicit al intervenției sale inițiale care concretizează o decizie de restrângere a concurenței.

329 De asemenea, în ceea ce privește problema dacă Comisia utilizează un termen prea puternic atunci când se referă la trimiterea unor „mesaje de reamintire”, reiese din exemplele citate în decizia atacată că Ordinul și-a reiterat poziția, în cel puțin două cazuri, după obținerea explicațiilor din partea laboratorului avut în vedere în raport cu anumite rabaturi acordate [a se vedea exemplele citate în considerentele (150) și (159) ale deciziei atacate]. Pe de altă parte, nici trimiterea sau netrimiterea mesajelor de reamintire, chiar solicitarea explicită a unor modificări contractuale, nu este determinantă pentru a aprecia dacă există o încălcare prin obiect a articolului 101 TFUE.

330 Aceeași situație se regăsește și în problema în ce măsură Ordinul a avertizat în legătură cu utilizarea competenței sale în materie disciplinară pentru a reacționa la ceea ce considera a fi abateri. Trebuie să se precizeze totuși că, având în vedere probele examinate mai sus, nu se poate contesta că Ordinul a făcut trimitere în mod implicit la utilizarea competenței respective atunci când a evocat existența unor practici potențial anticonfrățiie.

331 În sfârșit, în ceea ce privește faptul că unele intervenții ale Ordinului ar viza convenții care conțin în mod potențial acte de concurență neloială, argumentul a fost examinat deja în cadrul celui de al doilea aspect al prezentului motiv. În această privință, s-a arătat că acest argument era utilizat de Ordin numai în mod abstract, dat fiind că nu a fost prezentată nicio dovadă concretă de concurență neloială în mesajele în cauză.

332 Din cele de mai sus rezultă că primul aspect al celui de al nouălea motiv trebuie respins, precum și, în consecință, al nouălea motiv în întregime.

Cu privire la contestarea caracterului unic și continuu al încălcării

333 Potrivit Comisiei, Ordinul pare să conteste pentru prima dată în replică caracterul unic și continuu al încălcării, invocând astfel un nou motiv inadmisibil. Pe de altă parte, în opinia acesteia, Ordinul nu prezintă niciun argument în susținerea acestui pretins motiv, ceea ce l-ar face de asemenea inadmisibil.

334 În această privință, trebuie amintit că din dispozițiile articolului 44 alineatul (1) litera (c) coroborate cu dispozițiile articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură rezultă că cererea de sesizare a instanței trebuie să cuprindă obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor invocate și că invocarea de motive noi pe parcursul procesului este interzisă, cu excepția cazului în care aceste motive se bazează pe elemente de drept și de fapt care au apărut în cursul procedurii. Cu toate acestea, un motiv care constituie dezvoltarea unui motiv enunțat anterior, direct sau implicit, în cererea de sesizare a instanței și care prezintă o legătură strânsă cu acesta trebuie declarat admisibil (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 26 iunie 2008, Alferink și alții/Comisia, T-94/98, Rep., p. II-1125, punctul 38 și jurisprudența citată).

335 În speță, în replică, Ordinul repune în discuție existența unui așa-zis plan de ansamblu care „ar constitui o încălcare unică și continuă”. Ar fi vorba despre o construcție artificială care nu rezistă analizei faptelor.

336 Este necesar să se examineze dacă, în măsura în care este posibil să se deducă din această argumentație o contestare a caracterului unic și continuu al încălcării, este vorba despre un motiv nou.

337 În această privință, două fragmente din cererea introductivă fac trimitere în mod indirect la planul de ansamblu, un element esențial în analiza Comisiei în ceea ce privește existența unei încălcări unice și continue.

338 Pe de o parte, în cel de al șaptelea motiv astfel cum este formulat în cererea introductivă, Ordinul arată că Comisia a depășit mandatul inspecției, procedând încă din timpul inspecției la unele ridicări de documente cu privire la prețuri, ceea ce ar fi determinat o încălcare a dreptului său la apărare. În replică Ordinul adaugă că Comisia a încercat să lege în mod artificial și *a posteriori* problematica aferentă dezvoltării grupurilor de laboratoare de cea legată de rabaturi pentru a justifica utilizarea probelor colectate cu ocazia inspecției într-un plan de ansamblu.

339 Pe de altă parte, Ordinul contestă, în cadrul primului aspect al celui de al nouălea motiv prezentat în cererea introductivă, aprecierea Comisiei potrivit căreia obiectivul său principal în materie de rabaturi era de a avea în vedere grupurile, dat fiind numărul mare de laboratoare mici vizate de mesajele invocate.

340 Al nouălea motiv invocat în cererea introductivă privește problema dacă Comisia a dovedit corespunzător cerințelor legale încălcarea articolului 101 TFUE în ceea ce privește politica de rabaturi a Ordinului. Numai pentru a arăta, în cadrul primului aspect, că Comisia a considerat în mod greșit că încercase în mod sistematic, în vederea protejării intereselor laboratoarelor mici, să impună un preț minim pe piața serviciilor de analize de biologie medicală, Ordinul se referă la numărul mare de laboratoare mici vizate de mesajele sale în materie de rabaturi.

341 Se impune constatarea că, în cererea introductivă, nici prin argumentele invocate în susținerea celui de al șaptelea motiv, nici în cadrul primului aspect al celui de al nouălea motiv, Ordinul nu a invocat, nici chiar în mod indirect, o contestare a caracterului unic și continuu al încălcării.

342 În aceste împrejurări, motivul care contestă caracterul unic și continuu al încălcării, invocat pentru prima dată în replică, nu poate fi considerat ca fiind dezvoltarea unui motiv enunțat anterior. Prin urmare, acesta trebuie declarat inadmisibil, având în vedere caracterul său tardiv.

Concluzie cu privire la aplicarea jurisprudenței Wouters și motivele în susținerea cererii în anulare

343 În acest stadiu al analizei, trebuie de asemenea să se dispună cu privire la aplicabilitatea jurisprudenței Wouters în speță.

344 Reiese din analiza celui de al doilea și a celui de al treilea motiv efectuată mai sus că comportamentul Ordinul cu privire la obligațiile de comunicare ale SEL privește, pe de o parte, insistența nejustificată din partea sa cu privire la supunerea producerii efectelor de modificările SEL în cursul existenței acestora unei condiții suspensive și modificarea documentelor anumitor societăți în acest sens și, pe de altă parte, solicitări de comunicare a informațiilor care nu sunt impuse de lege sub amenințarea aplicării de sancțiuni, în special față de SEL ale grupului Labco, identificate de organele de conducere ale Ordinului ca reprezentând o amenințare.

345 Aceste acte depășesc, în orice caz, rolul consultativ al Ordinului în cadrul procedurilor de aprobare de către prefect și nu se justifică nici prin faptul că Ordinul ține seama de decrete emise de prefectul pentru administrarea tabloului, această din urmă practică întemeindu-se pe dispoziții proprii. Prin urmare, Ordinul nu poate pretinde că acționează ca o simplă extindere a competenței prefectului în această privință. Pe de altă parte, astfel cum arată Comisia în mod întemeiat, Ordinul nu dispune de competență normativă.

346 În plus, din examinarea celui de al treilea motiv reiese că interpretarea strictă a regulilor reținute de Ordin pentru solicitările sale de informații în materie de mișcări de acțiuni în cadrul SEL nu se poate justifica în raport cu misiunea sa de verificare *a posteriori* a dispozițiilor legale. Pentru a exclude aplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE, nu se poate invoca, așadar, în privința comportamentului în discuție argumentul potrivit căruia eventualele sale efecte restrictive de concurență sunt necesare pentru o bună exercitare a profesiei, astfel cum este organizată prin lege, după cum s-a reținut în ceea ce privește anumite norme ale baroului avocaților la punctele 109 și 110 din Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus.

347 În plus, comportamentele Ordinului în materie de dezvoltare a grupurilor de laboratoare, în discuție în cel de al patrulea și în cel de al cincilea motiv, sau cu privire la rabaturi se analizează în același mod. Desigur, Ordinul trebuie să asigure respectarea obligațiilor deontologice în cadrul misiunilor sale legale, inclusiv apărarea independenței farmacistului specializat în analize clinice și promovarea sănătății publice. Cu toate acestea, acțiunea sa trebuie să se situeze în cadrul juridic creat de legiuitor și de autoritățile administrative, Ordinul însuși neavând competență normativă. În consecință, atunci când acesta din urmă acționează pe baza unei interpretări contrare sensului literal al textelor, chiar adoptă interpretarea cea mai restrictivă a acestora în cadrul unei anumite strategii, comportamentele sale nu pot să nu intre în domeniul de aplicare al articolului 101 alineatul (1) TFUE în temeiul argumentului potrivit căruia acestea sunt inerente urmăririi unui obiectiv legitim. Comisia reține în această privință în mod întemeiat că nu revine unui organ reprezentativ al persoanelor private sarcina de a extinde sfera de protecție a legii dintr-o preocupare pentru protejarea interesului unui grup, din moment ce legiuitorul a trasat limitele protecției oferite și a lăsat posibilitatea unei anumite concurențe.

348 Principiile care reies din Hotărârea Wouters, punctul 21 de mai sus, nu permit, așadar, să se considere că, în general, comportamentele restrictive ale Ordinului avute în vedere în decizia atacată nu intră sub incidența interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE.

349 Rezultă că primul motiv trebuie respins.

350 Prin urmare, concluziile în anulare trebuie respinse.

2. *Cu privire la cererea subsidiară prin care se solicită reducerea cuantumului amenzii*

351 Trebuie amintit că controlul legalității deciziilor adoptate de Comisie este completat de competența de fond, care este recunoscută instanței Uniunii prin articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, în conformitate cu articolul 261 TFUE. Această competență autorizează instanța, dincolo de simplul control al legalității sancțiunii, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze cuantumul amenzii sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată.

352 Prin urmare îi revine Tribunalului, în cadrul competenței sale de fond, sarcina de a aprecia, la data la care adoptă decizia sa, dacă reclamantelor li s-a aplicat o amendă al cărei cuantum reflectă corect gravitatea și durata încălcării în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2012, Shell Petroleum și alții/Comisia, T-343/06, punctul 117 și jurisprudența citată).

353 Trebuie însă subliniat că exercitarea competenței de fond nu echivalează cu un control din oficiu și trebuie amintit că procedura în fața instanțelor Uniunii are loc în contradictoriu (Hotărârea Chalkor/Comisia, punctul 57 de mai sus, punctul 64).

354 În speță, astfel cum se arată la punctul 11 de mai sus, Comisia a aplicat punctul 37 din orientări pentru a stabili cuantumul amenzii. Această dispoziție prevede următoarele:

„Cu toate că prezentele orientări prezintă metodologia generală de stabilire a amenzilor, particularitățile unei cauze date sau necesitatea de a atinge un nivel disuasiv într-o anumită cauză pot justifica abaterea Comisiei de la această metodologie sau de la limitele fixate la punctul 21.”

355 Rezultă de aici că Comisia stabilește cuantumul amenzii în considerentul (769) al deciziei atacate la 5 milioane de euro în mod abstract, chiar dacă aceasta menționează în decizia respectivă factorii de care a ținut seama pentru stabilirea amenzii. Stabilirea cuantumului amenzii este explicată în considerentele (746) și (772) ale deciziei atacate. Reiese de aici că Comisia l-a stabilit ținând seama de caracterul foarte grav al încălcării, de faptul că aceasta privește o piață importantă, de împrejurarea că prezenta cauză constituie primul caz în care articolul 23 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 ar putea fi aplicat, precum și de faptul că este posibil ca membrii Ordinului să nu fi fost conștienți pe deplin de sensul dispozițiilor aplicabile. Aceasta a ținut de asemenea seama de caracterul nesecret al comportamentului în discuție. În ceea ce privește durata încălcării unice și continue, Comisia a reținut o durată totală de 6 ani, dintre care 2 ani și 11 luni în care cele două manifestări ale comportamentului ilicit sunt dovedite. În sfârșit, Comisia a respins circumstanțele atenuante invocate de Ordin.

356 Tribunalul arată, cu titlu introductiv, că Ordinul nu contestă stabilirea cuantumului amenzii în mod abstract. În această privință, chiar dacă ar fi fost de dorit ca Comisia să anexeze deciziei atacate o motivare referitoare la cifre care să permită punerea în balanță a luării în considerare a diferiți parametri relevanți pentru stabilirea cuantumului amenzii, este adevărat că aceasta nu este totuși afectată de nemotivare, dat fiind că Comisia a specificat elementele de apreciere care i-au permis să măsoare gravitatea și durata încălcării (a se vedea Hotărârea Curții din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctele 463, 464 și jurisprudența citată).

357 Or, deși nu contestă recurgerea la aplicarea punctului 37 din orientări în cazul său, Ordinul solicită reducerea cuantumului amenzii pentru mai multe motive.

358 În primul rând, potrivit Ordinului, lipsa unei amenzi ar fi trebuit să fie avută în vedere în speță, conform articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Cel mult, în cazul în care s-ar aplica o amendă, aceasta ar fi trebuit să fie simbolică, întrucât ar fi fost o măsură suficient de disuasivă și

proporțională în cazul unui organ obișnuit învestit cu misiuni de serviciu public care nu urmărește profitul. Ordinul amintește de asemenea că efectul disuasiv al unei eventuale amenzi este neutralizat după adoptarea Ordonanței nr. 2010-49 în materie de rabaturi. În sfârșit, Comisia ar fi trebuit să îi aplice același tratament ca și cel rezervat Ordre des architectes belge [Ordinul Arhitecților belgian] în decizia din 24 iunie 2004 (cazul COMP/A.38549 – Ordre des architectes belge), care fusese obligat la plata unei amenzi de numai 100 000 de euro pentru un acord orizontal cu privire la prețuri.

359 În această privință, chiar dacă articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, conform căruia aplicarea unei amenzi este o posibilitate oferită Comisiei și este, în orice caz, consecința logică și automată a constatării unei încălcări, lasă la aprecierea acesteia decizia de a aplica sau a nu aplica o amendă atunci când constată o încălcare a articolului 101 TFUE, în speță nu se impunea o amendă simbolică sau chiar lipsa amenzii.

360 În ceea ce privește amenda de 100 000 de euro aplicată Ordre des architectes belge pentru obligarea membrilor săi la utilizarea unui preț minim, trebuie amintit că o practică decizională a Comisiei nu ar putea servi drept cadru juridic pentru amenzile în materie de concurență și că deciziile referitoare la alte cauze nu au decât un caracter indicativ în ceea ce privește existența unei eventuale discriminări, ținând seama de faptul că este puțin verosimil ca împrejurările proprii acestora, precum piețele, produsele, întreprinderile și perioadele avute în vedere, să fie identice (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 octombrie 2008, Carbone-Lorraine/Comisia, T-73/04, Rep., p. II-2661, punctul 92 și jurisprudența citată).

361 Pe de altă parte, în decizia menționată, Comisia stabilise mai întâi un cuantum de bază al amenzii la 4 500 000 de euro, redus totuși la 100 000 de euro pe baza faptului că amenda respectivă a fost aplicată în 2004, în momentul în care Comisia se afla la începutul analizei sale cu privire la concurența în sectorul profesiilor liberale. Or, la data încălcărilor săvârșite de Ordin, Comisia publicase deja un raport privind concurența în sectorul profesiilor liberale care conține recomandări pentru statele membre cu privire la acest aspect. O altă circumstanță care diferențiază cele două cauze este faptul că Ordre des architectes belge, contrar Ordinului, și-a schimbat ulterior practicile la data deschiderii procedurii de către Comisie.

362 În ceea ce privește faptul că caracterul disuasiv al unei amenzi aplicate în speță este neutralizat de modificarea legislativă efectuată în 2010, și anume prin adoptarea Ordonanței nr. 2010-49, care a interzis rabaturile fără excepție (a se vedea punctul 242 de mai sus), este necesar să se arate că caracterul disuasiv vizează mai ales eventuale încălcări viitoare ale dreptului concurenței care nu trebuie să privească în mod necesar același tip de încălcare ca și comportamentele avute în vedere în decizia atacată. Pe de altă parte, comportamentul Ordinului în materie de rabaturi privește doar o latură a încălcării unice și continue sancționate în decizia atacată. Prin urmare, argumentul este inoperant.

363 De asemenea, faptul că Ordinul nu urmărește să obțină profit și își exercită misiunile de serviciu public nu exclude că este posibil ca în exercitarea concretă a acestora acesta să avantajeze anumite interese private astfel încât nici acest argument nu poate justifica lipsa amenzii sau aplicarea unei amenzi simbolice. Faptul că, potrivit Ordinului, nu ne putem imagina ca un ordin profesional instituit prin lege să nu respecte o somație emisă de o instituție europeană este de altfel un argument pur speculativ care de asemenea nu poate fi determinant în această privință.

364 În al doilea rând, în replică, Ordinul susține că din memoriul în apărare reiese că în mod greșit Comisia a omis să țină seama de două elemente care permit o reducere a cuantumului amenzii, și anume, pe de o parte, colaborarea sa spontană în materie de prețuri în cadrul răspunsului la solicitarea de informații întemeiată pe articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și, pe de altă parte, depășirea mandatului inspecției, care constituie o încălcare a dreptului său la apărare. Tribunalul ar trebui să țină seama în special de această din urmă neregulă procedurală, chiar și în cazul în care Tribunalul consideră că aceasta nu ar trebui să conducă la anularea deciziei atacate.

365 Fără să fie necesar să se pronunțe cu privire la argumentul Comisiei potrivit căruia aceste argumente sunt inadmisibile, întrucât sunt tardive în aplicarea articolului 48 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul de procedură, este necesar să le respingem. Astfel, reiese din analiza motivelor invocate în susținerea cererii în anulare efectuată mai sus că Comisia nu a depășit mandatul inspecției și nu a încălcat dreptul la apărare al Ordinului. În ceea ce privește argumentul întemeiat pe o pretinsă cooperare spontană a Ordinului în răspunsul său din 10 februarie 2009 la solicitarea de informații a Comisiei din 3 februarie 2009, aceasta din urmă susține în mod întemeiat că aspectele referitoare la tarife pe care le implică încălcarea nu rezultă dintr-o mărturisire sau dintr-o divulgare spontană din partea Ordinului, întrucât, pe baza informațiilor aflate deja la dispoziția sa, în special procesele-verbale ale reuniunilor organelor Ordinului, aceasta a solicitat mai multe informații cu privire la practicile în materie de rabaturi.

366 În al treilea rând, Ordinul invocă anumite împrejurări speciale ale cauzei care ar justifica o reducere a cuantumului amenzii.

367 În opinia acestuia, ar fi trebuit reținute circumstanțe atenuante în privința sa, ținând seama de faptul că comportamentul său referitor la rabaturi avea doar efecte secundare, că nu intenționa să favorizeze laboratoarele de mici dimensiuni, că practica sa referitoare la dezvoltarea laboratoarelor avea în vedere protecția independenței farmacistului și era conformă cu legea, că comportamentele în cauză aveau un caracter public și că afilierea membrilor săi era obligatorie.

368 În primul rând, în ceea ce privește caracterul public al comportamentelor avute în vedere, trebuie constatat că Comisia precizează că a ținut seama de acesta în considerentul (756) al deciziei atacate, indicând că nu este vorba, așadar, despre un comportament care ar trebui considerat deosebit de grav.

369 De asemenea, în ceea ce privește caracterul obligatoriu al afilierii, Comisia arată în considerentul (757) al deciziei atacate că a ținut seama de acesta în cadrul marjei sale de apreciere la stabilirea cuantumului amenzii întrucât întreprinderile ar putea fi considerate răspunzătoare pentru consecințele actelor Ordinului, independent de gradul lor real de implicare. Astfel, este evident că acest grad de implicare a putut varia și că, astfel cum s-a arătat în considerentul (754) al deciziei atacate, anumite decizii au putut fi impuse membrilor Ordinului împotriva voinței lor.

370 Aceste elemente trebuie să fie totuși evaluate comparativ cu celelalte caracteristici ale încălcării. Astfel, comportamentul cu privire la rabaturi este o formă de acord orizontal cu privire la prețuri care se numără printre restricțiile cele mai grave ale concurenței. În ceea ce privește deciziile privind împiedicarea dezvoltării grupurilor de laboratoare, este vorba despre obstacole în calea producției, a dezvoltării tehnice și a investițiilor de pe piață care în mod rezonabil au putut avea drept efect amânarea participării pe piața franceză a grupurilor internaționale și împărțirea pieței interne, astfel cum amintește Comisia în considerentul (755) al deciziei atacate. Ținând seama și de durata încălcării (a se vedea punctul 355 de mai sus), precum și de dimensiunea pieței afectate, de o valoare estimată la 4,4 miliarde de euro în 2008 [considerentul (759) al deciziei atacate], precum și de faptul că impactul acțiunii Ordinului era considerabil, dat fiind că farmaciștii specializați în analize clinice înregistrați în tablou dețin o cotă de piață cumulată de 95 % din prestările de servicii de analiză de biologie medicală, Comisia a putut considera că circumstanțele invocate nu afectaseră caracterul grav al încălcării.

371 În al doilea rând, în ceea ce privește faptul că încălcarea privind rabaturile ar fi avut doar un efect slab și că, în mod special, comportamentul cu privire la rabaturi nu urmărea protejarea laboratoarelor mici, trebuie amintit că efectul unei practici anticoncurențiale nu este un criteriu hotărâtor în ceea ce privește aprecierea cuantumului adecvat al amenzii și că alte elemente, precum elementul în legătură cu aspectul intenționat pot avea mai multă importanță decât cele privitoare la respectivele efecte în acest context, mai ales atunci când este vorba despre încălcări grave prin esența lor, precum stabilirea prețurilor și împărțirea piețelor (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 13 iulie 2011, Schindler Holding și alții/Comisia, T-138/07, Rec., p. II-4819, punctul 222 și jurisprudența citată).

372 Or, reiese din analiza concluziilor în anulare de mai sus că Comisia dispune de înscrisuri care ilustrează, pe de o parte, intenția organelor de conducere ale Ordinului de a împiedica dezvoltarea anumitor structuri de grup de laboratoare și, pe de altă parte, de a se opune unor rabaturi care depășesc un nivel de 10 %, obiectiv care nu are temei legal și nu se poate justifica, așadar, prin trimiterea la protecția independenței farmacistului specializat în analize clinice și chiar a sănătății publice.

373 Pe de altă parte, concluzia Comisiei, amintită în considerentul (761) al deciziei atacate, potrivit căreia practicile privind rabaturile au fost puse în aplicare nu a putut fi contestată cu succes de către Ordin, astfel cum reiese în special din examinarea primului aspect al celui de al nouălea motiv de mai sus.

374 Prin urmare, Comisia nu a săvârșit o eroare prin faptul că nu a dat importanță acestor elemente la stabilirea cuantumului amenzii.

375 În al treilea rând, în ceea ce privește argumentul referitor la faptul că nu ar fi făcut decât să interpreteze legea, Ordinul nu a prezentat argumente care permit să se ajungă la o concluzie diferită de cea a Comisiei potrivit căreia interpretarea dată legii de acesta era contrară textelor și se înscria într-o logică de restrângere a concurenței pentru marea majoritate a aspectelor încălcării unice și continue, reținută împotriva sa. Comisia nu a săvârșit nicio eroare prin faptul că nu a recunoscut, în considerentul (768) al deciziei atacate, existența unei circumstanțe atenuante pentru argumentele invocate de Ordin întemeiate pe faptul că comportamentul său ar fi fost autorizat, chiar încurajat, de autoritățile publice sau de reglementare.

376 Cu toate acestea, concluzia amintită trebuie nuanțată în ceea ce privește criticile reluate în decizia atacată [considerentul (450) și următoarele] cu privire la producerea efectelor modificărilor de statut și ale contractelor pentru SEL.

377 Astfel, chiar dacă rezultă din examinarea celui de al doilea motiv realizată la punctele 128-157 de mai sus că Comisia nu a săvârșit nicio eroare de apreciere care să rezulte dintr-o interpretare greșită a legislației franceze în ceea ce privește producerea imediată a efectelor modificărilor de statut și ale contractelor pentru SEL în cursul existenței lor, s-a considerat totuși la punctul 155 de mai sus că era regretabil că decizia nu face aproape niciun fel de mențiune cu privire la impactul Circularei nr. 98-585 în acest context, cu excepția trimiterii aflate la nota de subsol 562 la faptul că aceasta conține o interpretare diferită a regimului aplicabil atunci când arată că „societatea trebuie să solicite mai întâi aprobarea în urma modificărilor”.

378 Astfel, chiar dacă această circulară și practica prefecților care decurge de aici de a adopta decrete de modificare a aprobării nu repun în discuție legalitatea analizei Comisiei, este vorba despre circumstanțe care au putut avea o influență asupra luărilor de poziție ale Ordinului, care îi sunt reproșate. Independent de problema legalității, cu privire la acest aspect concret, a Circularei nr. 98-585 și a practicii prefecților, acestea pot explica analiza susținută de Ordin a unui dublu sistem: modificarea autorizării laboratorului supusă unui regim declarativ, însă necesitatea unei noi aprobări pentru SEL care are caracter suspensiv. Or, ipoteza acestui dublu sistem nu este analizată în decizia atacată.

379 În consecință, ținând seama și de faptul că din considerentul (453) și următoarele ale deciziei atacate reiese că mai multe luări de poziție reproșate Ordinului față de SEL sunt anterioare Circularei nr. 2005/206, este necesar să se considere în speță că Comisia a săvârșit o eroare prin faptul că nu a recunoscut existența unei circumstanțe atenuante pentru această latură concretă a încălcării pentru o parte din perioada în cauză, și anume în special înainte de intrarea în vigoare a Circularei nr. 2005/206 la 14 noiembrie 2005.

380 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se admită critica privind neluarea în considerare a anumitor circumstanțe atenuante de către Comisie la stabilirea cuantumului amenzii. Consecințele care trebuie deduse de aici la stabilirea cuantumului amenzii vor fi examinate în continuare.

381 Se impune constatarea că circumstanța atenuantă identificată la punctele 376-379 de mai sus privește doar unul dintre cele patru tipuri de decizii reținute în privința Ordinului în ceea ce privește latura comportamentului său care are în vedere împiedicarea dezvoltării grupurilor de laboratoare. Pe de altă parte, aceasta privește doar o parte din perioada în care au fost adoptate acte de acest tip (perioada cuprinsă între sfârșitul anului 2003 și anul 2005). Or, Comisia deține probe în ceea ce privește celelalte decizii adoptate în materia dezvoltării grupurilor de laboratoare care privesc perioada anterioară anului 2005.

382 Având în vedere aceste circumstanțe, eroarea în discuție poate determina în mod rezonabil doar o reducere minimă a cuantumului amenzii. Prin urmare, Tribunalul consideră că o reducere de 250 000 de euro este adecvată pentru a ține seama de aceasta, astfel încât amenda aplicată Ordinului trebuie stabilită la 4 750 000 de euro.

383 În sfârșit, este necesar să se examineze argumentele Ordinului privind caracterul disproporționat sau neadecvat al amenzii, dată fiind capacitatea financiară redusă a Ordinului, astfel încât buna sa funcționare ar putea fi repusă în discuție. Trebuie să se efectueze această examinare în raport cu amenda astfel recalculată.

384 Astfel cum a indicat Comisia în considerentul (743) al deciziei atacate, faptul că metoda de calcul al amenzii nu ține seama de capacitatea financiară redusă a Ordinului nu este determinant, dat fiind că articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 permite să se țină seama de cifra de afaceri a fiecărui membru activ pe piața afectată de încălcare.

385 Reiese în special din considerentul (744) al deciziei atacate că Comisia a aplicat amenda în aplicarea articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Dispoziția în discuție prevede la al treilea paragraf că, dacă încălcarea săvârșită de o asociere privește activitățile membrilor săi, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală a fiecărui membru activ pe piața afectată de încălcarea săvârșită de asociere. Va fi necesar să se efectueze verificarea prevăzută la al treilea paragraf al acestei dispoziții în raport cu cuantumul recalculat pentru a verifica caracterul neexcesiv al acesteia.

386 Pe de altă parte, articolul 23 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 prevede la primul paragraf că, „[a]tunci când se aplică o amendă unei asocieri de întreprinderi luându-se în considerare cifra de afaceri a membrilor săi, iar asocierea nu este solvabilă, aceasta este obligată să le ceară membrilor ei să acopere, prin contribuții, valoarea amenzii”.

387 Se impune constatarea că raționamentul Comisiei prezentat în decizia atacată integrează în mod concret aspectul capacității de contribuție a membrilor Ordinului. Astfel, în considerentele (746)-(751), Comisia face trimitere la caracterul nou al acestei dispoziții, introdusă prin Regulamentul nr. 1/2003, precum și la posibilitatea ca Ordinul să trebuiască să recurgă efectiv la contribuții ale membrilor săi, care au putut exercita totuși un grad variabil de supraveghere asupra deciziilor adoptate de organele de conducere, pentru a putea plăti amenda. Comisia justifică astfel faptul că se distanțează în speță de metoda de calcul prevăzută în orientări, iar Ordinul nu contestă că aplicarea punctului 37 din orientări îi este mai favorabilă decât aplicarea metodei generale prevăzute de orientările menționate, astfel cum arată Comisia în considerentul (751) al deciziei atacate.

388 În ceea ce privește verificarea impactului financiar al amenzii, Ordinul nu contestă datele financiare utilizate de Comisie. Se poate deduce din considerentul (771) al deciziei atacate că 95 % din valoarea onorariilor facturate de laboratoarele private de analize de biologie medicală în anul 2008 în Franța reprezenta 4,2 miliarde de euro (și nu „4 205 033 de milioane de euro”, astfel cum se menționează pe baza a ceea ce poate fi doar o eroare de redactare), date mai recente nefiind disponibile la acea dată.

Pe de altă parte, reiese de asemenea din considerentul (771) amintit că 95 % din valoarea onorariilor totale este luat în considerare de către Comisie pentru a exclude cifra de afaceri realizată de laboratoare care au drept unic asociat o medic biolog și care ar reprezenta aproximativ 5 % din toate laboratoarele private. Aceste cifre sunt confirmate în considerentele (23) și (759) ale deciziei atacate, care fac trimitere la o cifră de 4,4 miliarde de euro realizată de laboratoarele private în anul 2008 pentru a descrie dimensiunea pieței.

389 Tribunalul nu dispune de altă cifră de afaceri realizată de laboratoarele de analize de biologie medicală private pe piața afectată decât cea prezentată în decizia atacată. Trebuie să se sublinieze totuși că nu s-a susținut că această cifră nu mai putea fi reprezentativă astăzi. În orice caz, se poate considera în mod rezonabil că nu supraestimează valoarea pieței afectate la data pronunțării hotărârii.

390 Or, cuantumul amenzii aplicate, astfel cum a fost redusă de Tribunal, corespunde doar la cu puțin peste 1 % din această cifră. Prin urmare, acesta nu este excesiv.

391 Pe de altă parte, având în vedere elementele dosarului, nu rezultă că amenda recalculată ar putea repune în discuție în mod rezonabil viabilitatea membrilor Section G care își desfășoară activitatea pe piața afectată în ipoteza în care s-ar recurge la contribuția acestora în viitor.

392 Ținând seama de toate considerațiile de mai sus, trebuie să se anuleze articolul 3 din decizia atacată și să se reducă amenda la un cuantum de 4,75 milioane de euro, cuantum considerat de Tribunal, în exercițiul competențelor sale de fond, ca fiind adecvat, având în vedere circumstanțele speței, în special cele privind gravitatea și durata încălcării constatate de Comisie, precum și resursele la care poate recurge Ordinul, și să se respingă în rest acțiunea.

Cu privire la cheltuielile de judecată

393 Potrivit articolului 87 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată.

394 Potrivit articolului 87 alineatul (4) din Regulamentul de procedură, Tribunalul poate dispune ca un intervenient să suporte propriile cheltuieli de judecată.

395 În speță, numai o critică în susținerea cererii subsidiare de reducere a cuantumului amenzii a fost admisă în parte, iar cuantumul amenzii aplicate Ordinului a fost redus în consecință. Prin urmare, se va efectua o justă apreciere a circumstanțelor cauzei, hotărându-se ca Comisia să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și o zecime din cele efectuate de Ordin, care va suporta cele nouă zecimi din propriile sale cheltuieli de judecată.

396 Labco suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a noua)

declară și hotărăște:

1) **Stabilește cuantumul amenzii aplicate în solidar Ordre national des pharmaciens (ONP), Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP) și Conseil central de la Section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) la articolul 3 din Decizia C(2010) 8952 final a Comisiei din 8 decembrie 2010 privind o procedură de aplicare a articolului 101 [TFUE] (cazul 39510 – Labco/ONP) la 4,75 milioane de euro.**

2) **Respinge în rest acțiunea.**

3) **Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată și o zecime din cele efectuate de ONP, de CNOP și de CCG.**

4) **ONP, CNOP și CCG suportă nouă zecimi din propriile cheltuieli de judecată.**

5) **Labco suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Berardis Czúcz Popescu

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 10 decembrie 2014.

Semnături

Cuprins

Istoricul cauzei și decizia atacată 2

Procedură și concluzii 4

În drept 4

1. Cu privire la cererea în anulare 5

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de interpretare și de aplicare a articolului 101 TFUE având în vedere Hotărârea Wouters 5

Cu privire la motivele referitoare la comportamentul privind dezvoltarea grupurilor de laboratoare . 8

Cu privire la motivele referitoare la componența și modificarea capitalului SEL 12

– Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat în esență pe aprecierea greșită a rolului CCG în calitate de garant al independenței profesionale a asociatului în ceea ce privește participarea sa minimă la capitalul SEL 14

– Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat, în esență, pe o eroare de apreciere a intenției legiuitorului în ceea ce privește operațiunile de dezmembrare referitoare la părțile sociale ale SEL peste plafonul de 25 % și pe incorecta interpretare a cadrului juridic aplicabil operațiunilor de dezmembrare referitoare la părțile sociale ale SEL 18

Cu privire la motivele referitoare la obligațiile de comunicare ale SEL în cursul existenței lor 21

– Cu privire la al doilea motiv, întemeiat, în esență, pe o eroare de apreciere care rezultă dintr-o interpretare greșită a legislației franceze referitoare la rolul jucat de prefect și, respectiv, de CCG în cadrul schimbărilor efectuate în cursul existenței unei SEL 21

– Cu privire la al treilea motiv, întemeiat, în esență, pe o apreciere greșită a domeniului de aplicare al obligației de comunicare prevăzute de legislația franceză și a rolului CCG în cadrul misiunii sale de verificare a posteriori a documentelor societății 26

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat, în esență, pe o eroare de interpretare și de aplicare a articolului 101 TFUE în măsura în care sancțiunile disciplinare pronunțate ar consolida efectele potențiale sau reale ale deciziilor vizate 30

Cu privire la motivele referitoare la criticile privind prețurile 32

Cu privire la al șaptelea motiv, invocat cu titlu principal, întemeiat în esență pe un abuz de putere care reiese din nerespectarea limitelor mandatului de inspecție 32

– Cu privire la prima critică 33

– Cu privire la a doua critică 34

Cu privire la al optulea motiv, invocat în subsidiar, întemeiat în esență pe o eroare de apreciere cu privire la întinderea cadrului juridic aplicabil și intenția legiuitorului 37

Cu privire la al nouălea motiv, invocat în subsidiar, întemeiat în esență pe o eroare de apreciere a faptelor care conduce la o eroare de drept 41

– Cu privire la al doilea aspect 42

– Cu privire la primul aspect 45

Cu privire la contestarea caracterului unic și continuu al încălcării 50

Concluzie cu privire la aplicarea jurisprudenței Wouters și motivele în susținerea cererii în anulare . 51

2. Cu privire la cererea subsidiară prin care se solicită reducerea cuantumului amenzii 52

Cu privire la cheltuielile de judecată 57